

Èsìn Ìsíláàmù

Ti awọn ọrọ Kuraani ati Sunna ẹni ti o dara
julọ nínú àwọn ẹdá n ẹ̀ ẹ̀ fihàn ẹ̀

Akojọpọ

Fahd Bn Hamd Al-Mubaaraq

شركاء التنفيذ:

المحتوى الإسلامي

رواد الترجمة

جمعية الربوة

دار الإسلام

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع
الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص.

Telephone: +966114454900

ceo@rabwah.sa

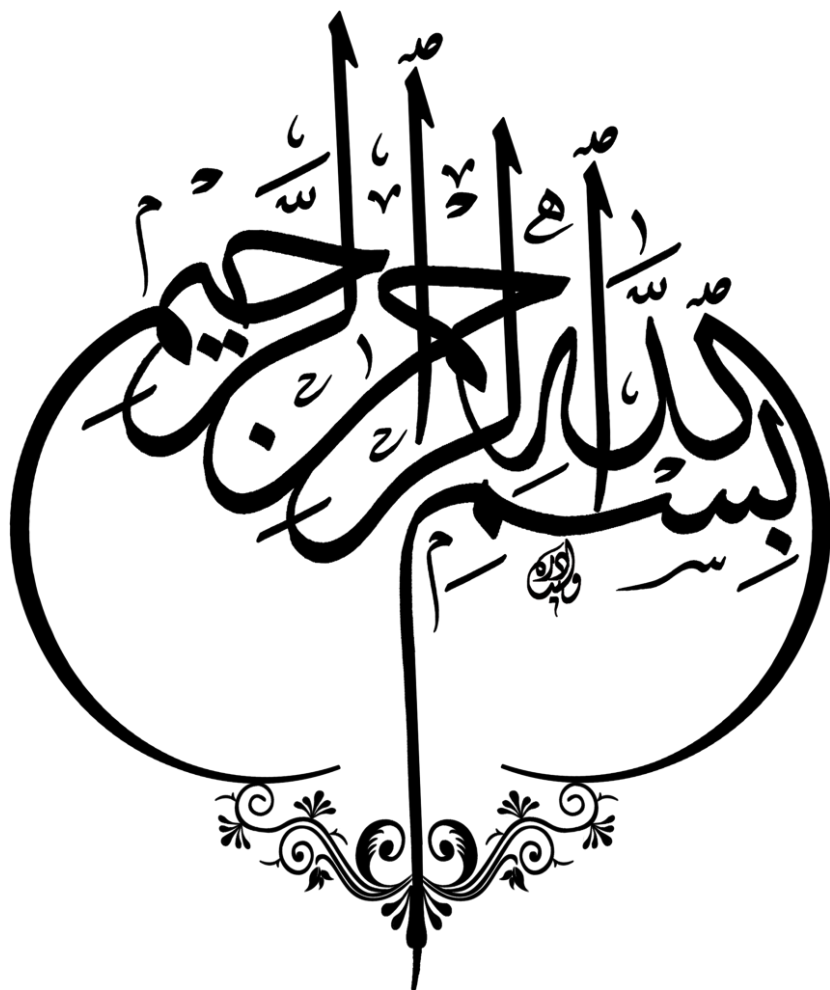
P.O.BOX: 29465

RIYADH: 11557

www.islamhouse.com

Oro isaaaju

“Iyin ni fun Olohun, awa nyin In, awa n wa iranlowo Re, awa n wa aforijin Re, ati pe a n fi Olohun wa iso kuro nibi awon aburu awon emi wa ati awon aburu awon ise wa. Eniti Olohun ba fi mo onà, onitoun ni o mona, eniti o ba si si lona, iwọ ko nii ri alaranse ati olutosona fun un, ati pe mo n jerii pe ko si olohun kankan ti ijosin ododo to si yatọ si Olohun Allaah, mo si tun n jerii pe Muhammad ni eru Re ati Ojise Re (ki ike ati ọla Olohun maa ba a ni opolopo).”

a- leyin igba naa..

“Dajudaju a n bukaata gidi gan ni ayé ode oni si tira soki kan ti ko nii le ti o maa se afihan esin Islam pelu bi o se kun kekere, boya nipa nkan ti o nii se pelu adisokan ni, tabi ijosin, tabi ibasepo, tabi ekọ, tabi nkan ti o yatọ si iyen.”Eni ti o ba n ka a yoo ni ikapa lati je ki irori ti o han ti o kun ti o pe nipa Islam o sarajo si i lodọ. Eni ti o ba wo inu esin Isilaamu yoo ri ninu re ibuserisi akoko lati ko awon idaju ati awon ekọ ati awon ase ati awon nkan ti won ko. Tira yii maa wa ni arawoto awon olupepe si ti Olohun, won maa tu u si gbogbo ede patá, won maa fun gbogbo eni ti ba n beere nipa esin Isilaamu, ati gbogbo eni ti ba n wo inu re, ti eni ti Olohun ba fe ki o mona ti ara re mona, ti eri ati jijise maa duro lori awon eni anu.

Saaju ki a to bere kiko iwe yii, o je dandan lati se agbekale awon oju-opo ati awon ofin ti onkowe maa tele; lati le mu erongba ti o pataki ju fun tira yii se lati ipase re, a maa daruko ninu re awon ofin to n bo yii:

Ki wọn ẹ̀ ẹ̀ àfihàn ẹ̀sin yii nipasẹ̀ awọn ọ̀rọ̀ inu Kuraani ati Sunna ti Anabi ti a ti sọ̀ di mimọ̀, ki o ma ẹ̀ jẹ̀ nipasẹ̀ awọn agbekalẹ̀ eniyan, ati ọ̀na àwọn onímọ̀ ọ̀rọ̀-sisọ̀ nibi ijiroro ati imudaniloju, ìyẹn nítorí ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ awọn nkan:

1."Pẹ̀lú gbígbọ̀ ọ̀rọ̀ Ọ̀lọ̀hun ati agbọ̀ye ohun ti O gbalero, ẹ̀ni tí Ọ̀lọ̀hun ba fẹ̀ fi mọ̀nà yóò mọ̀nà, ati pe ẹ̀ri maa dé ọ̀dọ̀ ẹ̀ni anu alagidi, geḡe bi Ọ̀ba ti ọ̀la Rẹ̀ ga ẹ̀ sọ̀ pe:

﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلِمَةَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ...﴾

[التوبة: 6]

{Tí ẹ̀ni kan nínú àwọn ọ̀ṣẹ̀bọ̀ bá wá ètò ààbò wá sọ̀dọ̀ rẹ̀, ẹ̀tò ààbò fún un tí tí ó fi máa gbọ̀ ọ̀rọ̀ Allāhu. Lẹ̀yìn náà, mú u dé àyè ifòkànbalẹ̀ rẹ̀.} [At-Taobah:6]

O ẹ̀ e ẹ̀ ki ẹ̀ri ati imude-ogongo ma waye pẹ̀lú agbekalẹ̀ abara, ati awọn ọ̀na àwọn onimọ̀ nípa ọ̀rọ̀, èyí ti adinku and àáyẹ̀ maa n ẹ̀ṣẹ̀ sí.

Wipe Ọ̀lọ̀hun pa wa láṣẹ̀ láti mu ẹ̀sin Rẹ̀ ati imisi Rẹ̀ de ogongo gégẹ̀ bí wọn ẹ̀ sọ̀ ọ̀ kalẹ̀, ko sì pa wa láṣẹ̀ ki a hun ojú ọ̀nà àwọn onimọ̀ ọ̀rọ̀-sisọ̀ láti fi àwọn èyàn mọ̀nà, ti a maa wa lérò pé a maa jèrè ọ̀kàn àwọn èyàn pẹ̀lú ẹ̀, kilode ti a fi n ko airoju ba ẹ̀mí ara wa pẹ̀lú nńkan ti wọn o pa wa láṣẹ̀ ki a ẹ̀, ti a wa n ẹ̀ṣẹ̀rí kúrò níbi nńkan ti wọn pa wa láṣẹ̀ ki a ẹ̀?

3- Wipe àwọn ọ̀na ipepe m̀ìràn, geḡe bii sisọ̀ọ̀ pupọ̀ nipa yiyẹ̀ḡeḡe àwọn aláta kò ati fífún wọn ní esi, bóyá ni abala adisọ̀kan ni tabi iwà tabi ẹ̀kọ̀ tabi ìsúnná, tabi lílo iyàn-jíjà ti ìròrí, gégẹ̀ bíi sisọ̀ọ̀ nípa fífí bibẹ̀ Ọ̀lọ̀hun rinlẹ̀- Ọ̀lọ̀hun ga gan tayọ̀ nńkan tí àwọn alabosi n sọ̀-, tabi sisọ̀ọ̀ nípa àyípadà ti o n bẹ̀ nínú Bíbélì, ati Taoreeta, ati awọn

tira àwọn ẹsin miíràn, ati ẹ́ṣe àlàyé títakora ati ibajẹ rẹ."Gbogbo eyi dara lati jẹ ibuwọle si ẹ́ṣe àlàyé ibajẹ ti o wa ninu awọn ipilẹ ati adisọkan awọn alatako, ati pe o tun dara fun jije ipèsè ti aṣa ati ọlaju fun Musulumi- bi o ti lẹ jẹ pe àiní ìmọ nípa rẹ ko ẹ ipalara fun un- ẹgbọn ko dara rara fun jije ipilẹ ati aaye ibere fun nnkan ti pipepe lo si oju ona Ọlọhun ma duro le lori."

4."Awọn ti wọn wọ inu Islam nipase awọn ona ti a ti daruko ẹ́ájú wonyi, ko jẹ dandan fun wọn lati jẹ Musulumi ododo, o le jẹ pe ọkan ninu wọn wọ inu ẹsin yii nitori ifẹ ti o ni si ọrọ kan pato ti wọn ẹ́làyé nípa rẹ fun un, ati pe o le ma ni igbagbo si àwọn ọ̀rọ pataki miiran ninu awọn ọrọ ẹsin, gege bii ẹnikan ti o nífẹ si- fun apeere- awọn iròyìn ti ètò isuna Isilaamu fi tayo, ẹgbọn ko ni igbagbo ninu ilẹ ikeyin, tabi ki o ma gbagbo ninu bibẹ awọn alujannu ati awọn ẹ̀sù, ati bẹ bẹ lo".

Iru iran yii ninu awọn eniyan, ipalara rẹ fun Islam ju anfaani rẹ lo.

5- Alukuraani ni aṣẹ lori awọn ẹmi ati ọkan, nítorí náà ti wọn bá dá a dá wọn, awọn ẹmi mimọ yoo da a lóhùn, wọn yóò sì goke ni awọn ona igbagbo ati ipayà, kini o wa de ti wọn fi wá ń kọdí laarin rẹ ati wọn (àwọn ẹ́mí?"

"ki awọn idapada ẹ̀sì àti ìkímọ̀lẹ̀ ịṣesí, ati awọn àlàyé àkọ̀sílẹ̀ ti o ẹ́ájú má dapọ mọ ẹ́ṣe àfihàn ẹsin yii, bi ko ẹ pe ki wọn ẹ afihan ẹsin yii bi o se sọkalẹ, ni ẹni tí n tele ilana rẹ nibi iba àwọn eeyan soro, ati mímu wọn gòkè diẹdiẹ ni ojú ọ̀nà iduroṣinṣin"

"Kí ó mọ̀mọ̀ jẹ ki ọ̀nà igbe-ọ̀rọ-kalẹ o rọ̀rùn nibi nńkan kíkọ, ki o si ẹ e ni soki bi o ba ẹ ni ikapa mọ, ni ona ti o fi maa rọrun lati gbe tira naa, ati lati maa pin in láàrin awọn eeyan"

Gbà pé a parí iṣẹ̀ yíí, a wa túmọ̀ tira yii si èdè miíràn, a wa tẹ̀ èdà milionu mewaá jade nínu ẹ, ki o wa dé ọ̀wọ̀ èyàn mílìọ̀nù mewaá, kí

ẹnikan péré nínú ọgọrùn-ún nínú wọn wá ní ìgbàgbọ sí àwọn aaya àti àwọn hadiisi ti ó wà nínú ẹ, kí mọkàndín-lọgọrùn-ún nínú ọgọrùn-ún wá ẹ aigbagbo sí i, kí ẹnikan yii wa bá wa ni ẹni tí n paya, ti o fẹ ni ìgbàgbọ àti ìpayà, òjẹ o mọ- ire ọmọ-iyá mi alapọn-ọnlẹ- pé ẹnikan nínú ọgọrùn-ún yii n tùmọ sí pé èyàn ẹgbẹrún ní ọ̀nà ọgọrùn-ún ni wọn maa wọ inú Islām? “Láìsí iyè méjì, aseyọri nla ni eléyíí, ati pe ti Ọlọhun ba fi ẹnikan mọ̀nà nípasẹ̀ rẹ, o dara fun ọ ju awọn rakunmi pupa lọ.”

“Kódà, ti ko ba si ẹni kankan ninu awọn eniyan ti a pe yii ti o gbagbo, ti gbogbo wọn si ẹri kuro níbi ẹsin yii, dajudaju àwa ti pé àmọ̀nà, a si ti jẹ iṣẹ tí Ọlọhun fi ran wa.

"Dajudaju iṣẹ awọn olupepe si ojú ọ̀nà Ọlọhun kii ẹ lati rí aridaju pé àwọn èniyàn gba ẹsin yii, tabi - gégé bí Alukuraani ti mọ̀nu ba a-lati ọ̀jù kòkòrò fun itọ̀sona wọn".

﴿إِنْ تَحْرِضْ عَلَىٰ هُدْنَهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَن يُضِلُّ وَمَا لَهُم مِّن نَّاصِرِينَ﴾ [النحل: 37]

[37]

{Tí o bá n ọ̀jù kòkòrò sí ìmọ̀nà wọn, ẹni tí Allāhu bá ẹ̀ lónà, dájúdájù kò ní fi mọ̀nà,} [An-Nahl: 37]

"Sugbon ojuse wọn ti ipile naa ni ojuse Anabi wọn- ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a- ẹniti Oluwa rẹ ọ fun un pe- Ọba ti O gbongbong ti O ga-.

﴿يَأْتِيهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ
وَأَلَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ...﴾ [المائدة: 67]

{Ìwọ Òjísé, fi gbogbo ohun tí wọn sòkalè fún ọ láti ọdò Olúwa rẹ jíṣé. Tí o ò bá sì ẹe bẹ̀ẹ̀, o ò jíṣé pé. Allāhu yó sì dáàbò bọ ọ lódò àwọn èniyàn.} [Al-Maaidah: 67]

"A n beere lẹwọ Ọlọhun ki gbogbo wa ni ifowosowopo lori imu esin Ọlọrun de etigbọdọ gbogbo eniyan patapata, ati pe ki O ẹe wa ni kọkọrọ fun oore, ati olupepe si i, ki O si tun ẹe wa ni àgádágodo fun aburú, ki a ẹi le dúró ẹsin ni iwaju rẹ, ati pe Ọlọhun ni O mọ julọ, ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba Anabi wa Muhammad."

Olùkàwé mi ọwọ̀n:

"Iwe ti o wa ni iwaju rẹ yii, yoo jẹ ki o mọ nipa esin Islam ni ọna ti o rọrùn ti o kún kẹkẹ pẹlu gbogbo awọn abala rẹ (adisọkan- iwa - ofin - gbogbo awọn ẹkọ rẹ toku)."

"Mo sì ẹe akiyesi ọpọlọpọ awọn nkan ti o pàtàkì nínú ìyẹn:"

"Akọkọ: Ifojusi awọn ipilẹ esin ti o dúró lé lórí."

"Ikeji: Ẹ́ṣe ọrọ ni soki bi agbara ti mọ."

"Eṣẹketa: Fifi Islam han nipase awọn orisun ipilẹ rẹ (AluKuraani alapọn-onle, ati awọn hadiisi ojiṣe, ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a), ni ọ̀nà tí ó jẹ pe olukawe yòò fi wa ni iwájú àwọn orísun ipilẹ Islām, ti yoo maa mu omi imona rẹ àti ẹkọ rẹ láti inú rẹ tààrà.

"Iwọ olukawe mi ọwọ́n, wàá rí, lẹyin ti o ba ti de opin iwe naa, pe irori ti o hàn nípa Islām ti sarajọ si ọ lódò, lẹhin rẹ o le maa lekun síi nípa imọ nípa Islam díẹ díẹ.

Iwe yii ti o wa ni iwájú rẹ kan àwọ́n eniyan pupọ, àwọ́n tí o kọkọ kàn gan ni àwọ́n tí wọ́n fẹ gba Islām, ti wọ́n si fẹ kọ nípa adisọkan rẹ, àti ẹkọ rẹ, ati ìdájọ rẹ.

"O tun kan àwọ́n tí wọ́n ní akolekan mimọ nípa àwọ́n ẹsin, pàápàá jùlọ àwọ́n ẹsin ti mílìọ̀nù ẹgbẹẹgbẹ̀rún èyà̀n n ẹ. O tún kan àwọ́n ọrẹ Islām ti wọ́n n káàánú rẹ ti wọ́n si nífẹ́ẹ sí àwọ́n ìròyìn rẹ kan. Bákan náà ni o tún kan àwọ́n ọ́tá Islām tí wọ́n n gbógun ti i, àwọ́n tí o ẹ pé ó le jẹ pé àìní imọ wọ́n nípa rẹ ni ọkan nínú àwọ́n okùnfà pàtàkì fún igbogun ti àti ìkóríira yẹn.

Nínú àwọ́n ti iwe yíi kan gbọ̀ngbọ̀ngbọ̀n ni àwọ́n Musulumi ti wọ́n nífẹ́ẹ si ẹ́sẹ àlàyé Islām fun àwọ́n èyà̀n, iwe yii maa din wàhàlà wọ́n ku, o si maa ẹ ẹ́sẹ naa ni irọrun fun wọ́n.

"O lè rí, irẹ olukawe mi ọjọgbọ- tí o o ba ni irori tẹlẹ nípa ẹsin Islam pé o nilo afọkansi díẹ, ati kika pẹlú ifarabalẹ lati mọ awọ́n itumọ ti o wa ninu iwe yii; nítorí náà ma ẹ iyonu nípa iyeń, àwọ́n ìkànni pọ ti o jẹ ti Islam ti yóò maa dáhùn àwọ́n ìbéèrè rẹ.

1- Gbolohun imọ Allaahu ni ọkan (laa ilaaha illa Allahu)

Ipilẹ ti o pàtàkì fún ẹsin Isilaamu naa ni gbólóhùn (Laa Ilaaha Illaa Allah). Láìsí ipilẹ ti o le yíi, ilé Islām tí ó ga kò lè dúró, òun ni gbólóhùn àkókó ti o jẹ dandan fún ẹni tí o ba fẹ gba Islām ki o wí i lẹniti yóò ni adisọkan gbogbo itumọ rẹ. Kini itumọ "Laa Ilaaha Illaa Allah".

"Laa ilaaha illaa Allahu" n tùmọ si"

"Ko si adẹdaa kankan fun gbogbo n̄nkan ti n bẹ àyàfi Allahu".

"kò sí olukapa kankan àti olùdarí kankan nínú ayé yii ayafi Ọlọhun.

Ko si olujọsin fun kankan ti o ni ẹto si ijọsin ododo ayafi Ọlọhun Ọba Allah.

Ọlọhun Ọba Allah ni O ẹda ile aye yii ti o fe ti o si rewa daadaa. O si da sanmọ pelu awon irawo re ti o tobi, ati awon irawo ti n rin, ti o si n rin pelu eto ti o pe, ati kikuro loju kan re ti o jo ni loju, ko si eni kankan ti o le mu won duro ayafi Ọlọhun Ọba Allaah. O si tun da ile pelu awon oke re, ati awon afonifoji, awon okè ati awon akeremodo re, pelu awon igi ati awon irugbin re, pelu ategun ati awon omi re, bakannaa pelu ile ati ibudo re, pelu oru ati osan re, pelu ohun ti o n gbe lori re ati ohun ti n rin l'ori re. Ọlọhun Ọba Allaah da won, bakan naa o si tun mu won be lati aisi.

Ọlọhun Ọba Allaah ti O ga so ninu tira Re pe:

﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَالْقَمَرَ قَدَرْتَهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾﴾ [يس: 38-40]

{Àti pé òòrùn yòò máa rìn lọ sí àyè rẹ. Iyẹn ni ètò (ti) Alágbára, Onímò.* Ọ̀şùpá náà, A ti ẹ òdíwọ̀n àwọ̀n ibùsọ̀ fún un (tí ó ti ma máa tóbi sí i) tí tí ó máa fi padà dà bíi ọ̀gómọ̀ ọ̀pẹ̀ t'ó ti pẹ.* Kò yẹ fún òòrùn láti lo àsìkò ọ̀şùpá. Kò sì yẹ fún alá láti lo àsìkò ọ̀sán. Ìkọ̀ọ̀kan wà ní ọ̀pópónà róbótó t'ó n tọ.} [Yaa'siin:38-40]

﴿وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَوْتَيْنَاهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ﴿٧﴾ تَبَصَّرَةٌ وَذَكَرَى
 لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ ﴿٨﴾ وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾
 وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ ﴿١٠﴾﴾ [ق: 7-10]

{Àti pé ilẹ̀, A tẹ ẹ pẹrẹşẹ. A sì ju àwọn àpáta t'ó dúró gbagidi sínú rẹ. A sì mú oríşíríşì irúgbìn t'ó dára hù jáde láti inú rẹ.* (Ó jẹ) àríwòye àti ìrántí fún gbogbo ẹrúsìn tó n şerí padà (síbi òdodo).* A n sọ omi ìbùkún kalẹ láti sánmọ. A sì n fi mú àwọn ogbà oko àti àwọn èso tí wọn máa káşẹ hù jáde.* (A tún mú) igi dàbínù hù ga, tí àwọn èso orí rẹ so jìgbìnnì.} [Qof: 7-10]

Eleyii ni ẹda Ọlọhun ti O gbọ-n-gbọn ti O si ga, O şe ilẹ ni ohun ti o duro şinşin, O si fi sinu rẹ iroyin ati le fa nnkan mọra ni deede odiwon nnkan ti şişemi lori rẹ n bukaata si, ko nii lekun, ki lílọ-bíbò ma baa şòro lori rẹ, bákannàà ni ko si nii kere, ki awon alaaye ma baa fónka kuro nibẹ, gbogbo nnkan si n bẹ ọdọ Rẹ pelu odiwon.

O si sọ omi ti o mọ kalẹ lati sanmọ, ti şişemi o le wa ayafi pelu rẹ.

﴿... وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ﴿٣٠﴾﴾ [الأنبياء: 30]

{A si şe gbogbo nnkan ni abẹmi lati inu omi} [Al-Anbiyaa 30]

O mu irugbin jade ati awon eso lati inu rẹ, O si fun awon ẹranko ati awon eniyan ni omi mu lati inu rẹ, O si pèsè ilẹ lati da ààbò bo o. Ó sì mú omi náà bọ sínú àwọn òpópónà odò nínú ilẹ̀.

O si fi hu awon ogba oko ti o dara jade, pelu awon igi re ati awon ododo re ati ewa re ti n fa ni mora, Olahun Oba Allaah ni o seda gbogbo nkan daadaa, O si bere dida eda latari iyepẹ (amọ).

Eeyan akoko ti Olahun Oba Allaah da naa ni baba gbogbo abara tii se Adam (Ki alaafia Olahun maa ba a), O da a latara erupe amọ, ti O si to (orikeerikee) ara re dogba, o wa ya aworan re, O wa fe ategun si i latara emi Re, O si da iyawo re latara re, O wa se awon aromodomo re lati ara ohun ti A mu jade lati ara omi lile yepere.

Olahun ti o la Re ga so pe:

﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِّن طِينٍ ﴿١٢﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿١٣﴾ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظْمًا فَكَسَوْنَا الْعِظْمَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾﴾ [المؤمنون: 12-14]

{Dajudaju A ti se eda eniyan lati inu ohun ti A mo jade lati inu erupe amọ. * Leyin naa, A se e ni ato sinu aye aabò (iyen, ile-omọ).* Leyin naa, A so ato di ejẹ didi. Leyin naa, A so ejẹ didi di baasi eran. Leyin naa, A so baasi eran di eegun. Leyin naa, A fi eran bo eegun. Leyin naa, A so o di eda miran. Nitari naa, ibukun ni fun Allahu, Eni t’O dara julọ ninu awon eleda (onise-onà). } [Suuratul Muh’minuun: 12-14].

Olahun ti O mo tun so pe :

﴿أَفَرَأَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ ﴿٥٨﴾ ءَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ ءَأَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ ﴿٥٩﴾ نَحْنُ قَدَرْنَا بَيْنَكُمْ الْمَوْتَ
 وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٦٠﴾ عَلَىٰ أَنْ تُبَدِّلَ أَمْثَلَكُمْ وَنُنشِئَكُمْ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾﴾ [الواقعة:

[61-58

{E sọ fún Mi nípa àtò tí è n dà jáde (sínú àpòlùkẹ), *
 sé èyin lẹ şedá rẹ ni tàbí Àwa l'A şedá rẹ? * Àwa l'A yan
 kádàrá (ojo) ikú fún gbogbo yín. Àwa kò sì lè kágara *
 láti fi irú yín pààrọ yín, kí á sì tun yín dá sínú ohun tí ẹ
 kò mò.} [Al-Waaqiah 58-61]

Woye bi Olohun se da o, waa ri eemo nibi awon irinse ti o
 munadoko ati awon ilana ti o pe ti o je pe awon die gan ni won mo
 on, ka mai tii so pe won wa fe maa se akoso re. Woye si irinse yii ti o
 pe perepere fun dida onunje, yoo oo bere lati ibi enu, ti yoo ge onunje
 yii welewele lati le baa je ki dida onunje o roron, leyin igba naa ni yoo
 lo sinu ofun, leyin igba naa ni yoo ti okele onunje naa sinu gogongo,
 tan-an-na ofun o wa silẹkun fun ona ofun, leyin eleyii ni yoo wa ti
 ilekun irinse ti o ngbe ategun wole pa mo on, leyin igba naa ni okele
 yii o wa lo sinu ikun pelu iranlowo ona ofun ti n lo ti n bo bii idin. Ninu
 ikun, ise dida onunje a maa te siwaju, ti onunje maa yira pada ni nkan
 sisan, yoo wa si ilekun fun un ninu ikun, yoo wa doju ko ona ifun
 kekeré nibi ti dida onunje o ti te siwaju, eleyii tii se yiwi awon ohun elo
 latara onunje pada si ohun elo ti yoo wa ni ibamu ti yoo si dara fun
 pipeşe onunje fun awon seeli ara. Leyin naa, lati ibe ni yoo ti lo sinu
 ifun, nibi yii ni dida onunje o ti pari patapata, ti onunje o si di ohun nkan
 ti o seé fa pelu iranlowo awon fonran ti n be ninu ifun ki o le baa ma
 san pelu sisan eje. Iyen ni irinse ti o pe perepere fun şisan eje, eyi ti
 o tan ka sinu opo eje ti o diju, ti o ba je pe o na an jade ni, gigan re ki
 ba le ni egegeberun kilomita ti yoo so po mo okan, kii re e, kii si su
 u lati ma ge eje kaakiiri ninu awon opo eje yen.

Bákannàà ni irinṣe miran wa fun eemi, eḷeḷeḷeḷe si wa fun iṣan, eḷeḷeḷeḷe wa fun fifa awon eḡbin jáde kuro ninu ara, eḷeḷeḷeḷe, eḷeḷeḷeḷe ati eḷeḷeḷeḷe, eléyíí ti imo wa o maa lekun nípa re ni ojojumo, nnkan ti a ko mo nipa re si po ju eleyii ti a mo lo. Tani eni naa ti o da awon nnkan yii pelu pipé ti o yatọ si Olohun Oba Allaah.

Fun idi eleyii, ninu awon eṣe ti o tobi julọ ni ayé ni ki o maa mu orogun pelu Olohun Oba Allaah, ti o si je pe Oun ni O da o.

Gbéra so pelu okan ti o si silẹ, ati emí ti o mo, ki o wa woye si iṣe Olohun Oba Allaah ti o rewa, woye si ategun ti o n fa simu, ti o si n yo wole si e lara ni gbogbo àyè, láiní awo kankan ti o le ko idààmú ba ojú, ti awon nnkan yii ba fi le lo da iṣe duro fun iṣeju perete, waa jáde láyé. Omi ti o n mu yii, ounje ti o n je ati eeyan yii ti o nífẹfẹ si, ati ile ti o n rin lori re yii, ati sanmo ti o n wo, gbogbo ohun ti oju re n ri ati awon ti ko ri ninu awon eda ti o tobi tabi ti o kere, gbogbo won yii ni won wa ninu eda Olohun, Oba Adedaa, Oba Onimimo.

Dajudaju mimaa ronun nipa awon eda Olohun, yoo maa mu wa mo titobi Olohun ati ikapa Re. Ninu awon eeyan ti ago won ati aimokan won ati sisonu won tobi ju ni gbogbo eniti o n ri eda Olohun yii ti o rewa, ti o tobi, ti o bara mu, ti o pe, ti o n toka si ogbon nla ati ikapa ti ko ni aala, leyin igba naa, ko tun wa ni ni igbagbo si Oba Adedaa ti O mu u be lati ibi aisi. Olohun ti o la Re ga julọ so pe:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ﴿٣٥﴾ أَمْ خَلِقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾﴾ [الطور: 35-36]

{Tàbí wón ṣeḍá wón láì sí Aṣeḍá? Tàbí àwón ni wón ṣeḍá ara wón ni? *Tàbí àwón ni wón ṣeḍá àwón sánmò àti ilẹ? Rára o, wón kò màmò dájú ni.} [At-Toor 35-36]

Dajudaju Ọlọhun Ọba ti O mọ ti O si ga, adamọ ti o ni alaafia mọ Ọn lai bukaata si kíkọ, O ti jẹ ki dida oju kọ Ọ àti sisadi I maa bẹ nínú bi O ẹ ẹ adamọ, ẹ̀gbọ̀n wọn maa n ẹ́ í (adamọ) lónà, wọn si maa n mu u jìnà si I (Ọlọhun).

Fun idi eleyii, ti ajalu kan ba ẹlẹ si i, ati ajakalẹ arun, tabi inira ti o le, tabi ibanujẹ, tabi o dojukọ awọn ewu ti o rogbay i i ka lori ilẹ ati lori omi, kíá ni yoo ẹri pada lo si ọdọ Rẹ, ti yoo si maa wa iranlọwọ Rẹ ati bi yòò ẹ bọ kuro ninu ohun ti o wa ninu rẹ, Ọlọhun Ọba Allaah si maa n gbọ adua ẹniti o ba wa ninu inira nigba ti o ba pe E, Yòò si ka aburu kuro fun un.

Ọlọhun Aşeda ti O tobi yii tobi ju gbogbo nnkan lo, ko si si nnkankan ti wọn le fi ẹ oşuwọ Rẹ nínú àwọn ẹdà Rẹ. Oun ni O tobi ti ko si si ààlà fun titobi Rẹ, ko si si ẹni kankan ti imọ rẹ le kari Rẹ, Oun ni Ẹni ti wọn n royin pẹlu iroyin giga lori awọn ẹda Rẹ loke sanmọ Rẹ.

﴿... لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ [الشورى: 11]

{Kò sí kiní kan bí irú Rẹ. Ọun sì ni Olùgbọ, Olùríran.}
[Suuratu Shuuroh: 11].

Nkankan o le ẹ deede Rẹ nínú àwọn ẹda Rẹ, nnkan ti o ba wa si o lókàn nipa Rẹ, Ọlọhun Ọba Allaah ko ri bẹ. Ọlọhun n rí wa lati okè àwọn sanmọ Rẹ, awa o si ri I.

﴿لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾ [الأنعام: 103]

{Àwọn ojú (ẹdà) kò lè ká Allāhu. Ọun sì ká àwọn ojú.
Ọun sì ni Alààánú, Alámòtán.} [Al-An'am: 103]

Bi ko ɛe wípé àwọn èyà ara wa ti a fi n ní ìmòlára àti agbára wa ko leè gbé kí á rí l ni ayé yìi Ọkan nínú àwọn Anḡbi Ọlḡhun tii ɛe Musa-ki ọlà máa bá a- ti beèrè fún nḡkan yẹn nígbà tí Ọlḡhun ba a sòrò nibi òkè Tuur, ó sọ pé lẃw Olúwa mi, jé ki n rí Ọ, Ọlḡhun ti ọla Rẹ ga sọ fun un pé:

﴿وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ وَقَالَ رَبِّ أَرِنِي إِلَيْكَ قَالَ لَنْ نَرِنِي وَلَا كِنِ أَنْظِرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ نَرِنِي فَلَمَّا تَجَلَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٣﴾﴾ [الأعراف: 143]

{lẃw kò lè rí Mi. Şùgbọn wo àpáta (yìi), tí ó bá dúró şinşin sí àyè rẹ, láipé o máa rí Mi.” Nígbà tí Olúwa rẹ sì (rọra) fi ara Rẹ han àpáta, Ó sọ ọ di pètélè. (Ànábì) Mūsā sì şubú lulè, ó dákú. Nígbà tí ó tají, ó sọ pé: “Mímó ni fún Ọ, èmi ronú pìwàdà sí ọdò Rẹ. Èmi sì ni àkókó àwọn onígbàgbọ ọdodo (ní àsikò tèmi.)} [Al-A'raaf:143]

"Òkè ní lá tí ó ga şubú ti o sì fọ pẹtẹpẹtẹ látàrì ifarahàn Ọlḡhun si i, báwo wá ni ọmọniyan ɛe fẹ kápá iyen pèlú agbára rẹ tí ó leNínú àwọn ìròyìn Ọlḡhun ti ọla Rẹ ga ni pé Ó ní ikapa lóri gbogbo nḡkan

﴿... وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِن شَيْءٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا﴾ [فاطر: 44]

{Àti pé kò sí kiní kan nínú àwọn sánmò àti ilè tí ó lè mórí bọ lówọ Allāhu}. [Faatir: 44]

Ọwọ Rẹ ni işemi àti ikú wà. Gbogbo èdá pátá ni o n bukaata si l, Oun ni O rọrò kúrò lódò gbogbo èdá, Ọlḡhun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ [فاطر: 15]

{Èyin èniyàn, èyin ni aláìní (tí ẹ ní bùkátà) sí Allāhu. Allāhu, Òun ni Ọlórò, Ọlópé.} [Faafir:15]

Nínú àwọn iròyìn Rẹ náà ni imọ tí ó rọkíríka gbogbo nńkan:

﴿وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنَ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظِلْمَتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ [الأنعام: 59]

{Ọdò Rẹ sì ni àwọn kọkọrọ ìkọkọ wà. Kò sí ẹnì t'ó nímò rẹ àfi Òun. Ó nímò ohun tí ń bẹ nínú ilẹ àti odò. Ewé kan kò sí ní já bọ àfi kí Ó nímò rẹ. Kò sí sí kóró èso kan nínú òkùnkùn (inú) ilẹ, kò sí ohun tútù tàbí gbígbe kan àfi kí ó wà nínú àkọsilẹ t'ó yanjú.} [Suuratul An'aam: 59].

O n mọ nńkan ti ahọn wa n sọ, ati nńkan tí àwọn oríkèé wa n ẹ, kòdà tí tí ó fi dórí nńkan ti o pamọ sínú àyà wa

﴿يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾ [Gaafir: 19]

{(Allāhu) mọ ojú ijànbá àti ohun tí àwọn ọkàn fi pamọ.} [Gaafir:19]

Ọlọhun n rí wa, O si mọ nípa àwọn iṣesi wa, nkankan ko pamọ fun Un ni ilẹ àti sanmọ, kii gbàgbé, kii sii sùn. Ọba ti ola Rẹ ga sọ pe:

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾ [البقرة: 255]

{Allāhu, kò sí ọlọhun kan tí ijọsìn tọ sí àfi Òun, Alààyè, Alámòjúútó-ẹdá. Òògbé kì í ta Á. Àti pé oorun kì í kùn Ún. TiRẹ ni ohunkóhun t'ó wà nínú àwọn sánmọ àti ohunkóhun t'ó wà nínú ilẹ. Ta ni ẹnì tí ó máa ẹ̀pẹ̀ lódò Rẹ̀ àfi pẹ̀lú iyònda Rẹ̀? Ó mọ ohun tí ń bẹ níwájú wọn àti ohun tí ń bẹ léyìn wọn. Wọn kò sì ní ìmọ àmọ̀tán nípa kiní kan nínú ìmọ Rẹ̀ àfi ohun tí Ó bá fẹ̀ (fi mọ wọn). Àga Rẹ̀ gbààyè ju àwọn sánmọ àti ilẹ. Ẹ̀sẹ̀ sánmọ àti ilẹ̀ kò sì dá A lágara. Allāhu ga, Ó tóbi.} [Suuratul Baqorah: 255].

TiRẹ ni àwọn ìròyìn pípé pọ̀nńbélé

TiRẹ ni àwọn orúkọ ti o dára ju lọ àti àwọn ìròyìn ti o ga julọ. Ọlọhun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ [الأعراف: 180]

{Ti Allāhu ni àwọn orúkọ t'ó dára julọ. Nítorí náà, ẹ̀ fi pẹ̀ É. Kí ẹ̀ sì pa àwọn t'ó ń yẹ kúrò níbi àwọn orúkọ Rẹ̀ tí. A óò san wọn ní ẹ̀san ohun tí wọn ń ẹ̀ níşẹ̀.} [Al-A'raaf: 180]

Ọlọhun- mimọ Rẹ- ko ni orogun nibi ọlá Rẹ, ko si ni akegbe, béè ni ko ni oluranlọwọ.

Ko ni aya, béè ni ko si ni ọmọ, ko si ni bukaata si gbogbo iyẹn, Ọlọhun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝١ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝٢ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝٣ وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝٤﴾

[الإخلاص: 1-4]

{Sọ pé: "Òun ni Allāhu, Ọkan ọso. * Allāhu ni Aṣíwájú (tí èdá ní bùkátà sí, tí Òun kò sì ní bùkátà sí wọn). * Kò bímọ. Wọn kò sì bí I. * Kò sì sí ẹnì kan tí ó jọ Ó.} [Suuratul Ikhlaas: 1-4].

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ۗ لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا ۝٨٨ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنْشَقُّ ۗ الْأَرْضُ وَتَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا ۝٩٠ أَنْ دَعَوْا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا ۝٩١ وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ۝٩٢ إِنَّ كُلَّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتَى الرَّحْمَنِ عَبْدًا ۝٩٣﴾ [مریم: 88-93]

{Wọn wí pé: "Àjọké-ayé fi ẹnì kan ọmọ." * Dájúdájú ẹ ti mú nńkan aburú wá. * Àwọn sánmọ fẹrẹ fàya pérepèrẹ nítorí rẹ, ilẹ fẹrẹ fàya pérepèrẹ, àwọn àpáta sì fẹrẹ dà wó lulẹ gbì * fún wí pé wọn pe ẹnì kan ní ọmọ Àjọké-ayé. * Kò sì yẹ fún Àjọké-ayé láti fi ẹnì kan ọmọ. *Kò sí ẹnì kan nínú àwọn sánmọ àti ilẹ àyàfi kí ó wá bá Àjọké-ayé ní ipò ẹrúsìn.} [Suuratu Maryam: 88-93.]

Ọlọhun- mimọ Rẹ- ni iròyìn gbìgbọ̀nngbọ̀n àti ẹ̀wà, àti agbára, àti motomoto, àti ọ̀lá, àti jíjẹ gàba.

O tún ní iròyìn titọ̀rẹ̀ ati aforijin ati aanu ati ẹ̀ṣe dáadáa, Ọ̀un ni Ajọkẹ-aye tí ike Rẹ̀ gbòòrò ju gbogbo nńkan lọ.

Ọba Àṣàkẹ-ọ̀run ti ike Rẹ̀ ẹ̀sájú ìbínú Rẹ̀

Ọba Ọlọ̀rẹ̀ ti ọ̀rẹ̀ títa Rẹ̀ ko ni ààlà, ti ilé-ọ̀rọ̀ Rẹ̀ ko nii tán

Gbogbo orúkọ Rẹ̀ pátá ni o dára julọ̀ ti wọ̀n n tọ̀ka sí àwọ̀n iròyìn pípe pọ̀nbele tí ko lẹ̀tọ̀ fún ẹ̀ni kankan àyàfi Allāhu.

Mimọ̀ àwọ̀n iròyìn Ọlọ̀hun máa n jẹ̀ ki ọ̀kàn lekun ni ifẹ̀ àti gbìgbọ̀nngbọ̀n, àti ìpayà àti irelẹ̀ fún Ọlọ̀hun

Fun ìdí èyí, ìtumọ̀ LAA ILAAHA ILLAL'LOOH ni kí ó ma yi nńkan kan nínú ije-ẹ̀ru fun ẹ̀ni kankan àyàfi fún Ọlọ̀hun, ko si ẹ̀ni ti a le maa jọ̀sìn fún pẹ̀lú ọ̀dodo àyàfi Ọlọ̀hun, Ọlọ̀hun ni O ni iròyìn Ẹ̀ni ti ijọ̀sìn tọ̀ si àti iròyìn pípe. Oun ni Adẹ̀daa, Olùpèsè ije-imu, Ẹ̀ni ti n ẹ̀ idẹ̀ra fúnni, Olùyeni, Olùpani, Ẹ̀ni tí Ó ní ọ̀lá lóri ẹ̀dá Rẹ̀, Oun nńkan ẹ̀so so ni Ó lẹ̀tọ̀ si ijọ̀sìn, ko ni orogun.

Ẹ̀ni tí ó bá kọ̀ jįjọ̀sin fun Ọlọ̀hun silẹ̀, tàbí ó jọ̀sìn fún nńkan tí ó yàtọ̀ sí Ọlọ̀hun, o ti ẹ̀ ẹ̀bọ̀, o si tun ti ẹ̀ Kẹ̀fẹ̀rí

Iforikanlẹ̀, ati rirukuu, ati ìteriba, àti irun, gbogbo e maa jẹ̀ ti Ọlọ̀hun nńkan.

A kii wa ìgbàlà àyàfi pẹ̀lú Ọlọ̀hun, a kii dojú adua kọ̀ ẹ̀ni kankan ayafi Ọlọ̀hun, a kii wa bukaata àyàfi ni ọ̀dọ̀ Ọlọ̀hun, a kii sunmọ̀ nńkan kan pẹ̀lú èyíkẹ́yíí asunmọ̀ ati itele ati ijọ̀sin ayafi Ọlọ̀hun

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٣﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٤﴾﴾ [الأنعام: 163-162]

{Sọ pé: "Dájúdájú ìrun mi, ẹran (pípa) mi, ìṣẹmí ayé mi àti ikú mi n jé ti Allāhu, Olúwa gbogbo èdá. *Kò sí akegbé fún Un. Ìyẹn ni Wọn pa láṣẹ fún mi. Èmi sì ni ẹni-àkókó àwọn mùsùlùmí (ní àsikò tẹmi).} [Al-An'aam:162,163]

b- Kilode tí Ọlọhun fi dá wa?

Ìdáhùn si ìbèèrè nílá yíí pàtàkì gan, ṣùgbọ́n o di dandan ki a mu ìdáhùn naa lati inú imisi ti ọdọ Ọlọhun. Ọlọhun ni O da wa, Oun naa ni O n fun wa ni iro nípa nńkan ti O torí rẹ da wa. Ọlọhun ti O gbọnngbọn sọ pe:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾﴾ [الذاريات: 56]

{Àti pé Èmi kò ṣẹdà àlùjànnú àti èniyàn bí kò ẹ pé kí wọn lè jòsìn fún Mi.} [Suuratudh Dhāriyāt: 56].

Jijẹ ẹrú jẹ ìròyìn ti o pa gbogbo àwọn èdá Ọlọhun papọ, èyí tí kò ní onka, láti orí àwọn èdá ti wọn niyi jù (àwọn Malaika) dórí àwọn ti wọn yàtò sí wọn ninu awọn eemo èdá Ọlọhun, wọn da gbogbo àwọn ijọ yii lórí ijẹ ẹrú àti ṣíṣe afọmọ fún Ọlọhun Olúwa àwọn èdá.

﴿تَسْبِيحٌ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾ [الإسراء: 44]

{Àwọn sánmò méjèèje, ilẹ̀ àti àwọn tí wọn wà nínú wọn n ẹ̀ ẹ̀ afòmó fún Un. Kò sì sí kiní kan àfi kí ó ẹ̀ afòmó àti ìdúpẹ̀ fún Un. Şùgbón ẹ̀ kò lẹ̀ gbọ̀ àgbóyẹ̀ afòmó wọn.} [Al-Isroo': 44]

Wọn maa n mí ẹ̀ ẹ̀ afòmó sí àwọn Malaika, gege bi wọn ẹ̀ maa n mí èémí sí àwọn ọmọ Anọbi Adam.Şùgbón ije ẹ̀ ẹ̀ ọmọniyan fún Ẹni tí Ó da a jẹ̀ nńkan ẹ̀ ẹ̀, kii ẹ̀ tipá (ńńkan ẹ̀ ẹ̀ ti o jẹ̀ ti idanwo):

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ [التغابن: 2]

{Òun ni Ẹni tí Ó ẹ̀ ẹ̀ yín. Alàìgbàgbọ̀ wà nínú yín. Onígbàgbọ̀ òdodo sì wà nínú yín. Allāhu sì ni Olùríran nípa ohun tí ẹ̀ n ẹ̀.} [At-Tagoobun:2]

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالْدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُّكْرِمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾ [الحج: 18]

{Şé o ò rí i pé dájúdájú Allāhu ni àwọn t'ó n bẹ̀ nínú àwọn sánmò àti àwọn t'ó n bẹ̀ lóri ilẹ̀, àti òòrùn, òşùpá, àwọn ìràwò, àwọn àpáta, àwọn igi, àwọn nńkan ẹ̀ ẹ̀mìí àti òpòlòpò nínú àwọn èniyàn n forí kanlẹ̀ fún? Òpòlòpò

sì tún ni iyà ti kò lé lórí. Ẹnikẹni tí Allāhu bá fi àbùkù kàn, kò sí ẹni kan tí ó máa ẹ àpónlé rẹ.} [Al-Hajj:18]

Ọlọhun da wa fun ijọsìn Rẹ, àti láti le dán yíyẹge wa wo níbi fifi ijọsìn yíi rinlẹ. Ẹni tí ó bá jọsìn fún Ọlọhun ti o si nífẹẹ Rẹ, ti o si rẹ ara rẹ silẹ fun Un, ti o si tele àşẹ Rẹ, ti o si jina si máşée Rẹ, yoo ri iyọnu Rẹ ati àánú Rẹ ati ifẹ Rẹ, Yoo si san an ni esan daadaa.Ẹni tí ó bá kọ ijọsìn fun Ọlọhun ti O da a ti O si pèsè ije-imu fun un, ti o ẹ igbéraga, ti o wa kọ rírò fun àwọn àşẹ Ọlọhun ati jíjinnà si awọn nńkan ti O kọ, onítòhún ti padà pèlú ibínú Ọlọhun, iya Rẹ si le koko. Ọlọhun kò da wa fun eré, ko si fi wa silẹ lasan. Ninu ẹni ti o ya alaimọkan ju ti o si gọ ju nínú àwọn èyàn ni ẹni tí ó lérò pé oun wa si ayé, ti wọn si fun un ni igbọro ati irina ati làákàyè, léyìn náà yoo wa sẹmi ni ayé yíi fun àkókò kan, léyìn náà ti yoo wàá kú, kò wá mọ kini o torí rẹ wá sí ayé, ibo si ni yòò lọ léyìn rẹ, Ọlọhun ti O gbongbọn ti O ga n sọ pé:

﴿أَفحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾ [المؤمنون: 115]

{Şé ẹ lérò pé A kàn şedá yín fún ìranù ni, àti pé dájúdájú wọn ò níí da yín padà sódò Wa?} [Suuratul Muh'minuun: 115].

Ko dọgba ni ọdọ Rẹ, ẹni tí ó ba gba A gbọ nínú wa, ti o si gbẹkẹ le E, ti o si maa n gbé ẹjọ lọ ba A, ti o si nífẹẹ Rẹ, ti o si rẹ ara rẹ nilẹ fun Un, ti o si n sunmọ Ọn pèlú àwọn ijọsìn, ti o si n wa nńkan ti yoo yọ Ọ nínú ni gbogbo ààyè, irú ẹni bẹẹ kò dọgba pèlú ẹni tí ó ń ẹ Kèfèrì pèlú Ọlọhun ti O da a, ti O ya àwòrán rẹ, ti o wa n pe àwọn aaya Rẹ ni iro ati ẹsin Rẹ, ti ko wa rẹ ara rẹ nilẹ fun àşẹ Rẹ

Ẹni àkókọ yòò rí aponle àti ẹsan ati ifẹ ati iyónú, tí ẹni keji maa ko ibínú àti iyà.

Ọlọhun maa gbe àwọn èyàn dide léyìn ikú wọn láti inú sàréè wọn, Yóò si san oluṣerere nínú wọn ni ẹsan pẹlú idera ati aponle nínú ogbà idera. Yoo si fi iyà jẹ aláìdára onigberaga ti kii jòsìn fun Ọlọhun nínú iná Jahiim.

Ronú si títóbi aponle àti ẹsan ti n bẹ fun oluṣerere nígbà tí ẹsan ati aponle yii ba ti ọdọ Ọlọhun wa, Ọba ti O roro, Ọba Alapọn-onle ti aponle ati aanu Rẹ ko ni ààlà, ti pepe-oro Rẹ ko nii tán. Dájúdájú ẹsan yii maa jẹ ọba idera ti ko nii tán ti ko si nii kúrò (eléyí ni a maa sòrò nípa rẹ ti o ba ya)

O tun yẹ ki o fojú inú wo ilekoko iyà ti n bẹ fún Kèfèrí nígbà tí iyà nàà ba wa láti ọdọ Ọlọhun Olùjẹni-nípá, Atóbi, Onigberaga ti ko si ààlà fun ijẹni-nipa ati igbéraga Rẹ.

2- Muhammad ojiṣẹ Ọlọhun n:

Ìní-ìgbàgbọ si ijẹ-ojiṣẹ Muhammad- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a- ni abala kejì fun origun ipilẹ nínú àwọn origun Islām, àti ipilẹ àkókó ti nnkan ti a fé kọ maa dúró lé lóri

Ọmọniyan yoo di Mùsùlùmí léyìn ti o ba ti pe gbólóhùn ijẹrii méjèjì, yoo jẹrii pe ko si ẹni ti ijòsìn to si ni ọdodo ayafi Allāhu, yoo si jẹrii pe Muhammad ojiṣẹ Ọlọhun ni.

a- Kini itumò ojiṣẹ? Tani Muhammad? Njẹ àwọn ojiṣẹ míràn wa yàtò si i?

Èyí ni nnkan ti a maa gbìyànjú lati fèsì fun ni àwọn ojú-ewé yí

Ojiṣẹ ni arákùnrin kan ni ti o wa ni òkè ténté nibi síso ọrò ọdodo ati iwà dáadáa, Ọlọhun maa n ẹsa rẹ nínú àwọn èyàn, Yóò wàá ranṣẹ

si i pèlú ǹnkan tí ó bá fẹ́ nínú àwọn àṣẹ ẹsin àti àwọn àlámòrí ikọkọ, wọn yoo waa pa a láṣẹ ki o jìṣẹ naa fun àwọn ènìyàn. Abara ni ojiṣẹ, o da gégé bí àwọn abara yókù ni, o n jẹun gégé bí wọn ẹ n jẹun, o n mu gégé bí wọn ẹ n mu, o si n bukaata si awọn ǹnkan ti awọn abara n bukaata si. Şùgbón o yatọ si wọn pèlú imisi ti o n wa ba a lati ọdọ Ọlọhun, Yòò wàá mu u ri ǹnkan ti O ba fẹ́ nínú àlámòrí kọkọ, ati awọn àṣẹ ẹsin ti o n mu de etigboọ àwọn ènìyàn, o tun yatọ si wọn b́akan náà pèlú iṣọ Ọlọhun kúrò nibi dídá ẹṣẹ ríá, tabi èyíkéyí àlámòrí ti o ba le ba jijiṣẹ Ọlọhun rẹ jẹ.

A maa sọ itàn àwọn ojiṣẹ ti wọn síwájú Muhammad (ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a); ki o le hàn si wa pe iṣẹ ti wọn fi rán àwọn ojiṣẹ ẹyọkan ni, oun naa ni ipepe si ijosin fún Ọlọhun ǹnkan soṣo. A maa bèrè pèlú itàn ibèrè ije-abara ati ọ́tá tí eṣu ba bàbá àwọn abara tii ẹ Adam ati awọn arọmọdọmọ rẹ ẹ.

b- Àkókó àwọn ojiṣẹ ni bàbá wa Adam (ki ọla maa ba a)

Ọlọhun da bàbá wa Adam- ki ọla máa bá a- latara amọ, léyìn náà ni wọn fẹ́ ẹmi si i, Ọlọhun ti O gbọngbọn sọ pé:

﴿وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعِيشَةً قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُن مِّنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾ قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ ۗ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ ﴿١٢﴾ قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَن تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٣﴾ قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾ قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾﴾ [الأعراف: 10-15]

{Dájúdájú A da yín, lèyìn náà A ya àwòrán yín, lèyìn náà A sọ fún àwọn mọlāika pé: "È forí kanlẹ kí Ādam." Wọn sì forí kanlẹ kí i àfi 'Iblīs, tí kò sí nínú àwọn olùforíkanlẹ. * (Allāhu) sọ pé: "Kí ni ó kò fún ọ láti forí kanlẹ kí i nígbà tí Mo pa á láṣẹ fún ọ." (Èṣù) wí pé: "Èmi lóore jùlọ sí òun; iná ni O fi dá èmi, O sì dá òun láti ara erùpẹ amọ." * (Allāhu) sọ pé: "Sọkalẹ kúrò níbí nítorí pé kò létọ́ fún ọ láti ṣẹgbéraga níbí. Nítorí náà, jáde dájúdájú ìwọ ń bẹ nínú àwọn ẹni yẹpẹṣẹ." * . (Èṣù) wí pé: "Lọ mi lára tí tí di ọjọ tí wọn yóò gbé àwọn èniyàn dídẹ." * (Allāhu) sọ pé: "Dájúdájú ìwọ ń bẹ nínú àwọn tí A oò lọ lára."} [Al-A'roof:10-15]

O wa tọrọ lódò Ọlọhun ki O lọ oun lára ki O ma si kánjú fi iyà jẹ oun, ki O si yonda fun oun lati si Adam ati awọn arọmọdọmọ rẹ lónà ni ti keeta ati ikóríira wọn,

﴿وَيَتَّادِمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ ﴿١٩﴾ فَسَوَّسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْءَاتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنِ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢٠﴾ وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾ فَدَلَّلَهُمَا بِعُرْوَةٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَاتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَن تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٢٢﴾ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ أَهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَى حِينٍ ﴿٢٤﴾ قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾ يَبْنِي عَادَمٌ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُم لِبَاسًا يُورِي سَوْءَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَلِكَ خَيْرٌ ذَلِكَ مِنَ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾ يَبْنِي عَادَمٌ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَاتِهِمَا إِنَّهُ يَرِيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيْطَانَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٧﴾ ﴿[الأعراف: 19-27]

{Ādam, kí iwọ àti iyàwó ẹ maa gbé nínú Ogbà Idèra. Nítorí náà, ẹ maa ẹ níbikíbi tí ẹ bá fẹ. Kí ẹ sì má ẹ súnmọ igi yìí nítorí kí ẹ má baà wà nínú àwọn alábòsí. * Èşù sì kó ròyíròyí bá àwọn méjèèjì nítorí kí ó lè fi ohun tí A fi pamọ nínú ìhòhò ara wọn hàn wọn. Ó sì wí pé: "Olúwa ẹyin méjèèjì kò kọ igi yìí fun yín bí kò ẹ pé kí ẹyin méjèèjì má baà di mọlāika tàbí kí ẹyin méjèèjì má baà di olùşegbére." * Ó sì búra fún àwọn méjèèjì pé: "Dájúdájú èmi wà nínú àwọn onímòràn fún ẹyin méjèèjì." * Ó sì tan àwọn méjèèjì ẹ. Nígbà tí àwọn méjèèjì tọ igi náà wò, ìhòhò àwọn méjèèjì sì hàn síra

won. Wón bá bèrè sí fi àwón ewé Ọgbà Ịdèra bora won. Olúwa àwón méjèèjì sì pè wón pé: "Njé Èmi kò ti kọ igi náà fun èyin méjèèjì? (Şé) Èmi kò sì ti sọ fún èyin méjèèjì pé ọ́tá pónńbélé ni Èşù jé fun yín?" * Àwón méjèèjì sọ pé: "Olúwa wa, a ti şàbòsí sí èmí wa. Tí O ò bá foríjìn wá, kí O sì kẹ wa, dájúdájú a máa wà nínú àwón ẹni òfò." * (Allāhu) sọ pé: "È sòkalẹ, ọ́tá ní apá kan yín fún apá kan. Ibùgbé àti nńkan ìgbádùn sì n bẹ fun yín ní orí ilẹ fún ìgbà (díẹ)." * (Allāhu) sọ pé: "Lórí ilẹ ni èyin yóò ti máa şemí, lórí rẹ ni èyin yóò máa kú sí, A ó sì mu yín jáde láti inú rẹ." * Ọmọ (Ànábì) Ādam, dájúdájú A ti sọ aşọ kalẹ fun yín, tí ó máa bo ìhòhò yín àti ohun àmúşorò. Aşọ ìbèrù Allāhu, iyẹn l'ó sì lóore jùlọ. Iyẹn wà nínú àwón àmì Allāhu nítorí kí wón lè lo ìrántí. * Ọmọ (Ànábì) Ādam, ẹ má şe jé kí Èşù kó ifòoró ba yín gégé bí ó şe yọ àwón òbí yín méjèèjì jáde kúrò nínú Ọgbà Ịdèra. Ó gba aşọ kúrò lára àwón méjèèjì nítorí kí ó lè fi ìhòhò won hàn won. Dájúdájú ó n ri yín; òun àti àwón ọmọ ogun rẹ (n ri yín) ní àyè tí èyin kò ti rí won. Dájúdájú Āwa fi Èşù şe ọ́rẹ fún àwón tí kò gbàgbọ́. [Al-A'roof:19-27]

"Léyìn ti Adamọ ti sòkalẹ si ilẹ ti won si fun un ni awon omọ ati awon aromodomo (ki alaafia maa ba a), leyin naa, awon aromodomo re po si ni iran si iran, esu si won lonà, iyapa si tan kaakiri laarin won ati jijosin fun awon saree awon eniire ninu awon baba won, ti won si yi padà lati igbagbo si iborisa; nítorí náà ni Ọlọhun şe ran ojişẹ kan si won laarin won, oun naa ni (Nuuh, ki alaafia máa bá a)."

c- Nuuh- ki alaafia maa ba a-:

"Ogórùn-ún ọdún mewa ni o wa laarin re àti Adamọ, Ọlọhun ran an si ijo re leyin igba ti won ti sonu ti won wa di eni ti n josin fun awon ooşa ati awon okuta ati awon saree. Lara awon to gbajumo ju ninu awon ti won pe ni ọlọhun won ni "waddu, suwaa'u, yaguusu, ya'uuku ati nasro, tori idi eyi ni Allahu se ran Nuuh lati da won pada lo sibi ijosin Allahu nikan, gegere bi Allahu ti o la Re ga ti fun wa ni iro nipa re pe:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنِّي غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ [الأعراف: 59]

{Dajudaju A ran (Anabi) Nuh nise si ijo re. O si so pe: "Eyin ijo mi, e josin fun Allahu. E o ni ọlọhun miran leyin Re. Dajudaju mo n beru iya Ojo Nla fun yin.} [Suratul A'raf: 59]

Ati pe o tesiwaju lati pe awon ijo re lati josin fun Allahu fun igba pipe, ati pe diẹ ni o gbagbo pelu re, ni o wa ke pe Oluwa re pe:

﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا ﴿٦﴾ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْوَابَهُمْ فِي عَادَاتِهِمْ وَأَسْتَعْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا ﴿٧﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٨﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾ يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَيَبِينْ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهْرًا ﴿١٢﴾ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾﴾ [نوح: 5-14]

{Ó sọ pé: "Olúwa mi, dájúdájú èmi pe ijọ mi ní òru àti ní ọsán. * Ìpè mi kò sì ẹ àlékún kan fún wọn àyàfi sísá sẹyìn (fún òdodo). * Àti pé ìgbàkígbà tí mo bá pè wọn pé kí O lè foríjìn wọn, wọn n fi ọmọńka wọn dí etí wọn, wọn n yíşo wọn borí, wọn n takú (sórí ẹşẹ), wọn sì n şègbéraga gan-an. *Lẹyìn náà, dájúdájú èmi pè wọn pèlú ohùn òkè. * Lẹyìn náà, dájúdájú èmi kéde fún wọn, mo sì tún pè wọn ní ìdá kọńkọ. * Mo sì sọ pé, ẹ tọọ àforíjìn ní ọdọ Olúwa yín, dájúdájú Ó n jẹ Aláforíjìn. * Ó máa rọjò fun yín ní ọjò púpọ, * Ó máa fi àwọn dúkìá àti àwọn ọmọkúnrin ràn yín lówọ. Ó máa ẹ àwọn ogbà oko fun yín. Ó sì máa ẹ àwọn odò fun yín. * Kí ló mu yín tí ẹ kò páyà títóbi Allāhu? *Ó sì kúkú şedá yín láti írísí kan sí òmíràn (nínú oyún.} [Nuuħ:5-14]

"Tòun ti igbiyanju lemọlemọ yii, ati itara iyalenu lati ẹ itoşona awọn ijọ re yii, wọn pe e ni oniřo, won tun ẹ eleya re, wọn tun fi ẹsun aşıwere kan an". "Allahu wa ranşẹ si i pé"

﴿وَأُوحِيَ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَن قَدَّ ءَامَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا
يَفْعَلُونَ﴾ [هود: 36]

{kò sí ẹnì kan tí ó máa gbàgbọ̀ mọ̀ nínú ìjọ̀ rẹ̀ àfi ẹnì
t'ó ti gbàgbọ̀ tẹ̀lẹ̀. Nítorí náà, má ẹ̀se banújẹ̀ nípa ñhkan
tí wọ̀n n ẹ̀se níşẹ̀.} [Hud:36]

“O si paşẹ fun un lati kan ọkọ oju omi ti yoo fi gbe gbogbo eniyan
ti wọn gbagbọ pelu rẹ.”

﴿وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكَلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ ﴿٣٩﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَّ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾ * وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ جَحْرُهَا وَمُرْسَلَهَا إِنَّ رَبِّي لَعَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٤١﴾ وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْرَلٍ يَبْنَئِي أَرْكَبَ مَعَنَا وَلَا تَكُن مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ سَأُوذِي إِلَىٰ جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُعْرَضِينَ ﴿٤٣﴾ وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَسْمَأِ أَفْلَحِي وَغِيضَ الْمَاءِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَىٰ الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ وَنَادَىٰ نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُن مِّنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾ قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾﴾ [هود: 38-48]

{Ó sì n kan okò ojù-omi nàà lọ. Nígbàkígbà tí àwọn ọ̀tòkùlú nínú ìjọ rè bá kojá lódò rè, wọn yó sì máa fi ẹ̀ yèyẹ̀. (Ànábì Nūh) sì sọ pé: "Tí ẹ̀ bá fi wá ẹ̀ yèyẹ̀, dájúdájú àwa nàà yóò fi yín ẹ̀ yèyẹ̀ gégé bí ẹ̀ ẹ̀ ní fi wá ẹ̀ yèyẹ̀. * Nítórí nàà, láìpé ẹ̀ máa mọ ẹ̀ni tí ìyà máa dé bá, tí ó máa yẹ̀pẹ̀yẹ̀ rè, tí ìyà gbere sì máa kò lé lórí." * (Báyìí ni ọ̀rò wà) tí tí di ìgbà tí àṣẹ̀ Wa dé, omi sì ẹ̀yọ̀ gbùú láti ojù-àrò (tí wọn ti n ẹ̀ búrédì). A sọ pé: "Kó

gbogbo n̄nkan ní oríṣi méjì takọ-tabo àti ará ilé rẹ sínú ọkọ ojú-omi - àyàfi ẹni tí ọrọ náà ti kò lé lórí (fún ìparun) - àti ẹnikẹni t’ó gbàgbọ ní òdodo. Kò sì sí ẹni t’ó ní ìgbàgbọ òdodo pẹlú rẹ àfi àwọn díẹ. * (Ànábì Nūh) sọ pé: "Ẹ wọ inú ọkọ ojú-omi náà. Ó máa rìn, ó sì máa gúnlẹ ní orúkọ Allāhu. Dájúdájú Olúwa mi ni Aláforíjìn, Àṣàkẹ-ọrun." * Ó sì n gbé wọn lọ nínú ìgbì omi t’ó dà bí àpáta. (Ànábì Nūh) sì ké sí ọmọkúnrin rẹ, tí ó ti yara rẹ sọtò: "Ọmọkúnrin mi, gun ọkọ ojú-omi pẹlú wa. Má sì ẹ wà pẹlú àwọn aláìgbàgbọ." * Ó wí pé: "Èmi yòò forí pamọ síbi àpáta kan tí ó máa là mí níbi omi." (Ànábì Nūh) sọ pé: "Kò sí aláàbò kan ní òní níbi àṣẹ Allāhu àfi ẹni tí Allāhu bá ṣàánú." Ìgbì omi sì la àwọn méjèèjì láààrin. Ó sì di ara àwọn olùtẹ̀rì sínú omi. * A sọ pé: "Ìlẹ, fa omi rẹ mu. Sánmọ, dájú (òjò) dúró." Wọn sì dín omi kù. Ọrọ ìparun wọn sì wá sí ìmúṣẹ. (Ọkọ ojú-omi) sì gúnlẹ sóri àpáta Jūdī. A sì sọ pé: "Ìjinnà réré sí ikẹ Allāhu ni ti ìjọ alábòsí." * (Ànábì) Nūh pe Olúwa rẹ, ó sì sọ pé: "Olúwa mi, dájúdájú ọmọ mi wà nínú ará ilé mi. Àti pé dájúdájú àdéhùn Rẹ, òdodo ni. Ìwọ l’O sì mọ ẹjọ dá jùlọ nínú àwọn adájọ. * Allāhu sọ pé: "Nūh, dájúdájú kò sí nínú ará ilé rẹ (ní ti ẹ̀sìn). Dájúdájú iṣẹ tí kò dára ni. Nítorí náà, o ò gbọdọ bi Mí léèrè n̄nkan tí o ò ní ìmọ nípa rẹ. Dájúdájú Èmi n kílọ fún ọ nítorí kí o má baà di ara àwọn aláìmọkan." * Ó sọ pé: "Olúwa mi, dájúdájú èmi n sá di Ọ níbi kí n̄g bi Ọ léèrè n̄nkan tí èmi kò ní ìmọ rẹ. Tí O ò bá foríjìn mí, kí O sì ṣàánú mi, èmi yòò wà lára àwọn ẹni òfò." * A sọ pé: "Nūh, sọkalẹ pẹlú àlàáfíà láti ọdọ Wa. Àti pé kí ìbùkún wà pẹlú rẹ àti àwọn

ìjọ nínú àwọn t'ó n bẹ pẹ̀lú rẹ. Àwọn ìjọ kan (tún n bọ), tí A óò fún wọn ní ìgbádùn (oore ayé). Lẹ̀yìn náà, ìyà ẹ̀lẹ̀ta-eléro yó sì fowó bà wọn láti ọ̀dò Wa.} [Hud:38-48]

d- Ojise Allahu Hud (ki alaafia maa ba a)

“Lẹhin igba diẹ, Ọlọhun ranṣẹ si ẹya Aad ni agbegbe kan ti a n pe ni Al-Ahqaf- lẹhin ti wọn ti ṣina ti wọn si ṣosin fun ẹniti o yatọ si Allahu-O wa ran ojise kan si wọn laarin wọn ti o n jẹ Hud, ki alaafia maa ba a.”

"Allāhu ti ọla Rẹ ga fun wa ni iro nipa rẹ pẹlu ọrọ Rẹ pe:"

﴿ وَالْإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَقَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنَ إِلَهِ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٥﴾
 قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَنَّكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٦٦﴾ قَالَ
 يَقَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾ أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ
 نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴿٦٨﴾ أَوْعَجِبْتُمْ أَن جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَأَذْكُرُوا
 إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَضْطَةً ۗ فَادْكُرُوا ءَالَآءَ اللَّهِ
 لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا
 تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧٠﴾ قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِّن رَّبِّكُمْ رِجْسٌ وَعَظْبٌ
 أَتَجِدُونَنِي فِي سَمَاءٍ سَمِيئُوهَا أَنْتُمْ وَعَابَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَانٍ فَاَنْتَظِرُوا إِنِّي
 مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٧١﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا
 وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾ [الأعراف: 65-72]

{A tún rán (ẹnì kan) sí àwọn ará ‘Ād, arákùnrin wọn, Hūd. Ó sọ pé: “Èyin ijo mi, ẹ jọsìn fún Allāhu. Ẹ ò ní ọlọhun mi ràn lẹyìn Rẹ. Sẹ ẹ ò ní bẹrù (Rẹ) ni?” * Àwọn àgbààgbà t’ó ọ̀ sàì gbàgbọ̀ nínú ijo rẹ wí pé: “Dájúdájú àwa ní ọ̀ pé o wà nínú agò. Àti pé dájúdájú à ní rò pé o wà nínú àwọn ọ̀pùrọ̀.” * Ó sọ pé: “Èyin ijo mi, kò sí agò kan lára mi, sùgbón dájúdájú èmi ni Ọ̀jíṣẹ̀ kan láti ọ̀dọ̀ Olúwa gbogbo ẹ̀dá. * Mò ní jẹ̀ àwọn iṣẹ̀ Olúwa mi fun yín. Èmi sì ni onímòràn rere, olùfọkàntán fun yín. * Àti pé sẹ̀ ẹ̀ sèèmọ̀ pé irántí láti ọ̀dọ̀ Olúwa yín dé ba yín ni, (èyí tí Wọn fún) ọ̀kùnrin kan nínú yín, nítorí kí ó lè kílọ̀ fun yín? Ẹ̀ rántí nígbà tí (Allāhu) fi yín sẹ̀ àrólé lẹyìn ijo (Ànábì) Nūh. Ó tún sẹ̀ àlẹkún agbára fun yín nínú iṣẹ̀dá (yín). Nítorí náà, ẹ̀ rántí àwọn ìdẹ̀ra Allāhu, nítorí

kí ẹ̀ lẹ̀ jẹ̀rẹ̀." * Wọn wí pé: "Şé o wá bá wa nítorí kí á lẹ̀ jòsìn fún Allāhu nìkan soşo àti nítorí kí á lẹ̀ pa ohun tí àwọn bàbá nílá wa n jòsìn fún tí? Nítorí náà, mú ohun tí o şe ní ilé rí fún wa şe tí o bá wà nínú àwọn olódodo." * Ó sọ pé: "Ìyà àti ìbínú kúkú ti sòkalẹ̀ sórí yín láti ọ̀dọ̀ Olúwa yín. Şé ẹ̀ oò máa jà mí níyàn nípa àwọn orúkọ (òrìşà) kan tí ẹ̀yin àti àwọn bàbá yín fún lórúkọ - Allāhu kò sì sọ ẹ̀rí kan kalẹ̀ fún un? – Nítorí náà, ẹ̀ máa retí, dájúdájú èmi náà wà pẹ̀lú yín nínú àwọn olùretí." * Nítorí náà, pẹ̀lú àánú láti ọ̀dọ̀ Wa, A gba oun àti àwọn t'ó wà pẹ̀lú rẹ̀ là. A sì pa àwọn t'ó pe àwọn āyah Wa níró run; wọn kì í şe onígbagbọ̀ ọ̀dodo.} [Al-A'raf: 65-72]

"Nitori naa Allāhu ran atégùn líle si wọn ni ojo mejọ ti o pa gbogbo nìkan run pẹ̀lú aşẹ Oluwa rẹ̀, Allahu si gba Hud ati awọn ti o gbagbọ̀ pẹ̀lu rẹ̀ la».

e- Ojìşẹ Allāhu to n jẹ Soolih, ki alaafia maa ba a

"Léyìn naa, nígbà tí àkókò diẹ̀ rẹ̀ kojá, ìdílé Samudawa si dide ni ariwa erékùsù larubawa, ti awọn naa şìnà gégé bí awọn ti o ti şáájú wọn ti şe şìnà, ni Allāhu wa ran ojìşẹ kan si wọn laarin wọn (Salihu), ki alaafia maa ba a, o si şe atileyin fun un pẹ̀lu àmì kan ti n tọka si ododo rẹ̀, oun naa ni abo rakunmi nla ti ko ni afijọ ninu awọn ẹ̀da, Allahu ti ọ̀la Rẹ̀ ga si fun wa ni ìrò nipa rẹ̀ pe:"

﴿وَإِلَىٰ تَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِن إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءتْكُم بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذْكُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ وَأذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِن سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِن قَوْمِهِ لِلَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا لِمَن آمَنَ مِنْهُمْ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُّرْسَلٌ مِّن رَّبِّهِ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِء مُؤْمِنُونَ ﴿٧٥﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي آمَنتُمْ بِهِء كَافِرُونَ ﴿٧٦﴾ فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَن أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يَا صَالِحُ أَنتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٧﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جِثِيمِينَ ﴿٧٨﴾ فَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَكِن لَّا تُحِبُّونَ النَّصِيحِينَ

﴿٧٨﴾ [الأعراف: 73-79]

{A tún rán (ẹ̀nì kan) sí àwọn ìran Thamūd, arákùnrin wọn, Sōlìh. Ó sọ pé: "Èyìn ijọ mi, ẹ jọsìn fún Allāhu. Ẹ ẹ ní ọlọhun mìíràn lẹyìn Rẹ. Işẹ ìyanu kúkú ti dé ba yín láti ọ̀dọ̀ Olúwa yín; èyí ni abo rākún mí Allāhu. (Ó jẹ) àmì kan fun yín. Nítorí náà, ẹ fi sílẹ̀, kí ó máa jẹ kiri lóri ilẹ̀ Allāhu. Ẹ má şe fi ọwọ̀ aburú kàn án nítorí kí iyà ẹlẹ̀ta-eléro má baà jẹ yín. * Ẹ tún rántí nígbà tí (Allāhu) şe yín ní àrólé lẹyìn àwọn ara ‘Ād. Ó sì fun yín ní ilé igbé lóri ilẹ̀; ẹ́ n kọ ilé níláńlá sínú pètélẹ̀, ẹ sí n gbẹ̀ àwọn ilé sínú àpáta. Ẹ rántí àwọn ìdẹra Allāhu, kí ẹ sí má şe rìn lóri ilẹ̀ ní ti òbìlẹ̀jẹ. * Àwọn àgbààgbà t’ó şègbéraga nínú ijọ rẹ wí fún àwọn tí wọn fojú t́nrín, (ìyẹn) àwọn t’ó gbàgbọ̀ lódodo nínú wọn, pé: "Njẹ ẹ̀ mọ̀ pé dájúdájú Sōlìh ni Ọ̀jìşẹ̀ láti ọ̀dọ̀ Olúwa rẹ̀?" Wọn sọ pé: "Dájúdájú

àwa gbàgbọ́ nínú ohun tí Wọn fi rán an níṣẹ́.” * Àwọn t’ó ṣègbéraga wí pé: “Dájúdájú àwa ṣàì gbàgbọ́ nínú ohun tí èyin gbàgbọ́.” * Nítorí náà, wọn gún abo ràkún mí náà pa. Wọn sì tàpá sí àṣẹ Olúwa wọn. Wọn sì wí pé: “Sōlih, mú ohun tí o ṣe ní ilérí fún wa ṣe tí o bá wà nínú àwọn Òjísẹ́.” * Nítorí náà, ohùn igbe líle t’ó mi ilẹ̀ tìtì gbá wọn mú. Wọn sì dì ẹ̀ni t’ó dà lulẹ̀, tí wọn ti dókú sínú ilú wọn.* Nígbà náà, (Sōlih) ṣẹ́rì kúrò lódò wọn, ó sì sọ pé: “Èyin ijo mi, mo kúkú ti jẹ́ iṣẹ́ Olúwa mi fun yín. Mo sì ti fun yín ní ìmòràn rere ṣùgbọ́n èyin kò fẹ̀ràn àwọn onímòràn rere.” [Al-A'raaf: 73-79]

Ọlọhun Ọba Allah ni ran awọn ojiṣe ti o pọ ẹyin igba naa si awọn ijo ti o wa lori ile, ko wa si ijo kankan ayafi ki olukilo ti rekoja láàárín wọn, Ọlọhun Ọba Allaah fun wa ni iro nipa apa kan ninu wọn, Ko si fun wa ni iro nipa oṣo ninu wọn, gbogbo wọn patapata ni wọn fi iṣe kan náà ran tii ṣe mimaa pa awọn eeyan laṣe pelu ijosin fun Ọlọhun Ọba Allah nikan ṣoṣo, ti ko si si akẹgbẹ kankan fun Un, ati gbígbé ijosi fun ohun ti o yatọ si Ọlọhun Ọba Allaah jù silẹ. Ọlọhun ti ọla Re ga sọ pe:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَّنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ ﴿٣٦﴾﴾

[النحل: 36]

{Dájúdájú A ti gbé Òjísẹ́ dìde nínú ijo kòòkan (láti jíṣẹ́) pé: “È jòsìn fún Allāhu. Kí ẹ̀ sì jìnnà sí àwọn òrìṣà.” Nítorí náà, ó wà nínú wọn, ẹ̀ni tí Allāhu tọ́ sí ọ̀nà. Ó sì wà nínú wọn, ẹ̀ni tí iṣìnà kò lé lórí. Nítorí náà, ẹ̀ rìn kiri

lórí ilẹ̀, kí ẹ̀ sì wòye sí bí àtubòtán àwọn t'ó pé àwọn Òjíṣẹ̀ ní òpùrọ̀ ẹ̀e rí?} [An-Nah'l: 36]

f- Ojise tii se Ibraahim (Ki alaafia Olahun maa ba a)

Leyin igba naa ni Olahun wa gbe Ojise ti nse Ibrahiim (Ki alaafia Olahun maa ba a) dide si ijo re leyin igba ti won ti sonu, ti won si n josin fun awon irawo ati awon orisa. Olahun Oba ti o la Re ga wa so pe:

﴿وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ﴾ * ﴿وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَلِيمِينَ﴾ ٥١ ﴿إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ﴾ ٥٢ ﴿قَالُوا وَجَدْنَا ءَابَاءَنَا لَهَا عَابِدِينَ﴾ ٥٣ ﴿قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَءَابَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ ٥٤ ﴿قَالُوا أَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ أَمْ أَنْتَ مِنَ اللَّعِينِينَ﴾ ٥٥ ﴿قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ﴾ ٥٦ ﴿وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَصْنَامَكُمْ بَعْدَ أَنْ تُوَلُّوا مُدْبِرِينَ﴾ ٥٧ ﴿فَجَعَلَهُمْ جُودًا إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ﴾ ٥٨ ﴿قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَٰذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ﴾ ٥٩ ﴿قَالُوا سَمِعْنَا فَتَىٰ يَدُكُرُّهُمْ يُقَالُ لَهُ ۖ إِبْرَاهِيمُ﴾ ٦٠ ﴿قَالُوا فَأَتَوْا بِهِ ۖ عَلَىٰ أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ﴾ ٦١ ﴿قَالُوا ءَأَنْتَ فَعَلْتَ هَٰذَا بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ﴾ ٦٢ ﴿قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَٰذَا فَاسْأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ﴾ ٦٣ ﴿فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ﴾ ٦٤ ﴿ثُمَّ نُكْسُوا عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَٰؤُلَاءِ يَنْطِقُونَ﴾ ٦٥ ﴿قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ﴾ ٦٦ ﴿أَفِ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ ٦٧ ﴿قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا ءَالِهَتَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ فَعٰلِينَ﴾ ٦٨ ﴿فَلَمَّا يَنَارٌ كُنِيَ بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ﴾ ٦٩ ﴿وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ﴾ ﴿[الأنبياء: 50-70]

{Dájúdájú A ti fún (Ànábì) 'Ibrōhīm ní ìmòná tirè síwájú (kí ó tó dàgbà). Àwa sì n jẹ Onímò nípa rẹ. * (Rántí) nígbà tí ó sọ fún bàbá rẹ àti ijọ rẹ pé: "Kí ni àwọn ère wònyí tí ẹ n dúró tì lórùn ẹ jẹ ná?" * Wọn wí pé: "A bá àwọn bàbá wa tí wọn n jọsìn fún wọn ni." * Ó sọ pé: "Dájúdájú ẹyin àti àwọn bàbá yín ti wà nínú ìṣinà pónbélé." * Wọn wí pé: "Şé o mú òdodo wá fún wa ni tàbí iwọ wà lára àwọn ẹlẹfè." * Ó sọ pé: "Rára. Olúwa yin ni Olúwa àwọn sánmò àti ilẹ; Ẹni tí Ó pílẹ ìṣedá wọn.

Èmi sì wà nínú àwọn ẹlẹrìí lórí ìyẹn. * Àti pé mo fi Allāhu búra, dájúdájú mo máa dète sí àwọn òrìṣà yín lẹyìn tí ẹ bá pẹyìn dà, tí ẹ lọ." * Ó sì fọ wọn sí wẹwẹ àfi àgbà (òrìṣà) wọn nítorí kí wọn lè padà dé bá a. قَالُوا مَنْ * Wọn wí pé: "Ta ni ó ẹ èyí pẹlú àwọn ọlọhun wa? Dájúdájú onítòun wà nínú àwọn alábòsí." * Wọn wí pé: "A gbọ tí ọdọkùnrin kan ní bu ẹnu àtẹ lù wọn. Wọn ní pe (omọ náà) ní 'Ibrōhīm." * Wọn wí pé: "E mú un wá han àwọn èniyàn kí wọn lè jẹrìí lé e lórí." * Wọn wí pé: "Sé ìwo l'ò ẹ èyí pẹlú àwọn ọlọhun wa, 'Ibrōhīm?" * Ó sọ pé: "Rárá o, àgbà wọn yìí l'ó ẹ (wọn bẹẹ). Nítorí náà, ẹ bi wọn lèèrè wò tí wọn bá máa n sọrò." * Nígbà náà, wọn yijú síra wọn, wọn sì wí pé: "Dájúdájú ẹyin ni alábòsí." * Lẹyìn náà, wọn sorí kọ (wọn sì wí pé): "Ìwo náà kúkú mò pé àwọn wọnyí kì í sọrò." * Ó sọ pé: "Sé ẹyin yóò máa jọsìn fún nńkan tí kò lè ẹ yín ní ànfaàní, tí kò sì lè kó ìnira ba yín lẹyìn Allāhu? * Şìò ẹyin àti nńkan tí ẹ n jọsìn fún lẹyìn Allāhu, sé ẹyin kò níí ẹ làákayè ni?" * Wọn wí pé: "E dáná sun ún; kí ẹ sì ran àwọn ọlọhun yín lówọ, tí ẹyin bá níkan-án ẹ." * A sọ pé: "Iná, di tútù àti àlàáfíà lára 'Ibrōhīm." * Wọn gbèrò ète sí i, sùgbón A ẹ wọn ní olófò jùlọ.} [Al-Anbiyaah 50-70].

Lẹyìn igba naa ni Ibrōhīm (Ki alaafia Ọlọhun maa ba a) wa ẹ hijira ati omọ rẹ tii ẹ Ismāil lati ilẹ (Palestine) lọ si ilẹ Makkāh. Ọlọhun Oba Allah wa pa a laṣe ati omọ rẹ Ismāil pe ki wọn o kọ Ka'abah Abiyi, o si pe awọn eeyan lọ si ibe fun iṣe (Hajj) ati ijọsin fun Ọlọhun Ọba Allaah ni ibe.

﴿وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنَاً وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَن طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ ﴿١٢٥﴾﴾ [البقرة: 125]

{A si pa (Anabi) 'Ibrōhīm ati (Anabi) 'Ismō'īl laṣe pe "E ṣe Ile Mi ni mimo fun awon oluyipo re, awon olukoraro sinu re ati awon oludawote-orunkun, awon oluforikanle (lori irun).} [Al-Baqara: 125]

g- Ojise Olohun Lut (Ki alaafia Olohun maa ba a)

Leyin igba naa ni Olohun Oba Allaah wa ran Lut si ijo re ti won si je ijo buruku ti won n josin fun nnkan ti o yatso si Olohun, bakannaa ti won si tun n wu iwa ibaje laarin ara won. Olohun Oba Allaah ti oja Re ga so pe:

﴿وَلَوْ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اَتَاْتُونَ الْفَحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِّنَ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٨٠﴾ اِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُوْنِ التَّبٰٓءِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُوْنَ ﴿٨١﴾ وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ اِلَّا اَنْ قَالُوْٓا اَخْرِجُوْهُمْ مِّنْ قَرْيَتِكُمْ اِنَّهُمْ اَنَاسٌ يَّتَطَهَّرُوْنَ ﴿٨٢﴾﴾ [الأعراف: 80-82]

{(Rántí Ànábì) Lūt, nígbà tí ó sọ fún ijo rè pé: "Şé e òò máa ṣe ibàjé ni tí kò sí ẹnì kan nínú àwọn èdá t'ó ṣe irú rè rí? * Dájúdájú èyin (ọkùnrin) n lọ je adùn (ibálòpò) lára àwọn ọkùnrin (ẹgbé yín) dípò àwọn obìnrin! Àní sé, ijo alákojo ni yín." * Kí sì ni ó jẹ èsì ijo rè bí kò ṣe pé, wọn wí pé: "E lé wọn jáde kúrò nínú ilú yín, dájúdájú wọn jẹ ẹnìyàn kan t'ó n fọra wọn mó (nìbì ẹṣẹ).} [Al-A'rāf: 80-82]

Ọlọhun wa la oun ati awọn eeyan rẹ ayafi iyawo rẹ ti n bẹ ninu awọn olukọti Ọlọhun, nibi ti Ọlọhun ti pa oun ati awọn eeyan rẹ laṣẹ pe ki wọn kuro ninu abúlẹ naa ni aṣẹ, nigba ti idajọ Ọlọhun wa de, O sọ awọn oke wọn di ilẹ, bakan naa ni O si rọ òjò òkúta amọ (sísun) lé wọn lórí ní tẹlẹntẹlé.

h- Ojise ti n se Shuaib (Ki alaafia Ọlọhun maa ba a) **a**

Lẹyin igba naa ni Ọlọhun wa gbe dide si ijọ Mad'yan omọ iya wọn ti n se Shuaib lẹyin ti wọn ti sọnu kuro nibi oju ona ododo, ti awọn iwa ibajẹ si ti fọnka laarin wọn, ati titayọ ẹnu-ala si awọn eeyan, ati mimaa din awọn oṣuwọn kilo ati abọ ku. Ọlọhun Ọba Allaah wa fun wa ni iro nipa wọn pẹlu ọrọ rẹ pe:

﴿وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُم بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٨٥﴾ وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِهِ وَتَبِعُونَهَا عِوَجًا وَأَذْكُرُوا إِذْ كُنتُمْ قَلِيلًا فَكَتَرْتُمْ ۗ وَأَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨٦﴾ وَإِن كَانَ طَآئِفَةٌ مِّنْكُمْ ءَامَنُوا بِآلِدِيَّ أُرْسِلْتُ بِهِ ۖ وَطَآئِفَةٌ لَّمْ يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُوا حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٧﴾ * قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِن قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ يَشْعِيبُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَكَ مِن قَرْيَتِنَا أَوْ لَتَعُودَنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أَوْلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ ﴿٨٨﴾ قَدْ أَفْتَرْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِن عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ بَعْدَ إِذْ نَجَّيْنَا اللَّهُ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ لَنَا أَن نَّعُودَ فِيهَا إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ۗ عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ﴿٨٩﴾ وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِ لَئِن آتَبَعْتُمْ شُعَيْبًا إِنَّا لَنَكْفُرُونَ ﴿٩٠﴾ فَأَخَذْتَهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جِثْمِينَ ﴿٩١﴾ الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَأَن لَّمْ يَعْنُوا فِيهَا الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٢﴾ فَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ فَكَيْفَ ءَأَسَىٰ عَلَىٰ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٩٣﴾﴾ [الأعراف: 85-93]

{A tún rán ẹnì kan) sí àwọn ará Mọ́dyan, arákùnrin wọn, Şu‘aeb. Ó sọ pé: "Èyìn ìjọ mi, ẹ jọsìn fún Allāhu. Ẹ ẹ ní ọlọhun miíràn léyìn Rẹ. Dájúdájú ẹrì t’ó yanjú ti dé ba yín láti ọdọ Olúwa yín. Nítorí náà, ẹ wọn kónḡò àti ọ̀şùwọn kún. Ẹ má ẹe dín ñhàn àwọn ẹniyàn kù. Ẹ sì má ẹe ibàjẹ lórí ilẹ léyìn àtúnşe rẹ. Iyẹn sì lóore jùlọ fun yín tí ẹ bá jẹ onígbagbọ ọdodo. * Ẹ má ẹe lúḡo sí gbogbo ọ̀nà láti máa dẹrùba àwọn ẹniyàn; ẹ n sẹrí ẹnì

t'ó gbagbọ kúrò lójú ọ̀nà (ẹ̀sìn) Allāhu, ẹ̀ sì n fẹ́ k'ó wọ. Ẹ̀ rántí o, nígbà tí ẹ̀ kéré (lónkà), Allāhu sọ yín di púpọ. Ẹ̀ sì wo bí ìkángun àwọn òbilẹ̀jẹ̀ ẹ̀ rí. * Tí ó bá jẹ̀ pé igun kan nínú yín gbagbọ nínú ohun tí Wọn fi rán mi níşẹ̀, tí igun kan kò sì gbagbọ, nígbà náà ẹ̀ ẹ̀ sùúrù tíí Allāhu yóò fi ẹ̀ ìdájọ láààrin wa. Ọ̀un sì lóore jùlọ nínú àwọn olùdájọ. * Àwọn àgbààgbà t'ó şègbéraga nínú ijọ rẹ̀ wí pé: “Dájúdájú a máa lé ìwọ Şu‘aeb àti àwọn t'ó gbagbọ pẹ̀lú rẹ̀ jáde kúrò nínú ilú wa tàbí ẹ̀ gbọdò padà sínú ẹ̀sìn wa.” (Şu‘aeb) sọ pé: “Şé (ẹ̀ máa dá wa padà sínú ìbọ̀rìşà) t'ó sì jẹ̀ pé ẹ̀mí wa kò ọ?” * Dájúdájú a ti dá àdápá irọ̀ mọ̀ Allāhu tí a bá fi lẹ̀ padà sínú ẹ̀sìn yín lẹ̀yìn ìgbà tí Allāhu ti yọ wá kúrò nínú rẹ̀. Àti pé kò lẹ̀tọ̀ọ̀ fún wa láti padà sínú rẹ̀ àfi tí Allāhu, Olúwa wa bá fẹ̀. Olúwa wa gbòòrò tayọ gbogbo n̄nkan pẹ̀lú ìmọ. Allāhu l'a gbáralé. Olúwa wa, ẹ̀ ìdájọ láààrin àwa àti ijọ wa pẹ̀lú òdodo, ìwọ̀ sì lóore jùlọ nínú àwọn olùdájọ.” * Àwọn àgbààgbà t'ó şàì gbagbọ nínú ijọ rẹ̀ wí pé: “Dájúdájú tí ẹ̀yin bá tẹ̀lẹ̀ Şu‘aeb, nígbà náà ẹ̀yin ti di ẹ̀ni òfò nìyẹn.” * Nítorí náà, ohùn igbe líle t'ó mi ilẹ̀ tìtì gbá wọn mú. Wọn sì di ẹ̀ni t'ó dà lulẹ̀, tí wọn ti dọ̀kú sínú ilú wọn. * Àwọn t'ó pe Şu‘aeb lópùrọ̀ sì dà bí ẹ̀ni tí kò gbé nínú ilú wọn rí; àwọn t'ó pe Şu‘aeb lópùrọ̀ ni wọn jẹ̀ ẹ̀ni òfò. * Nítorí náà, (Şu‘aeb) şẹ́rì kúrò lódò wọn, ó sì sọ pé: “Ẹ̀yin ijọ mi, mo kúkú ti jẹ̀ àwọn işẹ̀ Olúwa mi fun yín. Mo sì ti fun yín ní ìmọ̀ràn rere. Báwo ni ẹ̀mi yóò ẹ̀ tún máa banújẹ̀ lórí ijọ aláìgbàgbọ.”} [Al-A'raf:85-93]

i- Ojiṣẹ Allahu, Musa (ki alaafia maa ba a).

"Léyìn náà ni olùtayọ-ẹnu-àlà ati onigberaga ọba kan dide ni ilu Egypt, wọn n pe e ni Farao, ti o sọ pe oun jẹ ọlọrun, ti o si paṣẹ fun awọn eniyan lati jọsin fun oun, o si n dú ẹnikẹni ti o ba fẹ, o si n ṣe abosi eniti o ba wù ú. Allahu ti ọla Rẹ ga fun wa ni iro nipa rẹ pe:"

﴿٤٤﴾ إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِنْهُمْ يُدَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ
 وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٤٥﴾ وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُوا فِي
 الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أُمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٤٦﴾ وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ
 وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٤٧﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ
 فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٤٨﴾ فَالْتَقَطَهُ
 ءَالُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِبِينَ ﴿٤٩﴾ وَقَالَتِ
 امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتْ عَيْنِي لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا
 يَشْعُرُونَ ﴿٥٠﴾ وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَارِغًا إِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَنْ رَبَّنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا
 لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾ وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصَّرَتْ بِهِ عَنْ جُنْبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٢﴾
 * وَحَرَمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ
 وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿٥٣﴾ فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَمَا تَقَرَّرَ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ
 وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٤﴾ وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ ءَاتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ
 نَجِّزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٥﴾ وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينِ غَمَلَةٍ مِنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ
 هَذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَزَهُ
 مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُضِلٌّ مُبِينٌ ﴿٥٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي
 ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٧﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ
 أَكُونَ ظَهِيرًا لِلْمُجْرِمِينَ ﴿٥٨﴾ فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ
 بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِحُهُ قَالَ لَهُ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَعَوِيُّ مُبِينٌ ﴿٥٩﴾ فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ
 عَدُوٌّ لَهُمَا قَالَ يَا مُوسَىٰ أَتُرِيدُ أَنْ تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ
 جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿٦٠﴾ وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَىٰ

قَالَ يَمُوسَىٰ إِنَّ أَلْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيُقْتَلُوكَ فَاخْرُجْ إِلَيَّ لِكَ مِنَ التَّنَاصِحِينَ ﴿٣٥﴾ فَخَرَجَ مِنْهَا
 خَافِيًا يَتَرَقَّبُ ۗ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٣٦﴾ وَلَمَّا تَوَجَّهَ تَلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّي
 أَن يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٣٧﴾ وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ
 مِنْ دُونِهِمُ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ ۗ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّىٰ يُصَدِرَ الرِّعَاءُ وَأُبُونَا شَيْخٌ
 كَبِيرٌ ﴿٣٨﴾ فَسَقَىٰ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّىٰ إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٣٩﴾ فَجَاءَتْهُ
 إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَىٰ اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ
 وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقِصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ ۗ نَجَّوْتِ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾ قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبَتِ
 اسْتَجِرْهُ ۗ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ ﴿٤١﴾ قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ بِمَا آتَانِي رَبِّي
 وَخَلَّوْنَا بِهِ يَوْمَئِذٍ فَاتَّقُوا اللَّهَ ۗ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤٢﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ ۗ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ
 سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٤٣﴾ قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلِينَ قَضَيْتَ فَلَا
 عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٤٤﴾ * فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَىٰ الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ ۗ آنَسَ مِنْ
 جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِّنَ
 النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ﴿٤٥﴾ فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبْرَكَةِ مِنَ
 الشَّجَرَةِ أَن يَمُوسَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾ وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا
 جَانٌّ وَلَّىٰ مُدِرًّا وَلَمْ يَعْقِبْ يَمُوسَىٰ أَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ ۗ إِنَّكَ مِنَ الْآمِنِينَ ﴿٤٧﴾ أَسْلَكَ يَدَكَ فِي
 جَيْبِكَ فَخَرَجَ بِعِصَاةٍ مِّنْ غَيْرِ سَوْءٍ وَأَضْمَمَ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ ۗ فَذَانِكَ بُرْهَانَانِ مِنَ
 رَبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ ۗ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَسِيقِينَ ﴿٤٨﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ
 أَن يَقْتُلُونِي ﴿٤٩﴾ وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلْهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي ۗ إِنِّي أَخَافُ أَن
 يُكَذِّبُونِ ﴿٥٠﴾ قَالَ سَنَسُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطٰنًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِأَيِّتِنَا ۗ

أَنْتُمَا وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْعَالِيُونَ ﴿٥١﴾ [الفصل: 4-35]

{Dájúdájú Fir'aon şègbéraga lórí ilè. Ó şe àwọn èniyàn rẹ ní ijo-ijo. Ó n dá igun kan nínú wọn lágara; ó n pa àwọn ọmọkùnrin wọn, ó sì n dá àwọn obìnrin wọn sí. Dájúdájú ó wà nínú àwọn òbìlẹjẹ. * A sì fẹ şèdèra fún àwọn tí wọn fojú tínrín lórí ilè, A (fẹ) şe wọn ní aşıwájú. A sì (fẹ) kí wọn jogún (ilè). * A (fẹ) gbà wọn láàyè lórí ilè. Látí ara wọn, A sì (fẹ) fi han Fir'aon àti Hāmōn pèlú àwọn ọmọ ogun àwọn méjèèjì ohun tí wọn n şora fún lára wọn.^{1*} A sì ránşé sí iyá (Ànábì) Mūsā pé: "Fún un ní ọmú mu. Tí o bá sì n páyà lórí rẹ, jù ú sínú agbami odò. Má şe bẹrù. Má sì şe banújẹ. Dájúdájú Àwa máa dá a padà sí ọdọ rẹ. A ó sì şe é ní ara àwọn Òjìşé. * Nígbà náà, àwọn èniyàn Fir'aon rí i he nítorí kí ó lè jẹ ọtá àti ìbànújẹ fún wọn. Dájúdájú Fir'aon, Hāmōn àti àwọn ọmọ ogun àwọn méjèèjì, wọn jẹ aláşìşẹ. * Iyàwó Fir'aon wí pé: "Ìtutù-ọjú ni (ọmọ yi) fún èmi àti iwọ. E má şe pa á. Ó lè jẹ pé ó máa şe wá ní ànfààní tàbí kí a fi şe ọmọ." Wọn kò sì fura. * Ọkàn iyá (Ànábì) Mūsā pami (lórí ọrọ Mūsā, kò sì rí nńkan miíràn rò mọ tayọ rẹ) ó kúkú fẹẹ şàfi hàn rẹ (pé ọmọ ọun ni nígbà tí wọn pè é dé ọdọ Fir'aon) tí kò bá jẹ pé A kì í lọkàn nítorí kí ó lè wà nínú àwọn onígbàgbọ ọdodo. * Ó sì sọ fún arábìnrin rẹ pé: "Tọpa rẹ lọ." Ó sì n wò ó látí ibi t'ó jìnnà. Wọn kò sì fura (sí i). * A kò sì jẹ kí ó mu ọyàn (miíràn) şíwájú (tiyá rẹ.) Arábìnrin rẹ sì wí pé: "Şé kí nğ fi ará ilé kan hàn yín, tí ó máa gbà á tọ fun

---

¹ "Iya rẹ gbe e [Anọbi Musa] si inu apoti, o si ju u sinu agbami odò"

yín? Wọ̀n yó sì jẹ olùtójú rẹ.” * A sì dá a padà sí ọ̀dọ̀ iyá rẹ nítorí kí ojú rẹ lè tutù (fún ìdùnnú) àti nítorí kí ó má baà banújẹ. Àti pé nítorí kí ó lè mọ̀ pé dájúdájú àdéhùn Allāhu, ọ̀dodo ni, sùgbọ̀n ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ wọ̀n ni kò mọ̀. * Nígba t’ó dàgbà, t’ó di géndé, A fún un ní oḡbọ̀n àti ìmọ̀. Báyeṅ ni A ẹ̀e n̄ san àwọ̀n olùṣe-rere ní * Ó wọ̀ inú ilú nígba tí àwọ̀n ará ilú ti gbàgbé (nípa ọ̀rọ̀ rẹ). Ó rí àwọ̀n ọ̀kùnrin méjì kan tí wọ̀n n̄ jà. Èyí wá láti inú ìran rẹ. Èyí sì wá láti (inú ìran) ọ̀tá rẹ. Èyí tí ó wá láti inú ìran rẹ wá ìrànlọ̀wọ̀ rẹ lórí èyí tí ó wá láti (inú ìran) ọ̀tá rẹ. Mūsā kàn án ní ẹ̀ṣẹ̀. Ó sì pa á. Ó sọ̀ pé: “Èyí wà nínú iṣẹ̀ Èṣù. Dájúdájú (ẹ̀ṣù) ni ọ̀tá aṣini-lọ̀nà pọ̀nńbélé.” * Ó sọ̀ pé: “Olúwa mi, dájúdájú èmi ti ṣàbòsí sí ẹ̀mí ara mi. Nítorí náà, foríjìn mí.” Ó sì foríjìn ín. Dájúdájú Allāhu, Ọ̀un ni Aláforíjìn, Àṣàkẹ-ọ̀run. * Ó sọ̀ pé: “Olúwa mi, fún wí pé O ti ẹ̀e ikẹ̀ fún mi, èmi kò ní jẹ olùrànlọ̀wọ̀ fún àwọ̀n ẹ̀lẹ̀ṣẹ̀.” * Nítorí náà, ó di ẹnì t’ó n̄ bẹ̀rù nínú ilú, ó sì n̄ retí (ẹ̀hónú ìran Fir’aon). Nígba náà ni ẹnì tí ó wá ìrànlọ̀wọ̀ rẹ ní ànà tún n̄ loḡun rẹ fún ìrànlọ̀wọ̀ rẹ. Mūsā sọ̀ fún un pé: “Dájúdájú iwọ̀ ni olùṣìnà pọ̀nńbélé.” * Àmọ̀ nígba tí ó fẹ̀ gbá ẹnì tí ó jẹ ọ̀tá fún àwọ̀n méjèjì mú, ẹnì náà wí pé: “Mūsā, ẹ̀e o fẹ̀ pa mí bí ó ẹ̀e pa ẹnì kan ní ànà? O ò gbèrò kan tayọ̀ kí o jẹ aláìlójú-àánú lórí ilẹ̀; o ò sì gbèrò láti wà nínú àwọ̀n alátùn-únṣe.” * Ọ̀kùnrin kan sáré dé láti ọ̀pin ilú náà, ó wí pé: “Mūsā, dájúdájú àwọ̀n ijòyè n̄ dá ìmọ̀ràn lórí rẹ láti pa ọ̀. Nítorí náà, jáde (kúrò nínú ilú), dájúdájú èmi wà nínú àwọ̀n onímọ̀ràn rere fún ọ̀.” * Ó sì jáde kúrò nínú (ilú) pẹ̀lú ipáyà, tí ó n̄ retí (ẹ̀hónú wọ̀n), ó sì sọ̀ pé: “Olúwa mi, là mí lọ̀wọ̀ ijo

alábòsí.” * Nígba tí ó sì dojú kọ ọkánkán ilú Mọdyan, ó sọ pé: “Ó súnmọ kí Olúwa mi fònà tààrà (sí ilú Mọdyan) mọ mí.” * Nígba tí ó dé ibi (kànnga) omi (ilú) Mọdyan, ó bá ijọ èniyàn kan níbẹ tí wọn n fún àwọn ẹran-ọ̀sìn wọn ní omi mu. Lẹyìn wọn, ó tún rí àwọn obìnrin méjì kan tí wọn n fà sẹyìn (pẹ̀lú ẹran-ọ̀sìn wọn). Ó sọ pé: “Kí l’ó ẹ̀ ẹ̀yin méjèèjì?” Wọn sọ pé: “A ọ̀ lẹ̀ fún àwọn ẹran-ọ̀sìn wa ní omi mu tí tí àwọn adaran bá tó kó àwọn ẹran-ọ̀sìn wọn lọ. Àgbàlagbà arúgbó sì ni bàbá wa.” * Ó sì bá wọn fún (ẹran-ọ̀sìn) wọn ní omi mu. Lẹyìn náà, ó padà síbi ibòji, ó sì sọ pé: “Olúwa mi, dájúdájú èmi bùkátà sí ohun tí O bá sọkalẹ̀ fún mi nínú oore.” * Ọkan nínú àwọn méjèèjì wá bá a, ó sì n rìn pẹ̀lú itijú, ó sọ pé: “Dájúdájú bàbá mi n pè ọ̀ nítorí kí ó lẹ̀ san ọ̀ ní ẹ̀san omi tí o fún (àwọn ẹran-ọ̀sìn) wa mu.” Nígba tí ó dé ọ̀dọ̀ rẹ̀, ó sọ itàn (ara rẹ̀) fún un. (Bàbá náà) sọ pé: “Má bẹ̀rù. O ti là lówọ̀ ijọ alábòsí.” * Ọkan nínú (àwọn ọ̀mọ̀bìnrin) méjèèjì sọ pé: “Bàbá mi o, gbà á síşẹ̀. Dájúdájú ẹ̀ni t’ó dára jùlọ̀ tí o lẹ̀ gbà síşẹ̀ ni alágbára, olùfokàntán.” * Ó sọ pé: “Dájúdájú mo fẹ̀ fi ọ̀kan nínú àwọn ọ̀mọ̀bìnrin mi méjèèjì wònyí fún ọ̀ ní aya lórí (àdéhùn) pé o máa bá mi síşẹ̀ fún ọ̀dún méjọ̀. Şùgbọ̀n tí o bá ẹ̀ ẹ̀ pé ọ̀dún mẹ̀wàà, láti ọ̀dọ̀ rẹ̀ niyẹn. Èmi kò sì fẹ̀ kó ìnira bá ọ̀. Tí Allāhu bá fẹ̀, o máa rí i pé mo wà nínú àwọn ẹ̀ni rere.” * (Mūsā) sọ pé: “(Àdéhùn) yíi wà láààrin èmi àti iwọ̀. Èyíkéyíi tí mo bá mú ẹ̀ nínú àdéhùn méjèèjì náà, iwọ̀ kò gbọ̀dọ̀ şàbòsí sí mi. Allāhu sì ni Ẹ̀lẹ̀rìí lórí ohun tí à n sọ (yíi).” * Nígba tí Mūsā parí àkókò náà, ó mú ará ilé rẹ̀ rin (ìrìn-àjò). Ó sì rí iná kan ní èbá àpáta. Ó sọ fún ará ilé rẹ̀ pé:

“È dúró (síbí ná). Èmi rí iná kan. Ó ẹ ẹ kí ñg mú ìró kan wá ba yín láti ibẹ tàbí (kí ñg mú) ògúnná kan wá nítorí kí ẹ lè rí ohun yéná.” * Nígba tí ó dé ibẹ, A pè é láti ègbé àfonífojì ní ọwọ ọtún (rẹ) ní àyè ibùkún láti ibi igi náà. (A sọ pé): “Mūsā, dájúdájú Èmi ni Allāhu, Olúwa gbogbo èdá. * Ju ọpá rẹ sílẹ.” (Ó sì jù ú sílẹ). Nígba tí ó rí i t’ó n mira bí ẹni pé ejò ni, Mūsā pẹyìn dà, ó n sá lọ, kò sì padà. (Allāhu sọ pé): “Mūsā, máa bọ padà, má sì ẹ páyà. Dájúdájú ìwọ wà nínú àwọn olùfàyàbalẹ. * Ti ọwọ rẹ bọ (abíyá láti ibi) ọrùn ẹwù rẹ, ó sì máa jáde ní funfun tí kì í ẹ ti aburú. Pa ọwọ rẹ mọra sí (abíyá rẹ) níbi ẹrù. Nítorí náà, àwọn ẹrì méjì nìwònyí láti ọdọ Olúwa rẹ sí Fir’aon àti àwọn ijòyè rẹ. Dájúdájú wọn jẹ ijọ òbìlẹjẹ.” * (Ànábì Mūsā) sọ pé: “Olúwa mi, dájúdájú èmi pa ẹni kan nínú wọn. Nítorí náà, mò n bẹrù pé wọn máa pa mí. * Àti pé arákùnrin mi, Hārūn, ó dá láhọn jù mí lọ. Nítorí náà, rán an níṣẹ pẹlú mi, kí ó jẹ olùrànlọwọ tí yóò máa jẹrìí sí òdodo ọrọ mi. Dájúdájú èmi n bẹrù pé wọn máa pè mí ní ọpùrọ.” * (Allāhu) sọ pé: “A máa fi arákùnrin rẹ kún ọ lọwọ. A ó sì fún ẹyin méjèèjì ní agbára, wọn kò sì ní lè dé ọdọ ẹyin méjèèjì. Pẹlú àwọn àmì Wa, ẹyin méjèèjì àti àwọn t’ó bá tẹlé ẹyin méjèèjì l’ó máa borí.”} [Al-Qasas:4-35]

"Ni Musa ati Haruna ọmọ iya rẹ wa lọ si ọdọ Fir'aun - ọba onigberaga - tí wọn si n pe e lati jọsin fun Allahu, Oluwa gbogbo agbaye:"

﴿ قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ﴿٢٥﴾ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْتَمِعُونَ ﴿٢٦﴾ قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولِينَ ﴿٢٧﴾ قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٢٨﴾ قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢٩﴾ قَالَ لِمَنِ اتَّخَذَتْ إِلَهًا غَيْرِي لِأَجْعَلَنَّكَ مِنَ الْمَسْجُونِينَ ﴿٣٠﴾ قَالَ أَوْلُو جِئْتِكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ ﴿٣١﴾ قَالَ فَاتِّبِعْ بِهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٢﴾ فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ﴿٣٣﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّظِيرِينَ ﴿٣٤﴾ قَالَ لِلْمَلَإِ حَوْلَهُ إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ عَلِيمٌ ﴿٣٥﴾ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿٣٦﴾ قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَبْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٣٧﴾ يَا ثَوَكُ بِكُلِّ سَحَابٍ عَلِيمٍ ﴿٣٨﴾ فَجُمِعَ السَّحَرَةُ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ﴿٣٩﴾ وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٤٠﴾ لَعَلَّآ نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ إِنْ كَانُوا هُمْ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾ فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ أَئِنَّا لَمَّا لأَجْرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذَا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٣﴾ قَالَ لَهُمْ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿٤٤﴾ فَأَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ ﴿٤٥﴾ فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿٤٦﴾ فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سِلْجِدِينَ ﴿٤٧﴾ قَالُوا ءَأَمَّا بَرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٨﴾ رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ ﴿٤٩﴾ قَالَ ءَأَمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ ءَأْذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرِكُمْ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خَلْفٍ وَلَأَصْلَبَنَكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٠﴾ قَالُوا لَا ضَيْرَ إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥١﴾ إِنَّا نَنْظُمُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا حَطَّائِنَا أَنْ كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٢﴾ * وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِلَيْكَ مُتَّبَعُونَ ﴿٥٣﴾ فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٥٤﴾ إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٥﴾ وَإِنَّهُمْ لَنَا لَغَائِظُونَ ﴿٥٦﴾ وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَادِرُونَ ﴿٥٧﴾ فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٨﴾ وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٩﴾ كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٦٠﴾ فَاتَّبَعُوهُمْ مُشْرِقِينَ ﴿٦١﴾ فَلَمَّا تَرَاءَ الْجَمْعَانِ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمُدْرِكُونَ ﴿٦٢﴾ قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٦٣﴾ فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَضْرِبْ

بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ﴿٦٦﴾ وَأَزْلَفْنَا ثَمَّ الْآخِرِينَ ﴿٦٧﴾ وَأَنْجَيْنَا
 مُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ ﴿٦٨﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخِرِينَ ﴿٦٩﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ
 مُؤْمِنِينَ ﴿٧٠﴾ [الشعراء: 23-67]

{Fir'aon wí pé: "Kí ni Olúwa gbogbo èdá?" * (Ànábì Mūsā) sọ pé: "(Allāhu ni) Olúwa àwọn sánmò ilẹ àti ohunkóhun t'ó n bẹ láààrin àwọn méjèjì * (Fir'aon) wí fún àwọn t'ó wà ní àyíká rẹ pé: "Sé ẹ è gbọ ọ̀rọ (t'ó n sọ ni)?" * (Ànábì Mūsā) sọ pé: "(Allāhu ni) Olúwa yín àti Olúwa àwọn bàbá yín, àwọn ẹni àkókó." * (Fir'aon) wí pé: "Dájúdájú Ọjísẹ yín èyí tí wọn rán si yín, wèrè mà ni." * (Ànábì Mūsā) sọ pé: "(Allāhu ni) Olúwa ibùyọ òòrùn, ibùwọ òòrùn àti ohunkóhun t'ó n bẹ láààrin àwọn méjèjì, tí ẹ bá máa n ẹe làákàyè." * (Fir'aon) wí pé: "Dájúdájú tí o bá fi lẹ jòsìn fún ọ̀lọhun kan yàtò sí mi, dájúdájú mo máa sọ ọ di ara àwọn ẹlẹwọ̀n." * (Ànábì Mūsā) sọ pé: "Tí ó bá jẹ pé mo mú kiní kan t'ó yanjú wá fún ọ nkọ?" * (Fir'aon) wí pé: "Mú un wá nígbà náà tí ìwọ bá wà nínú àwọn olódodo." * Nígbà náà, ó ju ọ̀pá rẹ sílẹ, ó sì di ẹjò pọ̀nńbélé. * Ó tún fa ọwọ rẹ yọ, ó sì di funfun (gbòlà) fún àwọn olùwòran. * (Fir'aon) wí fún àwọn ijòyè tí wọn wà ní àyíká rẹ pé: "Dájúdájú èyí ni onímò nípa idán pípa. * Ó fẹ ko yín kúrò lóri ilẹ yín ni. Kí ni ohun tí ẹ máa mú wá ní ìmọ̀ràn?" * Wọn wí pé: "Dá òun àti arákùnrin rẹ dúró ná, kí o sì rán àwọn akónijọ sí àwọn ilú * (pé) kí gbogbo onímò nípa idán pípa wá bá ọ." * Wọn sì kó àwọn ọ̀pídán jọ ní àsìkò tí wọn fi àdéhùn sí ní ọjọ tí (gbogbo ilú) ti mò. * Wọn sì wí

fún àwọn èniyàn pé: "Şé èyin máa kó jọ (síbè) bí? * Nítorí kí á lè tẹlẹ̀ àwọn òpídán tí ó bá jẹ pé àwọn ni olùborí." * Nígbà tí àwọn òpídán dé, wọn wí fún Fir'aon pé: "Njẹ owó-òyà kan wà fún wa, tí ó bá jẹ pé àwa gan-an la jẹ olùborí?" * (Fir'aon) wí pé: "Bẹẹ ni, dájúdájú nígbà náà ẹ máa wà nínú àwọn aláàsùn-únmọ (mi)." * (Ànábì) Mūsā sọ fún wọn pé: "Ẹ ju ohun tí ẹ fẹ̀ jù sílẹ̀." * Wọn sì ju àwọn okùn wọn àti ọpá wọn sílẹ̀. Wọn wí pé: "Pẹ̀lú ògo Fir'aon, dájúdájú àwa, àwa ni olùborí." * Nígbà náà, (Ànábì) Mūsā ju ọpá rẹ̀ sílẹ̀. Ó sì n gbé ohun tí wọn pa níró kalẹ̀ mì kálókáló. * Nítorí náà, işẹ̀ ìyanu (Ànábì Mūsā) mú àwọn òpídán wó lulẹ̀, tí wọn forí kanlẹ̀ (fún Allāhu). * Wọn sọ pé: "A gbàgbọ̀ nínú Olúwa gbogbo ẹ̀dá, * Olúwa (Ànábì) Mūsā àti Hārūn." * Fir'aon wí pé: "Ẹ gbà Á gbọ̀ şiwájú kí n̄g tó yònda fun yín! Dájúdájú òun ni àgbà yín tí ó kọ yín ní idán pípa. Láìpẹ̀ ẹ̀ ǹ bọ̀ wá mọ̀. Dájúdájú mo máa gé ọwọ̀ yín àti ẹ̀sẹ̀ yín ní ìpasípaya. Léyìn náà, dájúdájú mo máa kan gbogbo yín mọgi." * (Àwọn òpídán) sọ pé: "Kò sí ìnira fún wa! Dájúdájú àwa yó sì fàbò sí ọ̀dọ̀ Olúwa wa. * Dájúdájú àwa n retí pé Olúwa wa yòò şe àforìjìn àwọn àşìşe wa fún wa nítorí pé àwa jẹ ẹnì àkókó (tí ó jẹ) onígbàgbọ̀ ọ̀dodo." * A fi ìmísí ránşẹ̀ sí (Ànábì) Mūsā pé: "Mú àwọn ẹ̀rúsin Mi rìn ní ọ̀ru (nítorí pé) dájúdájú wọn yòò lépa yín." * Fir'aon sì rán àwọn akónijọ̀ sínú àwọn ilú (látí sọ pé): * "Dájúdájú àwọn (ọ̀mọ̀ 'Isrō'íl) wònyí, ijọ̀ péréte díẹ̀ ni wọn. * Àti pé dájúdájú wọn ti şe ohun t'ó ǹ bí wa nínú. * Dájúdájú gbogbo wa ni kí á sì wà tífura-tífura." Nítorí náà, A mú (ijọ̀ Fir'aon) jáde kúrò nínú àwọn ọ̀gbà oko

àti ìṣélèrú omi, * àti àwọn àpótí-ọ̀rò àti ibùjókòò àpónlé.
 * Báyeṅ (lòrò rí). A sì jogún rẹ̀ fún àwọn ọ̀mọ 'Isrā'īl. *
 Wọn sì lépa wọn ní àsìkò tí òòrùn yọ. * Nígba tí ijọ
 méjèèjì ríra wọn, àwọn ijọ (Ànábì) Mūsā sọ pé:
 “Dájúdájú wọn yòò lé wa bá.” * (Ànábì) Mūsā sọ pé:
 “Rará, dájúdájú Olúwa mi n bẹ̀ pẹ̀lú mi. Ó sì máa fi ọ̀nà
 mò mí.” * A sì fi ìmísí ránṣẹ̀ sí (Ànábì) Mūsā pé: “Fi ọ̀pá
 rẹ̀ na agbami òkun.” (Ó fi nà á). Ó sì pín (sí ọ̀nà méjìlá).
 Ìpín kòòkan sì dà bí àpáta nílá. * A sì mú ijọ kejì (ìyeṅ,
 ijọ Fir'aon) súnmọ̀ ibẹ̀ yeṅ. * A gba (Ànábì) Mūsā àti
 gbogbo àwọn t'ó n bẹ̀ pẹ̀lú rẹ̀ là pátápátá. * Léyìn náà,
 A tẹ̀ ijọ kejì rì (sínú agbami). * Dájúdájú àmì wà nínú
 iyeṅ. Síbèsíbẹ̀ ọ̀pòlópò wọn kò jẹ̀ onígbaḡbọ̀ òdodo. *
 Dájúdájú Olúwa rẹ̀, Ọ̀un mà ni Alágbára, Àṣàké-ọ̀run.} [Ash-Shu'ara:23-67]

Nigba ti Fir'aun mo pe omi ti fé tẹ ẹ ri, o sọ pe mo gbagbo pe ko si ọlọhun kankan ti ijosin to si ni ododo ayafi Eni ti awon omọ Israeli gbagbo ninu Re. Allahu ti ọla Re ga sọ pe:

﴿ءَأَلْتَنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٩١﴾ فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدْنِكَ لِيَتَكُونَ لِمَنْ خَلَقَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنَّا يَتُنَافَعُونَ ﴿٩٢﴾﴾ [يونس: 91-92]

{Sé nísinsìn yíí, tí iwọ ti yapa ṣíwájú, tí o sì wà nínú àwọn òbìlẹ̀jẹ́? * "Nítorí náà, ní òní ní A òò gbé òkú rẹ̀ jáde sí orí ilẹ̀ ténté nítorí kí o lè jẹ̀ àmì (fèyíkògbọ̀n) fún àwọn t'ó n bọ̀ léyìn rẹ̀. Dájúdájú ọ̀pòlópò nínú àwọn èniyàn mà ni afónú-fóra nípa àwọn àyah Wa.} [Yunus: 91-92]

Allāhu sì jogún àwọn ibùyo òòrùn lóri ilẹ̀ ayé àti ibùwò òòrùn rẹ̀, tí A fi ìbùnkún sí, fún àwọn èniyàn tí wọn fojú tínrín (ijọ Musa). Ó sì pa ohun tí Fir'aon àti ijọ rẹ̀ n ẹ̀ se níṣẹ̀ àti ohun tí wọn n kọ̀ nílẹ̀ run

"Lẹyin naa Allahu sọ iwe taoreeta kalẹ fun Anọbi Musa, iwe ti o se wipe imona n be nibẹ fun awon eeyan ati imọlẹ kan ti n tọka wọn lo sí nkan ti Allahu fẹ ti O si tun yonu si, àti pé alaye nkan ẹto ati nkan eewo ti o je dandan lori awon omọ Ísírẹ̀lì lati tele n be nibẹ pelu."

"Lẹyin naa Anọbi musa ku- ki alaafia maa ba a- Allahu si gbe oṣoṣo ninu awon Anọbi dide si awon ijọ rẹ -awon omọ Ísírẹ̀lì- lẹyin rẹ, ti wọn n tọka wọn si oju ona ti o to, gbogbo igbà tí Anọbi kan ba ti ku ni Anọbi mírán maa wa lẹyin rẹ"

"Allahu sọ itan apa kan ninu wọn fun wa gégé bí itan Anọbi Daud ati Sulaiman ati Ayub ati Zakariyau, ko si sọ itan oṣoṣo ninu wọn fun wa, lẹyin naa Allahu pari àwọn Anọbi ti O ran si awon omọ Ísírẹ̀lì lori Anọbi Isa omọ Maryam (ki alaafia maa ba a), ẹni ti o se pe gbogbo igbesi aaye rẹ kun fun àwọn arisami iyanu, berẹ lati igba bibi rẹ titi ti Allahu fi gbe e lo si sanmọ".

"Bí ojọ se n gorí ojọ ni Taoreeta ti Allahu sokalẹ fun Anọbi Musa fi ojú winá àyípadà ati jijirọ lati owo àwọn Yehudi ti wọn ro pe awon ni omọlẹyin Anọbi Musa, ti Anọbi Musa si bopa bose kúrò lára wọn, àti pé Taoreeta ti o wa lódò wọn kii se eyi ti a sokalẹ lati odọ Allahu nipa pe wọn ti fi awon nkan ti ko bójú mu ki o ti odọ Allahu wa sinu ẹ, wọn wa royin Allahu nibẹ pelu iroyin adinku ati aimokan ati lile- ti Allahu si ga gan tayo awon oro ti wọn n so, Allahu ti ola Rẹ ga so nipa iroyin wọn pe:"

﴿وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَأَصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ ﴿٤١﴾
يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَأَسْجُدِي وَأَرْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٢﴾﴾ [آل عمران: 42-43]

{(E rántí) nígbà tí àwọn moḷāika sọ pé: “Moryam, dájúdájú Allāhu şà ó lẹşà. Ó fò ó mó. Ó sì şà ó lẹşà lórí àwọn obìnrin ayé (àsìkò tìrẹ). * Moryam, tẹlé àşẹ Olúwa rẹ. Forí kanlẹ fún Un. Kí o sì dáyọ tẹ orúnkún pẹlú àwọn olùdáyọtẹ-orúnkún (lórí ìrun).} [Aal-Imran: Ayah 42-43]

"Lẹyin naa, Allahu- mimọ ni fún Un ti ọla Rẹ ga- şalaye fun wa bi O şe şeda Anọbi Isa ninu ile ọmọ Maryam láiní baba, gégé bí Allahu şe sọ pe: sọpe

﴿وَأذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ اتَّيَبَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا ﴿١٦﴾ فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿١٧﴾ قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ﴿١٨﴾ قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا ﴿١٩﴾ قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ﴿٢٠﴾ قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَيَّ هَيِّئٌ وَلَنَجْعَلَنَّ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَقْضِيًّا ﴿٢١﴾ * فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا ﴿٢٢﴾ فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ يَلَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مَنْسِيًّا ﴿٢٣﴾ فَنَادَاهَا مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ﴿٢٤﴾ وَهَرَوَى إِلَيْكَ جِذْعُ النَّخْلَةِ تُسْقِطُ عَلَيْكَ رَطْبًا جَنِيًّا ﴿٢٥﴾ فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا فِيمَا تَرَيْنَ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا ﴿٢٦﴾ فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾ يَا آخُتُ هَارُونَ مَا كَانَ أَبُوكَ أَمْرًا سَوْءٌ وَمَا كَانَتْ أُمُّكَ بَغِيًّا ﴿٢٨﴾ فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ءَاتَنِي الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴿٣٠﴾ وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلَنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ﴿٣٢﴾ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾ ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾ مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾ وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾﴾

[مریم: 16-36]

{Sọ itàn Moryam tí ó wà nínú al-Kur'ān. (Rántí) nígbà tí ó yera kúrò lódò àwọn èniyàn rẹ sí àyè kan ní ilà òòrùn. * Ó mú gágá kan (látí fi ara rẹ pamọ) fún wọn. A sì rán moḷāika Wa sí i. Ó sì fara hàn án ní àwòrán abara pípé. * (Moryam) sọ pé: “Èmi sá di Àjọké-ayé kúrò lódò

ɾɛ, tí o bá jẹ olùbèrù (Allāhu).” * (Molāika) sọ pé: “Èmi ni Òjìṣẹ Olúwa ɾɛ, (Ó rán mi sí ọ) pé kí ñg fún ọ ní ọmọkùnrin mímọ kan.” * Ó sọ pé: “Báwo ni mo ṣe máa ní ọmọ nígbà tí abara kan kò fowọ kàn mí, tí èmi kò sì jẹ alágbèrè.” * (Molāika) sọ pé: “Báyẹn l’ó máa rí.” Olúwa ɾɛ sọ pé: “Ó ɾọrùn fún mi. Àti pé nítorí kí Á lè ṣe é ní àmì fún àwọn èniyàn ni. Ó sì jẹ ìkẹ láti ọdọ Wa. Ó tún jẹ ọrò tí A ti parí.” * Nítorí náà, ó lóyún ɾɛ. Ó sì yera pèlú ɾɛ sí àyè kan t’ó jìnnà. * “Ìrọbí ọmọ sì mú un wá sí ìdí igi dàbínù. Ó sọ pé: “Hàà! Kí ñg ti kú ṣíwájú èyí, kí ñg sì ti di ẹnì tí wọn ti gbàgbé pátápátá” * Nígbà náà, (molāika) pè é láti ìsàlẹ ọdọ ɾɛ pé: “Má ṣe banújẹ. Dájúdájú Olúwa ɾɛ ti ṣe odò kékeré kan sí ìsàlẹ ọdọ ɾɛ. * Mi igi dàbínù náà sọdọ ɾɛ, kí dàbínú tútù, tó tó ká jẹ sì máa jábọ sílẹ fún ọ. * Nítorí náà, jẹ, mu kí ojú ɾɛ sì tutù. Tí o bá sì rí ẹnì kan nínú abara, sọ fún un pé: “Dájúdájú mo jẹjẹẹ ìkénuró fún Àjọkẹ-ayé. Nítorí náà, mi ò ní bá èniyàn kan sọrò ní òní.” * Ó sì mú ọmọ náà wá bá àwọn èniyàn ɾɛ (ní ẹnì tí) ó gbé e dání. Wọn sọ pé: “Moryam, dájúdájú o ti gbé ñ̀nkan aburú nílá wá. * Arábìnrin Hārūn, bàbá ɾɛ kì í ṣe èniyàn burúkú. Àti pé iyá ɾɛ kì í ṣe alágbèrè.” * Ó sì tọka sí ọmọ náà. Wọn sọ pé: “Báwo ni a ó ṣe bá ẹnì t’ó wà lórí ìtẹ, t’ó jẹ ọmọ ọ̀pónlọ sọrò?” * (Ọmọ náà) sọrò pé: “Dájúdájú ẹrú Allāhu ni èmi. (Allāhu) fún mi ni Tírà. Ó sì ṣe mí ní Ànábì. * Ó ṣe mí ní ẹnì ìbùkún ní ibikíbi tí mo bá wà. Ó pa mí láṣẹ ìrun kíkí àti Zakāh yíyọ lódiwọn ìgbà tí mo bá wà nípò aláàyè (lórí ilẹ ayé). * (Ó ṣe mí ní) oníwà rere sí iyá mi. Kò sì ṣe mí ní ajenínipá, olórí burúkú. * Àlàáfíà ni fún mi ní

ọjọ tí wọn bí mi, àti ní ọjọ tí mo máa kú àti ní ọjọ tí Wọn á gbé mi dide ní aláàyè (ní Ọjọ Àjínḡde)." * Ìyẹn ni (Ànábì) 'Īsā ọmọ Moryam. (Èyí jẹ) ọrọ òdodo tí àwọn (yehudi àti nasara) n ẹyèméjì nípa rẹ. * Kò yẹ fún Allāhu láti sọ ẹnì kan kan di ọmọ. Mímọ ni fún Un. Nígbà tí Ó bá pèbùbù kiní kan, Ó kàn máa sọ fún un pé: "Jẹ bẹẹ." Ó sì máa jẹ bẹẹ. * Àti pé dájúdájú Allāhu ni Olúwa mi àti Olúwa yín. Nítorí naà, ẹ jòsìn fún Un. Èyí ni ọ̀nà tààrà.} [Surah Maryam:16-36]

"Nígbà tí Anọbi Isa- ki alaafia maa ba a- pe awọn èyàn lọ sibi ijọsin fun Allahu, awọn ti wọn da a lohun jẹ ipe rẹ, sugbọn ọpọlọpọ wọn kojale, o si ẹsiwaju nibi pípe awọn èyàn lọ sibi ijọsin fún Allahu; sugbọn ọpọ ninu wọn ni wọn ẹ aigbagbo si i, ti wọn si mú un ní ọ̀tá, kódà wọn tun pejo le e lóri, wọn si gbinyanju lati pa a, Allahu ti ọ̀la Rẹ ga sọ fun un pe:"

﴿إِذْ قَالَ اللَّهُ يٰعِيسَىٰ إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَىٰ وَمَطَّهَّرُكَ مِنَ الْذِّينِ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا...﴾ [آل عمران: 55]

{(E rántí) nígbà tí Allāhu sọ pé: “‘Īsā, dájúdájú Mo máa gbà ọ (kúrò lówọ wọn).1 Mo máa gbé ọ wá sókè lódò Mi. Mo sì máa fọ ọ mó lódò àwọn t'ó ẹ̀sàì gbàgbọ.} [Aal-Imraan: 55]

"Nitori naa, Allahu gbe aworan Anobi Isa wọ ọkan ninu awọn ti n lepa rẹ, ni wọn ba mu u, ni ero pe Anọbi Isa ọmọ Maryam ni, ki alaafia maa ba a, wọn pa a, wọn si kàn án mọ agbelebu. Ni ti Anọbi Isa ọmọ Maryam tii ẹ ojişẹ, Allahu gbe e soke lọ si ọ̀dọ Rẹ, şùgbọni ki o to kuro ni aye, o sọ fun awọn ẹmewa rẹ pe Ọlọhun yoo ran ojişẹ miiran

ti o n jẹ Ahmad, Allahu yoo tan ẹsin ka pelu rẹ, Allahu ti ọla rẹ ga sọ pe:"

﴿وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَبْنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ...﴾ [الص: 6]

{(Rántí) nígbà tí 'Īsā ọmọ Moryam sọ pé: "Èyin ọmọ 'Isrō'Ṭl, dájúdájú èmi ni Òjísẹ Allāhu si yín. Mò n fi ohun t'ó jẹ òdodo rinlẹ nípa èyí t'ó síwájú mi nínú Taorāh. Mo sì n mú ìró-ìdùnnú wá nípa Òjísẹ kan t'ó n bọ lẹyìn mi. Orúkọ rẹ ni 'Ahmọd.} [As-Saf:6]

"Lẹyìn náà, nígbà tí ó yá, awọn ọmọlẹhin Anọbi Isa pin, ẹgbẹ kan jade ninu wọn ti wọn koja aala nipa rẹ, ti wọn si lero pe Anọbi Isa ni ọmọ Allahu- ti Allāhu si ga gan ju ohun ti wọn n sọ lọ- àti pé nkan ti o gbe iru ero bẹẹ sí wọn lọkan ni riri Anọbi Isa ni ẹni ti a bi laini baba, Allahu fun wa ni iro nipa iyẹn pé:"

﴿إِنَّ مَثَلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ ۖ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ [آل عمران: 59]

{Dájúdájú irú 'Īsā lódò Allāhu dà bí irú Ādam; (Allāhu) dá a láti ara erùpẹ. Lẹyìn náà, Ó sọ pé: "Jẹ bẹẹ." Ó sì jẹ bẹẹ.} [Aal Im'raan: 59]

"Şişẹda Anọbi Isa làiní baba ko jẹ iyalẹnu tó şişẹda Adamọ làiní baba àti iya."Fun idi eyi, Allahu ba awọn ọmọ Ísírẹlì sọrọ ninu Kuraani lati jina si işe Kèfèrí yíi pelu ọrọ Rẹ pe:"

﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَكَلَّمْتُهُ الْقَلْبَ إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِّنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ انْتَهُوا خَيْرًا لَّكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهُ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٧١﴾ لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿٧٢﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِّن فَضْلِهِ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِّن دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٧٣﴾﴾ [النساء: 171-173]

{Èyin ahlul-kitāb, ẹ má ẹ tayọ ẹnu-àlà nínú ẹ̀sìn yín, kí ẹ̀ sì má sọ ohun kan nípa Allāhu àfi òdodo. Òjìşé Allāhu ni Moşih ‘Īsā ọmọ Mořyam. Ọ̀rọ̀ Rẹ̀ (kun fayakūn) tí Ó sọ ránşé sí Mořyam l’Ó sì fi şedá rẹ̀. Èmí kan (tí Allāhu şedá) láti ọ̀dọ̀ Rẹ̀ sì ni (Moşih ‘Īsā ọmọ Mořyam). Nítorí náà, ẹ̀ gbàgbọ̀ nínú Allāhu àti àwọn Ọ̀jìşé Rẹ̀. Ẹ̀ yé sọ mẹ̀ta (lọkan) mọ̀. Kí ẹ̀ jáwọ̀ níbẹ̀ ló jẹ̀ oore fun yín. Allāhu nikan ni Ọ̀lọhun, Ọ̀kan şoşo (tí ijọ̀sìn tọ̀ sí). Ó mọ̀ tayọ̀ kí Ó ní ọmọ̀. TiRẹ̀ ni ohunkóhun t’ó wà nínú àwọn sánmọ̀ àti ohunkóhun t’ó wà nínú ilẹ̀. Allāhu sì tó ní Alámòjúútó. * Moşih kò kọ̀ láti jẹ̀ ẹ̀rú fún Allāhu. Bẹ̀ẹ̀ náà ni àwọn mọ̀lāika tí wọn súnmọ̀ Allāhu. Ẹ̀nikẹ̀ni tí ó bá kọ̀ láti jọ̀sìn fún Un, tí ó tún şègbéraga, (Allāhu) yòò kó wọn jọ̀ papọ̀ pátápátá sí ọ̀dọ̀ Rẹ̀. * Ní ti àwọn t’ó gbàgbọ̀ ní òdodo, tí wọn sì şişé rere, (Allāhu) yòò san wọn ní ẹ̀san rere wọn. Ó sì máa ẹ̀ àlékún fún wọn nínú oore àjùlọ̀ Rẹ̀. Ní ti àwọn t’ó bá sì kọ̀ (láti jọ̀sìn

fún Allāhu), tí wọn sì şègbéraga, (Allāhu) yóò jẹ wọn níyà ẹlẹta-eléro. Wọn kò sì ní rí alátílẹ̀yìn tàbí alàrà̀nşẹ kan lẹ̀yìn Allāhu.} [An-Nisa: 171-173]

"Allahu maa sọ fun Anōbi Isa ni ojo igbedide pe:"

﴿وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يٰعِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ ءَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّيٰ إِلٰهَيْنِ مِن دُونِ اللَّهِ ۗ قَالَ سُبْحٰنَكَ مَا يَكُونُ لِيٰ أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِيٰ بِحَقِّقٍ إِن كُنتَ قُلْتُهُ ۗ فَقَدْ عَلِمْتَهُ ۗ تَعَلَّمَ مَا فِي نَفْسِي ۗ وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ ۗ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّمُ الْغُيُوبِ ﴿١٧٦﴾ مَا قُلْتَ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ ۗ أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّيٰ وَرَبَّكُمْ ۗ وَكُنْتَ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ ۗ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ ۗ وَأَنْتَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٧٧﴾ إِن تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عَبَادُكَ ۗ وَإِن تَغْفِرَ لَهُمْ فإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٧٨﴾ قَالَ اللَّهُ هٰذَا يَوْمٌ يَنْفَعُ الصّٰدِقِينَ صِدْقُهُمْ ۗ لَهُمْ جَنَّٰتٌ تَجْرِيٰ مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خٰلِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۗ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۗ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٧٩﴾﴾ [المائدة:

[119–116

{(Rántí) nígbà tí Allāhu sọ pé: “Īsā ọmọ Moryam, şé iwọ l’o sọ fún àwọn ènìyàn pé: "E mú èmi àti iyá mi ní olọhun méjì tí ẹ oò máa jọsìn fún lẹ̀yìn Allāhu?" Ó sọ pé: "Mímọ ni fún O, kò tọ fún mi láti sọ ohun tí èmi kò lẹ̀tọ̀ (sí láti sọ). Tí mo bá sọ bẹ̀, O kúkú ti mọ. O mọ ohun tí n bẹ nínú ẹmí mi. Ng ọ̀ sì mọ ohun tí n bẹ nínú ẹmí Rẹ. Dájúdájú İwọ ni Onímọ nípa àwọn ìkọ̀kọ. * Èmi kò sọ ohun kan fún wọn bí kò şe ohun tí O pa mí láşẹ rẹ pé: "E jọsìn fún Allāhu, Olúwa mi àti Olúwa yín." Mo sì jẹ ẹlẹ̀rìí lóri wọn níwọn ìgbà tí mò n bẹ láààrin wọn. Şùgbọ̀n nígbà tí O gbà mí kúrò lọwọ wọn, İwọ ni Olùşọ

lórí wọn. Ìwọ̀ sì ni Arínú-róde gbogbo ǹnkan. * Tí O bá jẹ̀ wọn níyà, dájúdájú ẹ̀rú Rẹ̀ ni wọn. Tí O bá sì forí jìn wọn, dájúdájú Ìwọ̀, Ìwọ̀ ni Alágbára, Ọ̀lọgbọ̀n. * Allāhu sọ̀ pé: “Èyí ni ọ̀jọ̀ tí òdodo àwọn olódodo yóò ẹ̀ wọn ní ànfaàní. Àwọn Ọ̀gbà Ìdẹ̀ra kan tí àwọn odò ń sà̀n ní ìsàlẹ̀ rẹ̀ ń bẹ̀ fún wọn. Olùṣẹ̀gbére ni wọn nínú rẹ̀ tí tí láéláé. Allāhu yónú sí wọn. Wọn sì yónú sí (ohun tí Allāhu fún wọn). Ìyẹn ni èrènjẹ̀ ńlá.” [Suuratul Maaidah: 116-119]

"Nítórí náà, Mèsáyà Anọ̀bi Isa ọ̀mọ̀ Mọ̀ryam- ki àlàáfíà máa bá a- bọpa bọsẹ̀ kúrò lọ̀dọ̀ awọn miliọnu wọ̀nyi ti wọn n pe ara wọn ni Kristẹni ti wọn n lero pe ọ̀mọ̀ ẹ̀yin Anọ̀bi Isa ni awọn."

3- Muhammad ojìṣẹ̀ Allahu (ìgbèyìn àwọn Anọ̀bi ati awọn Ojìṣẹ̀)

"Lẹ́hin gbigbe Anọ̀bi Isa- ki àlàáfíà maa ba a- lọ sókè, o pẹ̀ gan léyìn ìgbà yẹn ti o to ǹnkan bii ọ̀gọ̀rùn-ún mífà ọ̀dún, ni iyẹ̀gẹ̀rẹ̀ àwọn eniyan Kuro nibi imọ̀na ba peléke si, ni aigbagbọ̀ ati anù ba tan kalẹ̀ laarin wọn, ati ìjọ̀sìn fun elomiran yatọ̀ si Allahu ti ọ̀la Rẹ̀ ga." "Nítórí náà, Ọ̀lọhun gbé Muhammad- ki ikẹ̀ ati ọ̀la Ọ̀lọhun maa ba a- dide ni Mèka, ni ilẹ̀ Hijaaz pẹ̀lu itọ̀sọ̀na ati ẹ̀sin ododo; lati jọ̀sin fun Allahu nikan laisi orogun fún Un, O si fun un ni awọn àmì ati iṣẹ̀ iyanu ti o n tọ̀ka si ijẹ̀-anọ̀bi rẹ̀ ati ijẹ̀-ojìṣẹ̀ rẹ̀, O si fi ẹ̀ iparí awọn ojìṣẹ̀, O si fi ẹ̀sin rẹ̀ ẹ̀ ipari awọn ẹ̀sin, O si sọ̀ ọ̀ kuro nibi ijirọ̀ ati iyipada titi di opin igbesi aye ati ọ̀jọ̀ igbedide, tani Muhammad? ""Àwọn wo ni ìjọ̀ rẹ̀?" "Bawo ni Allahu se rán an niṣe?" "Kini awọn ẹ̀rí ijẹ̀ anọ̀bi rẹ̀?" "Kini àlàyé itan igbesi-aye rẹ̀ ní ẹ̀kunrẹ̀rẹ̀?" "Eyi ni ohun ti a maa gbiyanju lati ṣalaye rẹ̀ pẹ̀lu iyọ̀nda Allahu ninu awọn oju-iwe kukuru wọ̀nyi."

a- Iran rẹ ati iyi rẹ

“Oun náà ni Muhammad ọmọ Abdullah ọmọ Abdul Muttolib ọmọ Haashim ọmọ Abd Manaaf ọmọ Qusayy ọmọ Kilaab, iran rẹ si tan ọmọ Ismail ọmọ Ibrahim- ki alaafia máa bá wọn- lati inu idílé Quraish, àti pé Quraish jẹ iran awọn Larubawa, wọn bi i ni Meka ni ọdun 571 si bibi Anọbi Isa (ki alaafia máa bá a).””Baba rẹ ku nigba ti o wa ninu ikùn iyá rẹ, o dàgbà ni ọmọ orukan labẹ amojuto baba-baba rẹ Abdul Muttolib. Lẹyin naa nígbà tí baba-baba rẹ ku, aburo baba rẹ Abu Talib şe amojuto rẹ.”

b- Awọn iroyin rẹ

“A ménu ba pe ojise ti a ti yan lati ọdọ Allahu gbọdọ wa ni òkè ténté níbi gíga emi, otitọ ọrọ sisọ, ati ihuwa ti o dara, bẹẹ náà ni Muhammad- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a- şe ri, o dàgbà ni olotito, eni tí a le fi ọkàn tán, oniwadádáa, ti o dantọ ni ahon, tí eni tí ó wà ní tòsí àti ọnà ti o jìnà nífẹẹ sí, ti àwọn ijọ rẹ maa n babara rẹ, ti wọn si maa n bọwọ fun un laarin wọn. Wọn o ki n pe e ni alajẹ kankan yatọ si Al-Amiin (olufokantan), wọn si maa n fi àwọn àgbàfipamọ si i lódò tí wọn bá fẹ şe ìrìn-àjò.

“Ni afikun si awọn iwa rere rẹ, o jẹ eni tí ó rẹwa, kii sú ojú láti maa wò ó, oju rẹ maa n kọ yànràn, ojú rẹ méjèèjì sì fẹ, irun ipenpeju rẹ si gùn, irun ori rẹ dudu, ejika rẹ méjèèjì sì fẹ, kò ga kò kúrú, o wa láàrin méjì, şùgbón o sunmọ giga. Ọkan ninu awọn saabe rẹ ròyìn rẹ pe:“Mo ri ojise Ọlọhun- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a- ninu aşọ ilu Yemen, emi ko si ri nńkan kan ti o dara ju u lọ.””Ati pe o jẹ alaimoọko-moọka, o wa lati inu ijọ kan ti ko moọko-moọka, eni tí ó le kọ dáadáa ti o le ka dáadáa kéré nínú wọn. Şugbón ọpọlọpọ wọn mú berebere, wọn si yára ní ogbón inú.

c- Kuraishi ati awọn larubawa.

"Awọn ijo Anṣibi Muhammad- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a- ati awọn mọlẹbi rẹ jẹ olùgbé Mẹka alaponle ní ẹgbẹ ile ọwọ ati Ka'bah abiyi ti Allahu pa Anṣibi Ibrahim- ki alaafia o maa ba a- ati ọmọ rẹ Ismaheel laṣẹ lati kọ ọ"

"Sugbọn léyìn ìgbà tí ó pé, wọn yẹgẹrẹ kuro ninu ẹsin Anṣibi Ibroheem (ijosin mimọ fun Allahu) wọn si gbe- awọn ati awọn idílé ti o wa ni ayika wọn- awọn oriṣa kalẹ latara okuta, igi, ati wura si ayika Kaaba, wọn si sọ wọn di mimọ, wọn si tun ni adisọkan pe anfaani ati ipalára n bẹ lówọ wọn, wọn si da awọn ààtò ijosin kan silẹ fun awọn oriṣa naa, ninu eyi ti o gbajumọ ju ninu wọn ni ooṣa hubal ti o ẹ pe oun ni o tobi julọ ninu wọn ni ti iyi". "Ni afikun si awọn oriṣa ati awọn igi miiran tí kò si ni Mẹka ti wọn n jọsin fun dipo Allahu, ti wọn si maa n bàbàrà wọn gan, bí Al-Laati, Al-Uzza ati Manaati, àti pé igbesi aye wọn pẹlu awọn agbegbe ti o wa ni ayika wọn kun fun igberaga, ati iyanran, ati motomoto, ati itayọ ẹnu-ala si awọn miiran, ati awọn ogun ti ó le, bí ó ti lẹ jẹ pé wọn ni awọn iwa rere kan bii igboya, ẹṣẹ aponle alejo, ati otitọ ọrọ ati awọn miiran."

d- Igbedide Anṣibi Muhammad (ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a)

"Nigba ti Anṣibi- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a- to ogoji ọdun, o wa ninu koto Hira ni ita Mẹka, ni imisi akọkọ lati ọrun lati ọdọ Allahu sọkalẹ fun un, Malaika Jibreel wa si ọdọ rẹ, o si fún un papọ, o si wi fun un pe: Kà, o sọ pe: Mi o mọ ọn kà. Lẹyin naa, o tun fun un papọ ni ẹẹkejì, titi ti ìnira yẹn fi de ibi pe ko le fi ara dà á mó, o tun sọ fun un pe: Kà, o sọ pe: Mi o mọ ọn kà, o tun fun un papọ ni ẹẹkẹta, titi ti

inira yẹn fi tun le si i de ibi pe ko le fi ara da a mọ, o wa sọ pe: Ka, o sọ pe: Kini ki n ka? O sọ pe:"

﴿أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝ أَلَمْ يَكُنْ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾ [العلق: 1-5]

{Ké (al-Kur'ān) pèlú orúkọ Olúwa rẹ, Ẹni tí Ó dá èdá. * Ó sẹdà ènìyàn látí ara èjẹ dídí. * Ké e. Olúwa rẹ ni Alápòn-ònlé jùlọ. * Ẹni tí Ó fi ìmò nípa gègè ìkòwé mọ ènìyàn. * Ó fi ìmò tí ènìyàn kò mọ mọ ọn.} [Al-Alaq:1-5]

"Léyin naa ni Malaika Jibreel lo, o si fi i silẹ, ni Ojişẹ Allahu- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a- pada si ile rẹ ati si ọdọ iyawo rẹ ni ẹni tí n bẹru. O sọ fun iyawo rẹ Khodija pe: Da aşọ bo mi; nitori emi n paya lóri emí ara mi, iyawo rẹ sọ fun un pe: Rara, mo fi Ọlọhun bura, Allahu ko nii dójú ti ọ lailai; nítorí pé dájúdájú iwọ n da ibi pọ, àti pé o maa n ba ọlẹ gbe ẹru rẹ nibi ti o ti wúwo, o tun maa n şe iranlọwọ nígbà tí àdánwò bá şelẹ sí àwọn ènìyàn. eeyan o tun ran ododo lọwọ"

"Léyìn náà ni Jibreel wa sọdọ rẹ ni aworan gégé bí Allahu şe da a, ti o di oju-ọrun, o sọ pe: Iřẹ Muhammad, emi ni Jibreel, iwọ si ni ojişẹ Allahu.

"Léyìn náà ni imisi n sọkalẹ lati ọrun ni tele-n-tele, ti o n paşẹ fun Ojişẹ lati pe awọn ijo rẹ lati josin fun Allahu nikan, ati lati kilọ fun wọn kúrò níbi ẹbọ ati aigbagbọ, ni o wa berẹ si ni pe awọn ijo rẹ ni okọọkan bi wọn şe sunmọ ọn sí lati wọ inu eşin Islam. Ẹni tí o kọkọ gba a gbọ ni iyawo rẹ khodijah ọmọ khuwaileed, ati ọrẹ rẹ tii şe Abubakr As-siddiik, ati ọmọ ẹgbọn baba rẹ Aliyu ọmọ Abu toolib."

"Léyìn ìgbà tí awọn ijọ rẹ mọ si ipepe rẹ, wọn bẹrẹ lati maa koju rẹ, wọn si n dete si i, wọn si tun n ba a ẹ ọtá. O jade si awọn ijọ rẹ ni ojo kan, ni o ba kẹpẹ wọn pẹlú ohùn rara pé: "WAA SOBAAHAAH", eleyii ni gbólóhùn ti ẹni ti o ba fẹ ko awọn eeyan jo maa n sọ, ni awọn ijọ rẹ ba bẹrẹ si ni koju lati teti si nkan ti o fẹ ba wọn sọ, nígbà tí wọn wa koju, o sọ fun wọn pe: "Ti mo ba sọ fun yin pe ọta maa di gbò lù yín ní ààrò tàbí ni irọlẹ, òjẹ ẹ maa gba mi gbọ bi?", wọn dahun pe: A o ba ọrọ rẹ ni irọ ri, o wa sọ pe: Emi ni olukilo fun yin kuro nibi iyà kan ti o n bọ ti le koko. Báyií ni ẹgbọn baba rẹ Abu laabi- ti o jẹ okan ninu awọn ẹgbọn baba rẹ ti oun ati iyawo rẹ jẹ awọn to le ju ni ọta fun ojise Ọlọhun- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a- sọ pe: Ẹgbé ni fún ọ, ẹ tori eyi ni o fi ko wa jo?Nitori idi eyi ni Allahu fi sọ ọrọ Rẹ kalẹ fun ojise Rẹ pe:"

﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿١﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ﴿٢﴾ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ﴿٣﴾
 وَأُمَّرَاتُهُ حَمَالَةَ الْخَطَبِ ﴿٤﴾ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ﴿٥﴾﴾ [المسد: 1-5]

{Ọwọ Abu-Lahab méjèjèjì ti ẹ̀fò. Ọ̀n nàà sì ẹ̀fò. * Àwọn dúkìá rẹ àti ohun tí ó ẹ̀ níşẹ̀ (ìyẹn, àwọn ọ̀mọ̀ rẹ̀) kò sì ní rọ̀ ọ̀ lórò (níbí iyà). * Ó sì máa wọ̀ inú Iná elẹ̀jò fòfò. * Àti iyàwó rẹ̀, aláàárù-igi-ìşẹ̀pẹ̀ elẹ̀gùn-ún, (ó máa wọ̀nà). * Igbà-ọ̀pẹ̀ pọ̀npọ̀nràn máa wà ní ọ̀rùn rẹ̀ (nínú Iná).} [Al-Masad:1-5]

"Léyìn nàà ni ojise- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a- tẹ síwájú láti máa pe wọn si Islam, o si sọ fun wọn pe: Ẹ sọ pe "Laa ilaaha illal-Looh" ki ẹ le baa jere, ni wọn ba sọ pe: Ẹ o fẹ sọ awọn ọlọhun di ọlọhun kan ẹso ni, dajudaju eléyií jẹ nkan iyàlenu."

"Awon aaya sokale lati odo Allahu ti o n pe won si imona ti o si n kilofun won nipa isina ti won wa ninu re, okan ninu won ni oro Allahu ti ola Re ga ti O so pe:"

﴿قُلْ أَيْنَكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أُنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾^٩ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِنْ فَوْقِهَا وَبَرَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِلْسَّائِلِينَ^{١٠} ثُمَّ أَسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ^{١١} فَفَضَّلْنَهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحٍ وَحِفْظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ^{١٢} فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ^{١٣} ﴿ [فصلت: 9-13]

{So pé: "Şé dájúdájú èyin máa şàì gbàgbó nínú Èni tí Ó şèdá ilẹ̀ fún ojú méjì, ẹ̀ sì n sọ (èdá Rẹ̀) di akegbé fún Un?" Iyẹn sì ni Olúwa gbogbo èdá. * Ó sì fi àwọn àpáta sínú ilẹ̀ láti òkè rẹ̀. Ó fi ìbùkún sínú rẹ̀. Ó sì pèbùbù àwọn arísìkí (àti ohun àmúşòrò) sínú rẹ̀ láààrin ojú mérin. (Àwọn ojú náà) dọgba (síra won) fún àwọn olùbèèrè (nípa rẹ̀). * Léyìn náà, Allāhu wà ní òkè sánmò, nígbà tí sánmò wà ní èéfín. Ó sì sọ fún òhun àti ilẹ̀ pé: "È wá bí ẹ̀ fẹ̀ tàbí ẹ̀ kò." Àwọn méjèjì sọ pé: "A wá pẹ̀lú ifínnú-fíndò." * Ó sì parí (işèdá) rẹ̀ sí sánmò méje fún ojú méjì. Ó sì fi işè sánmò kòòkan ránşé sínú rẹ̀. A sì fi àwọn àtùpà (iràwò) şe sánmò ilé ayé ní ọşó àti ààbò (fún un). Iyẹn ni ètò Alágbára, Onímò. * Tí wọn bá gbúnrí, sọ pé: "Èmi n şèkìlò ìparun irú ìparun ijò ‘Ād àti Thamūd fun yín ni.} [Fussilat: 9-13]

“Şugbõn awõn aaya wõnyi ati ipe yẽn le wõn kun ni igberaga lati gba òdodo, wõn bẹrẹ si nii lekoko nipa fifi iya jẹ gbogbo eniyan ti o wõ inu ẹsin Islam, pàápàá jù lọ awõn ọlẹ ti ko ni ẹnikan lati daabo bo wõn, wõn maa gbe apata nla sókè àyà ọkan ninu wõn, wõn maa wa máa wọ ọ kiri nínú ọjà ninu oorun gbígbóná, wõn maa wa sọ fun un pe: Nínú ki o ẹ aigbagbo si ẹsin Muhammad, tabi ki o faramọ ìyà yìí, titi tí awõn ti wõn kú fi kú nínú wõn latara ijìya tí ó le.”

“Şùgbõn ojìşẹ Allahu- ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a- wa ni abé aabo ẹgbõn baba rẹ Abu Talib ti o fẹran rẹ ti o si maa n káàánú rẹ, o jẹ ọkan ninu awõn àgbààgbà ìdílé Quraysh ti wõn máa n bẹrù, şugbõn kò gba Islam.”

Awõn ijọ Qurayshii gbiyanju lati ba ojìşẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) dunadura lori ipepe rẹ. Wõn fi owo, ọla ati awõn nnkan ifanimọra lẹ ọ, pèlú majemu pe ki o kora ro nibi pipepe lẹ si inu ẹsin tuntun yii, eleyii ti o n fi aburu kan awõn ọlọrun wõn ti wõn n babara rẹ, ti wõn si n jọsin fun wõn yatọ si Ọlọhun. Iduro ojìşẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) si jẹ ohun ti o mulẹ daadaa, nítorí pe eleyii ni aşẹ kan ti Ọlọhun pa a laşẹ rẹ wi pe ki o mu un de etígbòó awõn eeyan, ti o ba fi le lẹ fi aşẹ yii silẹ ni, Ọlọhun O ba jẹ ẹ niya. O wa sọ fun wõn pe: Oore ni mo fẹ fun yin, ijọ mi ni ẹ si jẹ ati mọlẹbi mi. Mo fi Ọlọhun bura, ka ni pe irọ ni mo ba n pa fun gbogbo awõn eeyan ni, mi o le pa irọ fun yin, ka ni pe mo ba n tan awõn eeyan jẹ ni, mi ò le tan yin jẹ.

Nígba tí diduna-dura náà ko ẹ anfaani láti dá ipepe náà dúró, ni şişẹ ọta awõn Qurayshii wa lekun si ojìşẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) ati awõn olutele rẹ, awõn Qurayshii wa fẹ lati ọdọ Abu Tọlìb pe ki o yõnda Muhammad fun awõn lati le baa pa a, ki wõn o si fun un ni ohun ti o ba fẹ, abi ki o kora ro nibi kikede ẹsin rẹ

laarin wọn, ni egbọn baba ẹ wa tọrọ lati ọdọ ẹ pe ki o kora ro kuro nibi pipepe lọ si idi ẹsin yii.

Ojiṣe Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) wa sun ẹkun, o si sọ pe: Irẹ egbọn baba mi, mo fi Ọlọhun bura, bi wọn ba gbe oorun si ọtun mi ati oṣupa si osi mi lori ki n le baa fi ẹsin yii silẹ, mi ò le gbe e ju silẹ titi ti Ọlọhun o fi ẹ àfihàn ẹ, bibẹẹkọ màá yáà parun ni. Egbọn baba ẹ si sọ pe: maa ba iṣe lọ, ki o si maa sọ ohun ti o ba wu ọ. Mo fi Ọlọhun bura, wọn o le mu aburu kankan de ọdọ ẹ, wọn o yáà pa mí dí i ni. Nigba ti iku wa ba Abû Tọṣlib ni alejo, ti awọn agbaagba Qurayshii si n bẹ ọdọ ẹ, Ojiṣe Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) wa de si ọdọ ẹ, ti o si n wonkoko mọ ọn pe ki o wọnu Isilaamu, o wa n sọ fun un pe: Irẹ egbọn baba mi, sọ gbolohun kan ti maa fi ṣipẹ fun ẹ ni ọdọ Ọlọhun. Sọ gbolohun (Laa iLaaha illa Llaah), awọn agbaagba yii wa sọ fun un pe: Njẹ o fẹ korira ẹsin Abdul-Mutollib ni? Njẹ o fẹ korira ẹsin awọn baba ati awọn baba baba ẹ ni?. O wúwo lára ẹ láti fi ẹsin awọn baba baba ẹ silẹ ki o wa wọ inú ẹsin Isilaamu. O si ku sidi jije ẹlẹbọ. Anabi (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) si banuje gidi gan-an lori iku egbọn baba ẹ lori bi o ti ẹ ku sori ẹbọ. Ọlọhun wa fun un ni iro pẹlu ọrọ Ẹ pe:

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾﴾

[القصاص: 56]

{Dájúdájú iwọ kò lè fi ọ̀nà mọ ẹni tí o fẹ̀ràn, ṣùgbọ̀n Allāhu l'Ó n fi ọ̀nà mọ ẹni tí Ó bá fẹ. Àti pé Ó nímọ̀ jùlọ nípa àwọn olùmọ̀nà.} [Al-Qasas: 56]

Suta si kan Anabi (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) lẹyin iku ẹgbon baba rẹ, wọn si maa n mu awọn idoti (latara awọn ẹranko), wọn o waa gbe wọn si ẹyin rẹ nigba ti o ba n kirun lowo ni Kaaba

Lẹyin igba naa ni ojise (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) wa jade lo si ilu Taaif lati pe awọn ara ibe sinu esin Isilaamu. Ilu kan ni ti o jina si Makkah ni ohun ti o se deedeede aadarin kilomita. Awọn ara ile Taaif wa dojuko ipepe rẹ pelu ohun ti o le ju nnkan ti awọn ara ile Makkah se lo, wọn wa de awọn omugo inu wọn si i lati le oko mo Anabi (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) ati lati le e jina si ile Taaif, wọn wa sin in leniti wọn n ju oko mo on titi ti gigise rẹ mejeeji abiyi si fi yo eje.

Ojise (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) wa dojuko Ọlọhun rẹ leniti n pe e, bakan naa ti o si n wa iranlowo lo si odo Re. Ọlọhun wa ran malaika kan si i, o si so fun un pe: Ọlọhun Oba rẹ gbọ oro awọn ijo rẹ ti wọn n so si o, ti o ba fe, mo le re oke meji nla lu wọn, o wa so pe: Rara oo, sugbon mo fe lati odo Ọlọhun pe ki O mu jade lati ibadi wọn awọn ti yoo maa josin fun Un ni Oun nikan so so ti wọn o si nii da nnkan miran po mo On ni ebo sise.

Lẹyin igba naa ni Ojise (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) wa seri pada si Makkah, ise ota yii wa tesiwaju ati adojuko aburu lati odo awọn ijo rẹ si gbogbo awọn ti wọn gba a gbọ. Lẹyin igba naa ni awọn ikọ kan wa wa lati ilu (Yathrib) eleyi ti o pada di oruko kan ti wọn n pe ni (Madenah) ti wọn si de si odo ojise (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a), o wa pe wọn si oju ona esin Isilaamu, wọn si gba Isilaamu. Lẹyin igba naa ni o wa ran okan ninu awọn Saabe rẹ ti wọn n pe ni Mus'hab omọ Umayr lati ko wọn ni awọn ekọ esin Isilaamu. Opolopo ninu awọn ara ilu Madeena ni o si ti ara rẹ gba Isilaamu.

Wọn wa ba Anabi (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) ni ọdun ti o Ẽle e lati Ẽ àdéhùn fun un nipa Isilaamu, Ẽyin igba naa ni o wa pa awọn sahabe rẹ ti wọn fun ilẹ mọ pe ki wọn Ẽ hijira lo si ilu madeena, wọn si Ẽ hijira ni janmọọn ati ni eẼeẼyọ, wọn si fun wọn ni alajẹ ti wọn n pe ni (Muhaajiruun). Awọn ara ilu Madeena si pade wọn pẹlu aponle ati kiki-kaabọ ati pẹlu itewogba, wọn si gba wọn ni alejo sinu ile wọn, wọn si pin awọn dukia wọn ati awọn ile wọn laarin ara wọn, wọn wa sọ wọn ni orukọ ti a n pe ni (Ansaar).

Ẽyin igba ti awọn Qurayshii mọ nipa hijira yii, wọn pinnu lati pa Anabi (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a), wọn si tun pinnu láti sí i mólé tí ó n sùn sí, ti o ba ti wa jade wọn o fi ida bẹ ori rẹ ni eẼkan náà. Ọlọhun si la a loẼ wọn, o si kuro laarin wọn ti wọn o si fura. Abubakr' Siddeeq wa lo ba a lójú ọnà, o si pa Aliyy laẼ pe ki o duro si Makkah lati le ba maa da awọn nnkan ti wọn fi pamọ si Anọbi lówọ pada fún awọn ti wọn ni wọn.

Ni oju ọna hijira, awọn Qurayshii gbe eẼun nla kalẹ fun ẹniti o ba ri Muhammad (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) mu laaye abi ni ọkú, Ẽgbon Ọlọhun Ọba la a kuro loẼ wọn, o wa de ilẹ Madeena pẹlu saabe rẹ ni ẹniti nnkan kan o Ẽ.

Awọn ara ilu Madeena si pade rẹ pẹlu iro idùnnú ati ikini-kaabọ ati idùnnú ti o pọ. Wọn si jade ni apapọ lati awọn ile wọn lati lo pade ojise Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a). Wọn wa n sọ pe: Ojise Ọlọhun ti de, Ojise Ọlọhun ti de.

Ojise (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) di ẹni tí ó n gbé ilú Madina. O wa kọkọ berẹ pẹlu kiko moşalaşi si ilu Madeena lati le maa gbe iru duro nibe, o wa berẹ lati maa kọ awọn eeyan ni awọn eko ofin ešin, o si tun n ka alukurani fun wọn, o si n re wọn pẹlu awọn iwa alaponle. Awọn saabe rẹ wa rokiri ka rẹ ti wọn si n kọ imona lati ọdọ rẹ,

won si tun fi n fo emi ara won mo, ti awon iwa won si n ga pelu re, ti ife won ti won ni si ojise (Ki ike ati ola Olohun maa ba a) si tun jindò síí, won si lapa pelu awon iroyin re ti o ga julò, asopo ije omọ-iyá onigbagbo si ni agbara laarin won. Madeena wa pada di arikose rere eleyii ti o n semi ninu idunnú ati ije omọ-iyá, ti ko si si iyatò kankan laarin awon ti won n gbe ibe laarin olowo àti tálákà, eeyan funfun ni o abi eeyan dudu, larubawa ni o abi elede miiran. Ko si si gbigbe ola fun apa kan ju apa kan lo ayafi nibi igbagbo ati ipaya. Latara awon eni esa yii ni iran ti o lola ju ninu itan ti koro.

Leyin odun kan ti ojise (Ki ike ati ola Olohun maa ba a) se hijira, awon ogun wa bere laarin ojise pelu awon saabe re ati idile Qurayshii pelu awon ti won wa pelu won nibi gbigbe ota dide si esin Isilaamu.

Ogun akoko wa sele laarin won ti o si je ogun ti a n pe ni Badru-l-kub'rah ni afonifoji kan ti nbe laarin Makkah ati Madeenah. Olohun wa kun awon Musulumi lowo, ti onka won si je 314, ti onka awon Qurayshii si je egberun kan (1000) omọ ogun. Won bori won, won si pa adarin (70) ninu awon Qurayshii, ti o si je pe awon ti o po ju ninu won ni awon agbaagba won ati asiwaju won, won ko awon aadarin ninu won le, awon ti o seku si salo.

Leyin igba naa ni awon ogun miiran sele laarin ojise (Ki ike ati ola Olohun maa ba a) ati awon Qurayshii, ojise (Ki ike ati ola Olohun maa ba a) si ni ikapa nibi ikeyin re (leyin odun mejo ti o ti jade kuro ni Meka) lati ran awon omọ ogun ti onka won je egberun ninu awon ti won gba Isilaamu lo si ilu Makkah lati lo ba awon Qurayshii ja ogun ninu ile won, ki won si wo ibe ni tipa, ki won si bori won. Bayii ni o se bori idile re ti won gbere lati pa a, ti won si fi iya je awon saabe re, ti won si se awon eeyan kuro nibi esin ti o mu wa lati odò Olohun.

O wa ko won jo leyin bibori ti o gbajumo naa. O wa so fun won pe:

“EYIN QURAYSHII, KINI E LERO PE MAA SE FUN YIN?”

Wọn sọ pe: Ọmọ iya alapọn-ọnlẹ, ọmọ ọmọ-iya alapọn-ọnlẹ. O sọ pe:

“E MAA LO, E SI TI WA NI ENI ITUSILE”, o wa ẹ amojukuro fun wọn, o si fi ominira silẹ fun wọn lati ẹ ẹsin Isilaamu.

Eleyii wa jẹ okunfa ti awọn eeyan fi wọ inu Isilaamu nijonijo. Gbogbo erékùsù ilẹ larubawa ni o si gba Isilaamu, wọn si wọ inu ẹsin Isilaamu.

Ko pe si ìgbà yẹn ti Ojìşẹ (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) fi ẹ hajj, awọn 114,000 si ẹ hajj pẹlu rẹ ninu awọn ti wọn ẹşẹşẹ wọnu ẹsin Isilaamu.

O wa duro ni ẹniti o n ẹ khutuba fun wọn ni ojo hajj nla. O si n se alaye awọn idajo ẹsin fun wọn ati awọn ofin Isilaamu. Leyin igba naa ni o wa sọ fun wọn pe: O ẹee ẹ ki a ma pade ara wa leyin ọdun yii, ẹ tẹti ki ẹ gbọ o, ki ẹniti o wa nibi sọ fun ẹniti ko si nibi. Leyin igba naa ni o wa wo wọn, o si sọ pe: E tẹti ki ẹ gbọ o, nje mo jẹ işẹ ti wọn ran mi? Awọn eeyan wa sọ pe: Bẹni, o wa sọ pe: Ìwọ Ọlọhun, jẹrii si i, ẹ tẹti ki ẹ gbọ o, nje mo jẹ işẹ ti wọn ran mi? Awọn eeyan wa sọ pe: Bẹni, o wa sọ pe: Ìwọ Ọlọhun, jẹrii si i.

Ẹyin igba naa ni Ojìşẹ (ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) wa şeri pada leyin igba ti o ẹ hajj lo si ilu Mēdina, o si ẹ khutuba fun awọn eeyan ni ojo kan, o wa sọ fun wọn pe: Dajudaju ẹru kan, Ọlọhun fun un ni iyonda lati şesa láàrin şise gbere ni ilé-ayé ati nńkan ti n bẹ ni ọdo Ọlọhun, o wa şesa nńkan ti n bẹ ni ọdo Ọlọhun. Awọn saabe wa sunkun, wọn si mọ pe ara rẹ ni o n ba wi, bakan naa kikuro rẹ ninu ile aye yii ti sunmọ. Nigba ti o wa di ojo Monday, ojo kejila ninu oşu kẹta ninu oşu hijirah ni ọdun kọkanla ti o ẹ hijira, aisan wa lekoko

fun Ojiṣe (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a), ihunrira iku wa bere pelu re, o wa wo awon saaabe re ni wiwo idagbere. O wa so asotele fun won lori mimaa mojuto irun, emi si jade kuro lara re.

Iku ojiṣe- ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a- ba awon saabe (Ki Ọlọhun ba wa yonu si gbogbo won) lojiji, ibanuje won si de ogongo, adanwo naa si lapa lara won, titi ti okan ninu won tii se Umar omo Khattab (Ki Ọlọhun ba wa yonu si i) fi dide leniti o fa ida re yo latara iberu adanwo ojiji yii, o wa n so pe: Ti mo ba gboto ti eni kan ba n so pe ojiṣe Ọlọhun- ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a- ku, maa be ori re.

Abubakr' Siddeeq wa dide, o si n ran an leti oro Ọlọhun ti o so pe:

﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ ۚ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾﴾ [آل عمران: 144]

{Ki ni (Anabi) Muhammad bi ko se Ojise, ti awon Ojise kan ti lo siwaju re. Se ti o ba ku tabi ti won ba pa a, e maa peyin da (sesin)? Enikeni ti o ba peyin da (sesin) ko le ko inira kan kan ba Allahu. Allahu yo si san awon oludupe ni esan rere.} [Suuratu Aal-Imraan: 144]

Ni kete ti Umar gboto aaya yii, o wo lule leniti o daku.

Eni yii ni Muhammad, Ojise Ọlọhun (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a) ti o si tun je igbeyin awon Anabi ati awon ojiṣe. Ọlọhun gbe e dide si gbogbo awon eeyan patapata ni olufunni ni iro idunnu ati olukilo. O je ise naa, o si pe awon nnkan afokantan naa, o si se isiti fun awon ijo naa.

Ọlọhun kun un lọwọ pẹlu Alukurani Alapọn-ọnlẹ, tii ẹ ọrọ Ọlọhun ti wọn sọkalẹ lati sanmọ, eleyii ti o ẹ wi pe:

﴿لَا يَأْتِيهِ الْبَطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ﴾ [فصلت: 42]

{Ìbàjẹ kò ní kàn án láti iwájú rẹ àti láti èyìn rẹ. Ìmísí tí wọn sọkalẹ ni láti ọdọ Ọlọgbón, Èlẹyìn.} [Fussilat:42]

Eleyii ti o ẹ wipe ti awọn abara lati igba ti aye ti bẹrẹ titi ti aye o fi pari ba kojọ lori wipe awọn fẹ mu irú rẹ wa, wọn o le mu irú rẹ wa, apá kan wọn ibáà jẹ olùrànlọwọ fún apá kan."Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ أَعْبُدُوا رَبَّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾
الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾ وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّن دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ﴿٢٤﴾ وَبَشِّرِ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأْتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥﴾ [البقرة: 21-25]

{Èyìn ènìyàn, ẹ jọsìn fún Olúwa yín, Èni tí Ó da èyìn àti àwọn t'ó síwájú yín, nítorí kí ẹ lè sọra (fún iyà Iná). * (È jọsìn fún) Èni tí Ó ẹ ilẹ fun yín ní itẹ, (Ó ẹ) sánmọ ní àjà, Ó sọ omi ọdọ kalẹ láti sánmọ, Ó sì fi mú àwọn

èso jáde ní iṣe-ìmu fun yín. Nítorí náà, ẹ má ẹe bá Allāhu wá akegbé, ẹ sì mò (pé kò ní akegbé). * Tí ẹ bá wà nínú iyéméjì nípa ohun tí A sòkalè fún ẹrúsìn Wa, nítorí náà, ẹ mú sūrah kan wá bí irú rẹ, kí ẹ sì pe àwọn ẹlẹrìí yín, yàtò sí Allāhu, tí ẹ bá jẹ olódodo. * Tí ẹ ò bá sì ẹe béẹ, ẹ ò wulẹ lẹ ẹe béẹ, nítorí náà ẹ sọra fún Iná, èyí tí ìkoná rẹ jẹ àwọn èniyàn àti òkúta tí Wọn pa lésè sílẹ de àwọn aláìgbàgbó. * Fún àwọn t’ó gbàgbó ní òdodo, tí wọn sì ẹe àwọn iṣe rere ní ìrò ìdùnnú pé, dájúdájú àwọn Ogbà Ìdèra kan n bẹ fún wọn, èyí tí àwọn odò n sà nínú ìsàlẹ rẹ. Nígbàkígbà tí A bá p’èsè jíṣe-mímu kan fún wọn nínú èso rẹ, wọn yòò sọ pé: “Èyí ni wọn ti pèsè fún wa tẹlẹtẹlẹ.” – Wọn mú un wá fún wọn ní ìrísí kan náà ni (àmó pẹlú adùn ọtọtọtọ). – Àwọn iyàwó mímó sì n bẹ fún wọn nínú Ogbà Ìdèra. Olùṣegbére sì ni wọn nínú rẹ.} [Suratul Bakarat: 21-25]

Alukurani yii, wọn ko o jọ latara oḡḡrùn-ún suura lé ní mērinla ti àwọn aaya inú rẹ si le ni ẹgbèrún mēfà. Oḡḡhun si maa n pe awọn eeyan nija láti ìgbà dégbà pe ki wọn mu suura kan bíi irú awọn suura Alukurani wa, suura ti o si kere julọ ninu Alukurani alapọn-ọnlẹ jẹ ohun ti wọn kó jọ latara aaya mēta pere.

Ti wọn ba ni ikapa rẹ ni, ki wọn yaa lọ mọ pe Alukurani yii kii ẹe ọdọ Oḡḡhun ni o ti wa, eleyii si jẹ ọkan ninu awọn iṣe ìyanu ti o tobi julọ ti Oḡḡhun fi kun ojiṣe (Ki ike ati ọla Oḡḡhun maa ba a) Rẹ lọwọ, geḡe bi Oḡḡhun ti ẹe kun un lọwọ pẹlu awọn iṣe ìyanu Rẹ miiran ti o jẹ awọn nnkan ti o yapa si nḡkan ti a ti bá saaba. Ninu rẹ naa ni:

e- Kikun Anabi (ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) lọwọ pelu àwọn işe iyanu

1- Oun naa ni pe: O maa n pe Ọlọhun ti yoo si ki ọwọ rẹ bọ igba, omi si maa sẹ jade laarin awọn ọmọnika rẹ, awọn ọmọ ogun o si mu ninu omi yii, ti onka wọn si jẹ nnkan ti o le ni ẹgbẹrun.

2- O maa n pe Ọlọhun, yoo wa ti ọwọ rẹ bọ inu ounjẹ, ti ounjẹ o si tara rẹ pọ ninu abọ titi ti ẹgbẹrun kan le ni ẹẹdegbeta ninu awọn saabe o si jẹun ninu rẹ.

3- O maa n tẹ ọwọ rẹ mejeeji si sanmọ ti yoo si maa kepe Ọlọhun láti rọ ojo, ko nii tii kuro ni aye ibi ti o wa titi ti omi o fi maa san bọ silẹ loju rẹ abiyi latara oripa ojo naa. Awọn işe iyanu miiran si wa ti o pọ.

Ọlọhun kun un lọwọ pelu didaabo bo o, ẹnikeṅi o si le de ọdọ rẹ ninu awọn ti o gbero lati pa a ati lati pa imọlẹ ti o mu wa lati ọdọ Ọlọhun, geṅe bi o sẹ wa ninu ọrọ Rẹ ti ọla Rẹ ga pe:

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾... ﴿٦٧﴾ [المائدة: 67]

{Ìwọ Ọjísẹ́, fi gbogbo ohun tí wón sòkalẹ́ fún ọ láti òdò Olúwa rẹ jíşẹ́. Tí o ò bá sì şe bẹẹ́, o ò jíşẹ́ pé. Allāhu yó sì dáàbò bọ ọ lódò àwọn èniyàn.} [Al-Maaidah 67]

Ojísẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) si jẹ arikọşe rere, pelu ikunlọwọ Ọlọhun fun un, nibi gbogbo awọn işe rẹ ati awọn ọrọ rẹ. O si jẹ ẹni akọkọ ti o maa n sẹ amulo awọn aşẹ ti o n sòkalẹ fun un lati ọdọ Ọlọhun. O si jẹ ẹniti o lojukokoro julọ ninu awọn eeyan nibi şişe awọn ijọsin ati awọn itele, oun naa ni ẹni tí o n ta ọrọ julọ ninu awọn eeyan, owo kankan kii şẹku si i lọwọ ayafi ki o na an si oju ọna

Ọlọhun fun awọn alaini ati awọn oloṣi ati awọn ti ni bukaata si i titi ko fi yo ogún naa silẹ. O sọ fun awọn saabe rẹ pe:

”DÁJÚDÁJÚ AWA TI A JE ANABI, WỌN KII JOGUN WA, GBOGBO OHUN A BA FI SILE O MAA JE SAARA.”²

Şugbọn awọn iwa rẹ, ẹnikan kan o le le e ba. Ẹnikan kan o si nii ba a ẹ ọrẹ ayafi ki o jẹ ẹniti yoo nifẹẹ si i lati isalẹ ọkan rẹ. Ojişẹ (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) wa maa ti ara rẹ di ẹniti yoo nifẹẹ si ju ọmọ rẹ lọ ati obi rẹ ati gbogbo eeyan lapapọ.

Anas ọmọ Maalik ti o jẹ ọmọ-ọdọ Ojişẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) maa n sọ pe: Mi o tii fi ọwọ kan atẹlẹwọ kankan ti o dara to tabi ti o fẹlẹ to tabi ti oorun rẹ dun to atẹlẹwọ Ojişẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a). Mo ti ẹ ọmọ-ọdọ rẹ fun odidi ọdun mewa, ko si sọ fun mi ni nnkan ti mo ba ẹ pe kilode ti o fi ẹ e, tabi nnkan ti mio ẹ pe kilode ti o o fi ẹ e.³

Muhammad yẹn ni ojişẹ Ọlọhun, ẹniti o ẹ pe Ọlọhun gbe iyi rẹ ga soke, O si gbe iranti rẹ naa ga bakan naa laarin awọn ẹda. Ko si ẹni kankan ti wọn le maa daruko rẹ ni ayé ni oni tàbí şiwájú òní gégé bi wọn ẹ maa n dárúko rẹ. Lati egberun odún kan le ni ọgórùn-ún merin ni awọn aaye ti wọn ti n perun káàkiri orilẹ ti maa n pariwo ni ẹmarun ni ojoojumọ pe: Mo jẹrii pe dajudaju Muhammad Ojişẹ Ọlọhun ni.

---

² Hadiisi yii, Imam Ahmad lo gbe e jade (2/463), Isnaad rẹ si ni alaafia gẹgẹ bi Ahmad Shaakir ẹ sọ nibi işẹ iwádíí láti fi ìní àlàáfíà Mus'nad múlè (19/92). (Àwọn ajogún mi ko gbọdọ gba nnkan kan kóda ko jẹ Dínári kan, ohunkohun ti mo ba si fi silẹ, yàtò sí inawo àwọn iyawo mi ati awọn ọşişé mi, saara ni yoo jẹ)

³ Bukhari ni o gbe e jade (4/230)

Aimoye àwọn olukirun ni wọn maa n paara ni ẹmewa lojoojumọ nibi gbogbo irun wọn pe: Mo n jẹrii pe Muhammad Ojise Ọlọhun ni.

f- Awọn saabe alapọn-ọnle:

Awọn saabe alapọn-ọnle mojuto ipepe si oju ọna ẹsin Isilaamu leyin iku Ojise (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a), wọn si mu un lo si awọn aaye ibuyọ oorun lórílẹ ati awọn aaye ibuwọ oorun. Wọn si jẹ ẹniti o loore julọ ninu awọn olupepe si oju ọna ẹsin yii, wọn si tun jẹ olododo julọ ati onideede julọ ati olupe nnkan afokantan julọ ninu awọn eeyan, wọn si tun jẹ oluṣe ojúkòkòrò julọ lati fi awọn eeyan mọ ọna ati fifọn oore ka laarin ara wọn.

Wọn ni iwà àwọn Anọbi lara, wọn si kọṣe àwọn iroyin wọn. Oripa ti o foju han si nbẹ nibi awọn iwa re yii ti o si fi mu ki awọn èyàn lorilẹ ṣe tẹwọ gba ẹsin yii. Wọn si wonu ẹsin Isilaamu ni sisentele ati nijonijo ni ibuwọ oorun Afrika ati ibuyọ oorun Asia, ati titi de aarin Yúróòpù ni ẹnì tí ó nífẹ̀ẹ̀ si ẹsin yii laifi tulaasi abi tipatipa mu wọn.

Awọn ni saabe Ojise Ọlọhun, ti wọn jẹ ẹniti o lola julọ ninu awọn eeyan leyin awọn Anabi. Awọn ti o gbajumọ ju ninu wọn ni awọn (Khulafaahu Rọoshiduun) awọn Khaleefah ti wọn mọ̀nà, ti wọn jẹ merin, ti wọn si ṣe ijoba ẹsin Isilaamu leyin iku Ojise (Ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a). Awọn naa ni:

- 1- Abubakr' As-Siddeeq
- 2- Umar ọmọ Khattaab
- 3- Uthmaan ọmọ Affaan
- 4- Aliyy ọmọ Abuu Tọlib

Awọn Mùsùlùmí si maa n mọ rírì wọn, wọn si maa n sunmọ Ọlọhun ti O ga julọ pelu ifẹ Ojìşẹ Rẹ ati ifẹ awọn saabe ojìşẹ Rẹ, ọkùnrin inú wọn ni tàbí obìnrin wọn, wọn maa n babara wọn, wọn si tun maa n gbe wọn tobi, wọn si maa n gbe wọn si ipo ti ó yẹ wọn.

Èni kankan ko nii korira wọn, bákannáà ko si nii tàbùkù wọn ayafi eniti o ba jẹ keferi pelu ẹsin Isilaamu, koda ki o pe ara rẹ ni musulumi. Ọlọhun yin wọn pelu ọrọ Rẹ pe:

﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ۗ ﴾

... ﴿١١٠﴾ [آل عمران: 110]

{È jẹ ijọ t’o loore julọ, ti A gbe dide fun awọn eniyan; ẹ n paşẹ ohun rere, ẹ n kọ ohun buruku, ẹ si gbagbọ ninu Allāhu.} [Aal Im’raan: 110]

O si fi iyọnu Rẹ rinlẹ si wọn nigba ti wọn şe àdéhùn fun ojìşẹ (ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a). Ọlọhun Ọba ti O mọ julọ sọ pe:

﴿ لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ۗ ﴾ [الفتح: 18]

{Dájúdájú Allāhu ti yónú sí àwọn onígbaḡbọ òdodo nígbà tí wón n şàdéhùn fún ọ lábé igi (pé àwọn kò ní fẹşẹ fẹẹ lójú ogun). Nítorí náà, (Allāhu) mọ ohun tí ó wà nínú ọkàn wón. Ó sì sọ ifòkànbalẹ kalẹ fún wón. Ó sì san wón ní ẹsan işégun t’ó súnmọ} [Fath' 18]

4- Awọn orígun Isílaamu.

Awọn orígun márùn-ún tí o jẹ ipilẹ́ tí o sí fojú han ní o n bẹ́ fun Isílaamu. Yoo maa jẹ́ dandan lori Mùsùlùmí látí duni mọ́ ọ́n tí tí tí iroyin jìjẹ́ Mùsùlùmí fí maa jẹ́ ododo lórí rẹ́.

a- Orígun akọkọ: Jìjẹ́rìí pé kó sí ọ́lọ́hun kankan tí ijọ́sìn ododo tọ́ sí ayafí Ọ́lọ́hun Ọ́ba Allaah, atí pé dajudaju Muhammad Ojìşẹ́ Ọ́lọ́hun ní.

Oun sí ní gbolohun akọkọ tí yoo maa jẹ́ dandan fun ẹ́nítí o ba wọ́nu Isílaamu látí maa wí í. Yoo waa maa sọ pé:

"MO N JERII PE KO SI Ọ́LỌ́HUN KANKAN TI IJỌ́SÌN ODODO TỌ́ SÌ AYAFÌ Ọ́LỌ́HUN Ọ́BA ALLAAH, ATÌ PE DAJUDAJU MUHAMMAD ERU Ọ́LỌ́HUN ATÌ OJÌŞẸ́ RẸ́ NÌ",

ní ẹ́nítí yoo ní adisọ́kan gbogbo awọn itumọ́ rẹ́ gẹ́gẹ́ bí a tí şe şalaye rẹ́ şíwájú.

Yoo wa ní adisọ́kan pé dajudaju Ọ́lọ́hun ní Ọ́ba kan şoşo, tí O jẹ́ Aso, kó bímọ́ bẹ́ẹ́ sí ní ẹ́nì kankan kó bí I, kó sí sí olubakẹ́gbẹ́ kankan fun Un. Bakan naa, Oun ní Adẹ́daa, ohun tí wọ́n da sí ní oun tí o ba yatọ́ sí I. Oun nìkan sí ní Ọ́lọ́hun tí ijọ́sìn ododo tọ́ sí, kó sí Ọ́lọ́hun kankan ayafí Oun, kó sí Oluwa kankan tí o yatọ́ sí I. Yoo sí tun maa ní adisọ́kan pé dajudaju Muhammad jẹ́ ẹ́ru Ọ́lọ́hun atí Ojìşẹ́ Rẹ́, ẹ́nítí wọ́n so imìsì kalẹ́ fun látí sanmọ́, tí o sí jẹ́ ẹ́nítí o jẹ́ işẹ́ Ọ́lọ́hun níbí àşẹ́ Rẹ́ atí awọn nńkan tí O kọ́. Gbigba a gbọ́ sí maa jẹ́ dandan níbí gbogbo oun tí O fun ní ní iro nipa rẹ́, atí títle e níbí gbogbo ohun tí o pa laşẹ́, atí jìjina sí gbogbo ohun tí o kọ́.

b- Origen keji: Gbigbe irun duro

Àwọn iròyìn ijẹ-ẹru ati ireṣe fun Ọlọhun yoo maa han nibi irun, ẹru maa duro ni ẹni tí yoo rẹ ara rẹ nilẹ ti yoo maa ka àwọn aaya Kuraani, Yoo maa gbe Ọlọhun tobi pèlú oríṣíríṣí irántí àti ẹyin, yoo maa rukuu fun Un, yoo si maa fi ori balẹ fun Un, yoo maa ba A sòrò keṣeṣe, yoo maa pe E, yoo si maa tọrọ ọlá ńlá Rẹ, oun ni asopọ láàrin ẹru ati Oluwa rẹ ti O da a, ti O si mọ kọkọ rẹ ati gbangba rẹ àti iyírapadà rẹ (fún rukuu àti iforíkanlẹ) láàarin àwọn olùforíkanlẹ, oun ni okunfa ifẹ Ọlọhun si ẹrú Rẹ, ati sisunmọ Ọn, ati yiyọnu Rẹ si i, ẹni tí ó ba gbe e ju silẹ ni ti Igbéraga si ijẹ-ẹru fun Ọlọhun, Yoo binu si i, Yoo si ṣe ibi le e, yoo si jade kúrò nínú Islam.

Awọn irun márùn-ún ni o jẹ dandan ninu rẹ lojumọ, ti o ko diduro sinu ati kike suuratul Faatiha

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝۱ أَحْمَدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝۲ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝۳ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ۝۴ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝۵ أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۝۶ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ۝۷﴾ [الفاتحة: 1-7]

{Ní orúkọ Allāhu, Àjọké-ayé, Àṣàké-òrun. * Gbogbo ọpẹ ń jẹ ti Allāhu, Olúwa gbogbo èdá, * Ajọke-aye, Aṣake-òrun, مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ * Olùkápá-ọjọ-èsan. * Iwọ nikan ni à ń jọsìn fún. Ọdò Rẹ nikan si ni à ń wá oore sí. * Fi ẹsẹ wa rinlẹ l’ójú ọ̀nà tààrà (’Islām), * ọ̀nà àwọn tí O ṣe ìdèra fún,yàtò sí (ọ̀nà) àwọn ẹnì-ìbínú (iyẹn, àwọn yehudi) àti (ọ̀nà) àwọn olùṣìnà (iyẹn, àwọn nasara).} [Sūratul Fātiha: 1-7].

Ati kika n̄nkan ti o r̄or̄un n̄n̄ú àw̄on aaya Kuraani, o si tu ko rukuu ati iforikanlẹ sínú, ati pipe Ọl̄ohun, ati s̄is̄o pé (Allāhu Akbar), ati ş̄ise afom̄o Rẹ ni rukuu p̄l̄ú gbólóh̄un (Subhaana Robbiyal Azeem), ati ni iforikanlẹ p̄l̄ú gbólóh̄un (Subhaana Robbiyal Ah'laa).

Ş̄iwájú ki èȳàn o to kirun, o gb̄oḍo wa ni mim̄o kúrò nibi aw̄on egbin (bii it̄ò àti ìgb̄é) ni ara rẹ ati aş̄o rẹ ati àȳè ti o ti fẹ kirun, ni ẹn̄i tí yoo fi omi ş̄e aluwala p̄l̄ú fif̄o oju rẹ ati ọw̄o rẹ méj̄èj̄i, yoo waa pa orí rẹ, lẹyin naa yoo waa f̄o eş̄e rẹ méj̄èj̄i

Ti o ba ni janaba lara (p̄l̄u sisunm̄o ẹl̄ẹṭo ẹn̄i) dandan ni fun un lati wẹ p̄l̄ú fif̄o gbogbo ara rẹ.

c- Origen k̄eta: Zakaat

Oun naa ni odiw̄on kan p̄t̄ó n̄n̄ú owó idokowo, Ọl̄ohun ş̄e e ni or̄anyan lori aw̄on olowo, w̄on maa fun àw̄on talika ati aw̄on alaini ti w̄on ni ẹṭo si i ninu aw̄on eeyan ti n bẹ n̄n̄ú àw̄uj̄o láti gb̄o bukaata w̄on, odiw̄on rẹ n̄n̄ú owó naa ni ipin méj̄i àti aab̄o n̄n̄ú ọḡor̄un-ún n̄n̄ú owó idokowo, w̄on maa pin in fun àw̄on ti w̄on ni ẹṭo si i.

Origen yii ni okunfa titanka if̄ow̄osow̄oṣ̄o ni awuj̄o p̄l̄ú lilekun if̄é ati r̄iran-ara-ẹn̄i-l̄ow̄o laarin w̄on, ati kikuro ikorira ti àw̄on talika ni si aw̄on olówó, oun naa ni okunfa àkókó fun idagbasoke isuna ati gbigberu rẹ ni ọ̀nà ti o dara, ati lati kari gbogbo ipele ti n bẹ n̄n̄ú àw̄uj̄o. Zakaat yii si jẹ dandan nibi aw̄on dukia p̄l̄u aw̄on oniran-an-ran rẹ ninu owo, ati aw̄on ẹran-osin, ati aw̄on eso, ati aw̄on koro, ati aw̄on nnkan ti a pese kale fun owo-ş̄ise, ati ohun ti o yat̄o si i, p̄l̄u aw̄on odiwon ti o ş̄e ọṭọṭo ninu oju-owo fun gbogbo iran kookan

d- Origin kẹrin: Aawẹ Ramadan"

"Aawẹ: Oun ni kiko ara ro kuro nibi jije ati mimu ati isumọ awọn iyawo, pẹlu aniyani ijọsin fun Allahu, lati igba ti alufajari ba ti yọ titi di igba ti oorun yoo fi wọ"

"Oṣu Ramadan eyi ti wọn ẹ aawẹ ni dandan nínú ẹ, oun naa ni oṣu kẹsàn-án ninu oṣu oju ọrun (ti ọ̀ṣupá), ati pe ninu ẹ ni Kuraani berẹ si nii sọkalẹ fun ojiṣẹ Allahu (ki ikẹ Ọlọhun ati ọla Rẹ maa ba a)

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ۗ﴾ [البقرة: 185]

{Oṣu Rọmọdọn èyí tí A sọ al-Kur'ān kalẹ nínú rẹ (tí ó jẹ) imọ̀nà, àwọn àlàyé pọ̀nńbélé nípa imọ̀nà àti ọ̀rọ̀-ìpínyà fún àwọn ènìyàn; nítorí náà, ẹnikẹni tí ó bá wà nínú ilú rẹ nínú yín nínú oṣu náà, 3 kí ó gba ààwẹ oṣu náà.} [Al-Baqara: 185]

Nínú àwọn àńfààní ríla ti n bẹ fun aawẹ naa ni fifi sùúrù kọra, ati fífún iròyin ipaya ati igbàgbọ nínú ọkàn ni agbára, Ìyẹn ni pe aawẹ jẹ àṣírí láàrin ẹrú àti Ọlọhun, o rọ ọmọniyan lọrun ti o ba dá wà ni ààyẹ kan ki o jẹ ki o si mu ti ẹni kankan ko si nii mọ si pe ko gba aawẹ, ti o ba gbe iyẹn ju silẹ láti fi jọsin fun Ọlọhun ati lati fi tele àṣẹ Rẹ nìkan ti ko ni orogun, ti o si mọ pe Ọlọhun nìkan ni o n ri òun nibi ijọsìn rẹ yii. Ìyẹn maa jẹ okunfa fun alekun igbàgbọ ati ipaya rẹ, tori naa ni ẹsan àwọn alaawẹ ẹ tobi ni ọdọ Ọlọhun, kódà wọn tun ni ojú ọ̀nà kan ti wọn maa da nìkan gba wọ inu alujanna ti orúkọ rẹ n jẹ "Baabur-

Royyaan". "Aawẹ agbagbọrẹ wa fun Mùsùlùmí yatọ si ti oşu Ramadan ni gbogbo ojo aye yatọ si awon ojo odun itunu awẹ ati ileya".

e- Origun karun-un: şişe hajj lo si ile owọ (ka'ba)"

"Allahu şe e ni dandan fun Mùsùlùmí ni ekan soşo ni igbésí ayé, ti o ba lekun lori ekan yen, iyen maa je aşegbore. Allahu ti o la Re ga so pe."

﴿... وَ لِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا...﴾ [آل عمران: 97]

{Allāhu şe àbèwò sí Ilé náà ní dandan fún àwọn èniyàn, t'ó lágbára ònà tí ó maa gbà débè.} [Aal Im'raan: 97]

Mùsùlùmí maa şe irin-àjò lo sí àwọn àyè àmì ni Meka nínú oşu hajj, oun naa ni igbeyin àwọn oşu ti hijira. şiwájú ki o to wọ Meka, o maa bọ àwọn aşo re sile, o maa wa wọ aşo arámí, oun naa ni aşo funfun meji.

"Leyin naa yoo şe awon işe hajj ti o soşoto, bii irokirika ile Allahu abiyi, ati piposeşe laarin apata safa ati mariwa, ati diduro ni arafa, ati sisun musidalifa moju, ati nkan ti o yatọ si i."

Hajj ni akojopo ti o tobi ju fun àwọn Mùsùlùmí lóri ilè, ti ibara eni lo bii omọ-iya ati níní aanu ara eni ati gbigba ara eni ni imoran maa fonka nibe, okan naa ni aşo won ati ijosin won, ko si oía fun enikan ninu won lori elómíràn ayafi pelú ipaya. Eşan hajj nkan ti o tobi ni, ojişe Olohun (ki ike ati oía Olohun maa bá a) so pe: "(Enikeni ti o ba

şe Hajj ti ko si ba iyawo re ni aşepo, ti ko si da eşe, yoo jade kuro ninu eşe re bii ojo ti iya re bi i)⁴

5- Awon origun igbagbo "

Ti o ba ti wa mo pe awon origun Isilaamu naa ni awon ami re ti o han ti Musulumi maa şe afihan re, ni eyi ti şise e re n toka si gbigba Isilaamu re. Awon origun kan n be ninu okan ti o je dandan fun Musulumi ki o ni igbagbo si i ki Isilaamu re le baa ni alaa'ia, won n pe e ni origun igbagbo. Gbogbo igba ti odiwon re ba ti n lekun ninu okan re ti o si pe naa ni yoo şe maa goke sii ni igbagbo, ti yoo si ni eto si wiwo inu awon eru Olohun ti won je onigbagbo. Ipo yii tun ga ju ipo ije Musulumi lo, gbogbo onigbagbo pata ni Musulumi, şugbon gbogbo Musulumi ko ni o ti de ipo onigbagbo.

"Nnkan ti o daju ni pe o ti ni ipile igbagbo, şugbon o le ma ni pipe re."

"Awon origun igbagbo mefa ni"

"AWON NAA NI KI O NI IGBAGBO NINU ALLAHU ATI AWON MALAIKA RE, ATI AWON TIRA RE, ATI AWON OJISE RE, ATI OJO IKEYIN, ATI KADARA, EYI TI O DARA NIBE ATI EYI TI O BURU."

"Origun akoko: Ki o gbagbo ninu Olohun, ki okan o kun fun ife Olohun ati gbige E tobi, ati yiyepere ara eni ni iwaju Re, ati titele awon ase Re nikan sošo ti ko ni orogun, gege bi okan şe maa kun fun iberu Olohun ati irankan nnkan ti n be ni odo Re, ti yoo waa di eni

---

⁴ "[4] Hadisi naa, Bukhari ni o gbe e jade (2/164), Iwe Hajj, Abala "Ola ti n be fun Hajj ti a gba wole."

ti yoo wa ninu awon eru Olahun ti won je olupaya ti won n rin ni oju onà ti o to.

"Origun keji: Igbagbo ninu awon Malaika, ati pe won je eru Olahun ti won da latara imole, ti ko si eni ti o mo onka won ni sanmo ati ile ayafi Allahu nikan, won da ijosin ati iranti Olahun ati ise afomo mo won, won maa n se afomo ni oru ati osan, kii re won.

﴿...لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ [التحریم: 6]

{Won ko ni yapa ase Allahu ni bi ohun ti O ba pa lase fun won. Won si n se ohun ti won ba pa lase fun won.}
[At-Tahrim: 6]

Okoṣkan won ni o ni ise ti Olahun ro o fun, o n be ninu won awon ti won gbe Itẹ-olá Re, o n be ninu won awon ti won n gba emi, o n be ninu won eni ti n sokale pelu imisi lati sanmo, oun naa ni Jibril (ki o la maa ba a), oun naa ni o lola ju ninu won, o n be ninu won esoj-alujanna ati awon esoj-ina, ati awon ti won yatoto si won ni awon Malaika rere ti won nife awon onigbagbo ninu awon abara, ti won si maa n toro aforijin fun won gan, ti won si maa n se adua fun won loṣoṣo.

"Origun keta: Igbagbo ninu awon tira ti a sokale lati odo Allahu."

Musulami maa ni igbagbo pe Olahun so awon tira kale fun eni ti O wu u ninu awon ojiṣe Re, ti o (tira) ko iró ododo sinu ati ase deede lati odo Re, O si so Taoreeta kale fun Musa, O so Injiila kale fun Isa, O so Sabura kale fun Daud, O so Suhuf kale fun Ibrahim. Awon tira yii ko si mo ni oni gegé bi O se so won kale. O tun maa ni igbagbo pe Olahun so Kuraani kale fun opin awon Anobi tii se Muhammad (ki ike

ati ọla Ọlọhun máa bá a) O si sọ àwọn aaya kalẹ ni tẹlẹ̀ntẹlẹ̀ fun ọdun méta le ni ogún, O si da aabo bo o kuro nibi ijirọ ati yiyipada

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ [الحجر: 9]

{Dájúdájú Àwa l'A sọ Tírà Írántí kalẹ̀ (ìyẹ̀n al-Kur'ān).
Dájúdájú Àwa sì ni Olùṣọ̀ rẹ̀.} [Al-Hijr: 9]

Origun kẹrin: Níní ìgbàgbọ̀ nínú àwọn ojise.

(Ọrọ̀ ni èkúnréré ti ṣíwájú nípa wọn), ninu ìtàn, gbogbo àwọn ìjọ pátá ni wọn ran àwọn Anọbi si, ẹsin wọn ẹyọkan ni, Oluwa wọn ẹyọkan ni, wọn n pe àwọn abara si imọ Ọlọhun lọkan ati jijọsin fun Un, wọn sì n sọ wọn lára kúrò nibi iṣe Kẹfèrì àti ẹbọ ati iyapa

﴿... وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ﴾ [فاطر: 24]

{Kò sí ìjọ kan (ṣíwájú rẹ̀) àfi kí olùkìlò ti rẹ̀ kojá láààrin wọn.} [Fatir:24]

"Ati pe abara ni awọn naa gegebi awọn abara yoku, Allahu kan sa wọn leṣa lati je iṣe Rẹ̀ ni."

﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالْتَّيِّبِينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا ﴿١٦٣﴾ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾ ﴾ [النساء: 163-165]

{Dájúdájú Àwa (fi ìmísí) ránşé sí ọ gégé bí A şe fi ránşé sí (Ànábì) Nūh àti àwọn Ànábì (miíràn) lẹyìn rẹ. A fi ìmísí ránşé sí (àwọn Ànábì) 'Ibrōhīm, 'Ismō'īl, 'Ishāk, Ya'kūb àti àwọn àrómoḍoḍo (rẹ), àti (Ànábì) 'Īsā, 'Ayyūb, Yūnus, Hārūn àti Sulaemōn. A sì fún (Ànábì) Dāwūd ní Zabūr. * Àti àwọn Òjìşé kan tí A ti so ìtàn wọn fún ọ şiwájú pẹlú àwọn Òjìşé kan tí A kò so ìtàn wọn fún ọ. Allāhu sì bá (Ànábì) Mūsā sòrò tààrà. * (A şe wọn ní) Òjìşé, oníròó idunnú àti olùkìlò nítorí kí àwíjàrè má lè wà fún àwọn èniyàn lòḍò Allāhu lẹyìn (tí) àwọn Òjìşé (ti jìşé). Allāhu sì n jẹ Alágbára, Ọlògbón.} [An-Nisa: 163-165]

"Musulumi ni lati gba gbogbo wọn gbọ, yoo si fẹràn gbogbo wọn, yoo si şe atileyin fun gbogbo wọn, ko si ni şe iyatọ laarin eyikeyi ninu wọn. Nítorí nàà ẹnìkẹni ti o ba şe aigbagbọ si ọkan ninu wọn, tabi ti o bu u, tabi ti o şe ipalara fun un, irú ẹnì bẹẹ ti şe aigbagbọ si gbogbo wọn."

"Ẹni ti o dara ju ninu wọn ti o si ni ọla ju ninu wọn ti ipo rẹ si ju ti gbogbo wọn lọ lọḍò Allahu nàà ni ipari awọn Anḍibi tii şe Muhammad (ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a)."

"Origun karùn-ún: Igbagbọ ninu ojo ikeyin "

"Ati pe Allahu a gbe awon eru dide lati inu saree won, ti yoo si ko won jo patapata ni ojo igbedide lati se isiro awon ise won ni aye."

﴿يَوْمَ تَبَدَّلَ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتُ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ﴾ [إبراهيم: 48]

{Ní ojo tí A máa yí ilẹ ayé padà sì ñhkan mիրան. (A máa yí) àwon sánmò náà (padà. Àwon èdá) sì máa jáde (síwájú) Allāhu, Ọkan soṣo, Olùborí.} [Ibrahim: 48]

﴿إِذَا السَّمَاءُ أَنْفَطَرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا الْكُوَاكِبُ أُنثَرَتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعِثَتْ ﴿٤﴾ عَلِمْتَ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ ﴿٥﴾﴾ [الانفطار: 1-5]

{Nígbà tí sánmò bá fà ya pépèpè, * àti nígbà tí àwon irawo bá já bọ káakiri, * àti nígbà tí àwon ibúdò bá ṣàn jára won, * àti (nígbà tí A bá ta ilẹ sókè), tí A sì mú àwon okú jáde (láàyè) láti inú àwon saree, * (nígbà náà ni) emí kòòkan yòò mọ ohun tí ó tì síwájú (nínú isẹ rẹ) àti ohun tí ó fi séyìn (nínú orípa isẹ rẹ).} [Al-Infitar: 1-5]

﴿أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٧٦﴾ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظْمَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِّنْهُ تُوقَدُونَ ﴿٨٠﴾ أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَدِيرٍ عَلَىٰ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَن يَقُولَ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾ فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾﴾ [يس: 77-83]

{ Şé ènìyàn kò rí i pé dájúdájú Àwa l'A şèdá rẹ látì inú àtò? (Şebí lẹyìn) ìgbà náà l'ó di aláta kò ọ̀nńbélé. * Àti pé ó fi àkàwé lélẹ nípa Wa. Ó sì gbàgbé işèdá rẹ. Ó wí pé: "Ta ni Ó máa sọ egungun di aláàyè nígbà tí ó ti kẹfun?" * Sọ pé: "Èni tí Ó şèdá rẹ nígbà àkókó l'Ó máa sọ ó di aláàyè. Òun sì ni Onímò nípa gbogbo èdá. * (Òun ni) Èni tí Ó mú iná jáde fun yín látì ara igi tútù. È sì ní fi ko iná. * Njé Èni tí Ó şèdá àwọn sánmò àti ilẹ̀ kò ní agbára látì dá irú wọn (mìíràn) bí? Rára (Ó ní agbára). Òun sì ni Èlédàá, Onímò. * Àşẹ Rẹ nígbà tí Ó bá gbèrò kiní kan ni pé, Ó máa sọ fún un pé "Jé bẹè." Ó sì máa jé bẹè. * Nítorí náà, mí mó ni fún Èni tí ijoba gbogbo ñńkan wà ní ọwọ̀ Rẹ. Ọ̀dọ̀ Rẹ̀ sì ni wọn yòò da yín padà sí.} [Ya-Seen: 77-83]

﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ حَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَىٰ بِنَا حَٰسِبِينَ ﴿٤٧﴾﴾ [الأنبياء: 47]

{A máa gbé àwọn oṣùwọn déédé kalè ní Ojò Àjìnde. Nítorí náà, wọn kò ní ṣe àbòsí kiní kan fún èmí kan. Kí (iṣẹ) jẹ ìwọn èso kardal (bín-íntín), A máa mú un wá. A sì tó ní Olùṣírò.} [Suuratul Anbiyaah: 47].

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ﴿٧﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ﴿٨﴾﴾ [الزلزلة: 7-8]

{"Nítorí náà, ẹni tí ó bá ṣe iṣẹ rere ní òdíwọn oṃọ iná-igún, ó máa rí i." "Ẹni tí ó bá sì ṣe iṣẹ aburú ní òdíwọn oṃọ iná-igún, ó máa rí i."} [Az-Zalzalah:7-8]

"Wọn maa ṣi awọn ilẹkun ina fun ẹni ti ibinu ati ikorira ati iya Allahu kò lé lórí, wọn tun maa ṣi awọn ilẹkun oḡba idẹra fun awọn onigbagbo ti n ṣe awọn iṣẹṣere."

﴿لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَرَعُ الْأَكْبَرُ وَتَتَلَقَّيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿١٠٣﴾﴾ [الأنبياء: 103]

{Àwọn moḷāika yóò máa pàdé wọn, (wọn yóò sọ pé): "Èyí ni ojò yín tí À n ṣe ní àdéhùn fun yín."} [Al-Anbiya', 103]

﴿وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا فَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِن حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧١﴾ قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٢﴾ وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلِّمٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ﴿٧٣﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَّبِعُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٧٤﴾ وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٥﴾﴾ [الزمر: 71-75]

{Wọ́n yó sì da àwọ́n t'ó sàì gbàgbọ́ lọ sínú iná Jahnamọ níjọníjọ, tí tí di ìgbà tí wọ́n bá dé ibẹ, wọ́n máa sí àwọ́n ilẹ̀kùn rẹ sílẹ̀ (fún wọ́n). Àwọ́n ẹ̀sọ̀ rẹ̀ yó sì sọ̀ fún wọ́n pé: "Njẹ̀ àwọ́n Ọ̀jíṣẹ̀ kan kò wá ba yín láti ààrìn ara yín, tí wọ́n n kẹ̀ àwọ́n àyah Olúwa yín fun yín, tí wọ́n sì n kilẹ̀ ipadé ọ̀jọ̀ yín òní yí fun yín?" Wọ́n wí pé: "Rára (wọ́n wá bá wa)." Şùgbọ́n ọ̀rọ̀ iyà kò lé àwọ́n aláìgbàgbọ̀ lórí ni." "A óò sọ̀ pé: "E wọ ẹnu ọ̀nà iná Jahnamọ. Olùşegbére (nì yín) nínú rẹ. Ibùgbé àwọ́n olùşègbéraga sì burú." * Àti pé A óò kó àwọ́n t'ó bèrù Olúwa wọ́n lọ sínú Ọ̀gbà Ìdẹ̀ra níjọníjọ, tí tí di ìgbà tí wọ́n bá dé ibẹ, wọ́n máa sí àwọ́n ilẹ̀kùn rẹ sílẹ̀ (fún wọ́n). Àwọ́n ẹ̀sọ̀ rẹ̀ yó sì sọ̀ fún wọ́n pé: "Kí àlàáfíà máa ba yín. Ẹ̀yin ẹ̀ ịṣẹ̀ t'ó dára. Nítorí náà, ẹ wọ inú Ọ̀gbà Ìdẹ̀ra, (kí ẹ di) olùşegbére (nínú rẹ)." * Wọ́n á sọ̀ pé: "Gbogbo ọ̀pẹ̀ n jẹ̀ ti Allāhu, Ẹni tí Ó mú àdéhùn Rẹ̀ ẹ̀ fún wa. Ó tún jogún ilẹ̀ náà fún wa, tí à n gbé níbikibi tí

a bá fẹ nínú Ọgbà Ìdèrà." Ẹsan àwọn olùṣe-rere mà sì dára."} [Az-Zumar: 71-75]

"Ọgbà idera yii, eyi ti o ṣe wipe o n bẹ nibẹ ninu idera ti oju kan o ri ri, ti eti kan o gbọ ri, ti ko si wa si ọkàn abara kankan ri.

﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧٧﴾ أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا يَسْتَوُونَ ﴿٧٨﴾ أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَى نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧٩﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهِء تَكْذِبُونَ ﴿٨٠﴾﴾ [السجدة: 17-20]

{Kò sí ẹmí kan tí ó mọ ohun tí A fi pamọ fún wọn nínú àwọn ñhkan ìtutù ojú. (Ó jẹ) ẹsan ohun tí wón n ẹ níṣẹ (rere). * Njẹ ẹni t'ó jẹ onígbàgbọ òdodo dà bí ẹni t'ó jẹ òbìlẹjẹ bí? Wón kò dọgba. * Ní ti àwọn t'ó gbàgbọ ní òdodo, tí wón sì ẹ ṣẹ rere, àwọn ibùgbé (nínú) Ọgbà Ìdèrà n bẹ fún wón. (Ó jẹ) ohun tí A pèsè sílẹ (dè wón) nítorí ohun tí wón n ẹ níṣẹ (rere). * Ní ti àwọn t'ó balẹjẹ, Iná ni ibùgbé wón. Ìgbàkígbà tí wón bá fẹ jáde kúrò nínú rẹ, A ó sì máa dá wón padà sínú rẹ. A sì máa sọ fún wón pé: "Ẹ tọ iyà Iná tí ẹ n pè níró wò."} [As-Sajdah: 17-20]

Àpẹjúwe Ọgbà Ìdèrà ẹyí tí Wón ẹ ní àdéhùn fún àwọn olùbèrù Allāhu (niyí):

﴿... فِيهَا أَنْهَرُ مِنْ مَاءِ غَيْرِ عَاسِنٍ وَأَنْهَرُ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَرُ مِنْ حَمْرِ لَذَّةِ
 لِلشَّرِيبِ وَأَنْهَرُ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ
 خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾ [محمد: 15]

{àwọn omi odò wà nínú rẹ tí kò ní yí padà àti àwọn odò wàrà tí adùn rẹ kò ní yí padà àti àwọn odò otí dídùn fún àwọn t'ó máa mu ún àti àwọn odò oyin mímọ. Àwọn onírúurú èso wà fún wọn nínú rẹ àti àforíjìn láti òdò Olúwa wọn. (Şé ẹnì tí ó wà nínú Ogbà Ìdèrà yìì) dà bí olùşegbére nínú Iná bí, tí wọn n fún wọn ní omi gbígbóná mu, tí ó sì máa já àwọn ifun wọn pútupùtu? [Muhammad: 15]

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ ﴿١٧﴾ فَكِهِينَ بِمَا آتَاهُم رَّبُّهُمْ وَوَقَّاهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ
 الْجَحِيمِ ﴿١٨﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ مُتَّكِنِينَ عَلَى سُرُرٍ مَّصْفُوفَةٍ وَرَوَّجْنَاهُمْ
 بِحُورٍ عِينٍ ﴿٢٠﴾﴾ [الطور: 17-20]

{Dájúdájú àwọn olùbèrù (Allāhu) máa wà nínú àwọn Ogbà àti ìdèrà. * Wọn yóò máa jẹ ìgbádùn pèlú ohun tí Olúwa wọn fún wọn. Àti pé (Allāhu) yóò sọ wọn nínú iyà iná Jehīm. * È máa jẹ, ẹ máa mu ní gbẹdemukẹ nítorí ohun tí ẹ n şe níşé. * Wọn yóò rògbòkú sóri àwọn ibùsùn tí wọn tò ní òwòòwò. A sì máa fún wọn ní àwọn iyàwó eléyinjú ẹgẹ.} [At-Tuur: 17-20]

"Ki Allahu sọ gbogbo wa di omọ ogba idera"

"Origun kẹfa: Igbagbo ninu kadara, eyi to dáa nibẹ ati eyi to buru"

"Ati pe gbogbo lilọ-bibọ ni inu ayé yii, kadara ti a ti kọ lati ọdọ Allahu ti iyi rẹ tobi ni".

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [الحديد: 22]

{Àdánwò kan kò ní şeḷè ní orí ilẹ̀ tàbí (kí ó şeḷè) sí èyin àyàfi kí ó ti wà nínú Tírà şíwájú kí A t'ó dá èdá. Dájúdájú iyeṅ rọ̀rùn fún Allāhu.} [Al-Hadid: 22]

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ [القمر: 49]

{Dájúdájú A şeḷá gbogbo ñ̀nkan pẹ̀lú kádàrá.} [Suratul Qomar: 49].

﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [الحج: 70]

{Şé o ò mò pé dájúdájú Allāhu l'Ó mò ohun tí n bẹ nínú sánmò àti ilẹ̀? Dájúdájú (àkọ̀sílẹ̀) iyeṅ wà nínú tírà kan. Dájúdájú iyeṅ rọ̀rùn fún Allāhu.} [Al-Hajj:70]

Àwọ̀n originun mẹ́fà yii, ẹ̀ni tí ó bá pé e ti o si ni igbagbọ si i gégé bí ó şe ye, yoo wa nínú àwọ̀n ẹ̀rú Ọ̀lọ̀hun ti wọ̀n jẹ onigbagbọ (mumini). Àwọ̀n èdá lapapọ ju ara wọ̀n lọ ni ipo igbagbọ, ipo igbagbọ ti o ga ju naa ni ipo IH'SAAN, oun naa ni dide ipo "ki o maa sin Ọ̀lọ̀hun bii igbà ti o n ri I, ti o o ba ri I, Oun n ri ọ".⁵"Ati pe awọ̀n wọ̀nyi ni awọ̀n ẹ̀sa

⁵ "[5] Bukhari ni o gbe e jade 4777 "

ninu awọn ẹda, àwọn naa ni wọn maa jèrè ipo ti o ga ju ninu alujanna ninu awọn ipo Firdaos.

6- Awọn ẹkọ Isilaamu ati awọn iwa rẹ

a- Awọn nkan ti wọn pa wa laṣẹ lati ṣe"

Eyi ni diẹ ninu awọn iwa ati ẹkọ Isilaamu, eyi ti o n ṣe ojúkòkòrò lati jẹ ki àwùjọ musulumi o ni i. A maa ka wọn ni ṣókí, ti a si n ṣe ojúkòkòrò láti fa àwọn iwa naa yọ nínú ẹ, àwọn ẹkọ naa wa láti inú àwọn ibuserisi ipilẹ fun Isilaamu, àwọn naa ni Kuraani ati Hadiisi ojìṣẹ Ọlọhun (ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a).

1- Akọkọ: Ọrọ òdodo

Isilaamu n ṣe e ni túláàsì fun àwọn Mùsùlùmí láti máa sọ òdodo, o si n ṣe e ni àmì ti o jẹ dandan fun wọn, ko si lẹtoṣo fun wọn bi tii wu bi tii mọ ki wọn bọra kuro ninu ẹ, o wa n kilọ fun wọn gidigidi lati jina si irọ pèlú agbekalẹ ti o dáńtọ ju ati iroyin ti o han ju, Ọlọhun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّٰدِقِينَ﴾ [التوبة: 119]

{Èyin tí ẹ gbàgbọ ní òdodo, ẹ bèrù Allāhu, kí ẹ sì wà pèlú àwọn olódodo.} [At-Taobah:119]

Ojìṣẹ Ọlọhun - ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a - sọ pe:

“OTITỌ SISỌ DI ỌWỌ YIN; NITORI PE OTITỌ YOO MAA TONI SONA LỌ SIBI DAADAA, DAJUDAJU DAADAA O SI MAA TONI

SONA LO SI OGBA ALUJANNA, OMONIYAN O NII YE KO SI NII GBO NI ENI TI YOO MAA SO ODODO, TI YOO SI MAA SE AWARI ODODO TITI TI WON O FI KO O SILE LODO OLOHUN PE OLODODO NI. IRO PIPA DI OWO YIN, E JINA SI I; TORI PE IRO PIPA MAA N TOKA LO SI ESE DIDA NI, BAKANNAA NI ESE DIDA MAA N TOKA ENI LO SI INU INA, OMONIYAN O NI YE KO SI NII GBO NI ENI TI YOO MAA PA IRO, TI YOO SI MAA SE AWARI IRO PIPA TITI TI WON O FI KO O SILE LODO OLOHUN PE OPURO NI IN.”⁶

Iro pipa o si ninu awon iroyin awon olugbagbo ododo, sugbon ninu awon iroyin munaafiki ni o wa⁷. Ojise Olohun (Ki ike ati ola Olohun maa ba a) so pe: Ami ti a fi n da munaafiki mo je meta: Ti o ba so ro, yoo paro, ti o ba se adehun yoo yapa, ti won ba fi nnkan pamọ si odo re, yoo janba⁸

Fun idi eleyii, awon saabe alapon-onle maa n fi iroyin ododo se iwa wu, titi ti okan ninu won fi so pe: A o mo nnkan ti n je iro ni asiko ojise Olohun (Ki ike ati ola Olohun maa ba a).

---

⁶ Bukhari ni o gbe e jade (6094) ati Muslim (2607)

⁷ Munaafiki ni eni ti yoo maa se bi musulmi, sugbon ni paapaa alamori re ati adisokan re ti n be lokan re, kii se Musulumí.

⁸ Hadiisi yii, Bukhari ni o gbe e jade: Kitaabul-Eeman, ipin (awon ami ti a fi n da Munaafiki mo)

2- Èlẹ̀kẹ̀ji: Dida awọn nnkan afipamọ-sini-lọwọ pada, ati pipe awọn adehun, ati şişe deedeede laarin awọn eeyan.

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ... ﴾ [النساء: 58]

{Dajudaju Allāhu n pa yin ni aṣe pe ki e da agbafipamọ pada fun awọn olowo wọn. Ati pe nigba ti e ba n dajọ laarin awọn eniyan, e dajọ pelu deedeede} [An-Nisaa: 58]

Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿ ... وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا ﴿٣٤﴾ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴾ [الإسراء: 34-35]

{Ki e si mu adehun se. Dajudaju adehun je ohun ti A o beere nipa re. * E won oşuwon kun nigba ti e ba won on. E fi iwon to to won on. Iyen loore julọ, o si dara julọ ni ikangun.} [Al-Israa: 34, 35]

O si tun yin awọn olugbagbo ododo pelu orọ Rẹ pe:

﴿ الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ ﴿٢٠﴾ ﴾ [الرعد: 20]

{(Awon ni) awon to ni mu adahun Allahu se. Ati pe won ki i tu adahun.} [Ar-Ra'd: 20]

3- Èkẹta: Mima ẹriba ati aise igberaga:

Anabi (ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a) je eniti o ni iteriba julọ ninu awon eeyan, o maa n jokoo si aarin awon saabe re gege bii pe o je okan ninu won. O si korira ki awon eeyan maa dide fun un nigba ti o ba de. Eniti o ba ba bukaata kan lo si odo re, yoo gba a lowo mu ti yoo si maa mu un dani kaakiri, ko si ni ja owo re danu titi ti yoo fi ba a gbo bukaata re. O si pa awon olugbagbo ododo lase pelu mima ẹriba. O so pe: Ọlọhun ti ranse si mi pe ki e maa ẹriba, titi eni kankan ninu yin o fi nii maa se faari lori elomiran, bakan naa ti enikeni o si nii tayo enu-ala lori elomiran⁹

4- Eleekeerin: Ore-tita ati mima nawo si awon oju ona rere:

Ọlọhun Ọba ti ọla Re ga so pe:

﴿...وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَا نَفْسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُؤَفِّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾ [البقرة: 272]

{Ohunkohun ti e ba ni na ni ohun rere, fun emi ara yin ni. E o si ni nawo afe lati fi wa oju rere Allahu. Ohunkohun ti e ba si na ni ohun rere, A o san yin ni esan (re) ni ekun-ererere. Won ko si ni sabosi si yin.} [Al-Baqarah: 272]

Ọlọhun si tun yin awon olugbagbo ododo pelu oro Re pe:

---

⁹ Muslim ni o gbe e jade (17/200) Kitaabul-jannah, ipin awon iroyin ti won fi maa fi n da awon ara alujanna mo.

{Tòhun ti bí wón ẹ se ní ìfẹ sí (ọrò tó), wón n fún mèkúnnù, ọmọ òrukàn àti ẹrú ní ounjẹ jẹ.} [Al-Insaan: 8]

Ọrẹ-tita jẹ iroyin ojìşẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) ati awọn ti wón ba kọşẹ rẹ ninu awọn olugbagbo ododo, owo kankan o nii şeku si i lowo ayafi ki o na an si awọn oju ọna rere. Jaabir (Ki Ọlọhun ba wa yonu si i) ti o jẹ ọkan ninu awọn saabe Anabi (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) so pe: Wón o beere nnkan kan lowo ojìşẹ Ọlọhun (Ki ikẹ ati ọla Ọlọhun maa ba a) ri ki o wa so pe rara. O si tun şeni loju oyin lati maa şe aponle alejo. O wa so pe:

“ENITI O BA JE ENITI O NI IGBAGBO NINU OLOHUN ATI OJO IKEYIN, KI O YAA MAA ŞE APONLE ALEJO RE. BAKANNA ENITI O BA JE ENITI O NI IGBAGBO NINU OLOHUN ATI OJO IKEYIN, KI O YAA MAA SO EBI RE PO, ENITI O BA JE ENITI O NI IGBAGBO NINU OLOHUN ATI OJO IKEYIN, KI O YAA MAA SO ORO RERE ABI KI O DAKE.”¹⁰

5- Ẹlẹkarun: Mimaa şe suuru ati nini ifarada lori şuta:

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga so pe:

---

¹⁰ Bukhari ni o gbe e jade (6138) ati Muslim (47).

﴿... وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ ۗ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ [لقمان: 17]

{ki o si še suuru lori ohun ti o ba şeḷe si o. Dajudaju iyen wa ninu awon ipinnu oṣo t'o pon dandan.} [Luqman: 17]

,Oḷohun ti O mo tun so pe :

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ ۗ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ [البقرة: 153]

{Eyin ti e gbàgbò ní òdodo, e fi sùúrù àti ìrun kíkí tọọ oore (Allāhu). Dájúdájú Allāhu n bẹ pèlú àwọn onísùúrù.} [Al-Baqarah:153]

Allah tun so pe:

﴿... وَلَنَجْزِيَنَ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ [النحل: 96]

{Dajudaju A si maa fi eyi t'o dara julọ si ohun ti won n še nişe san awon t'o še suuru lesan won.} [An-Nah': 96]

Anabi (Ki ike ati ọla Oḷohun maa ba a) je eniti o ni suuru julọ ninu awon eeyan ati eniti o maa n ni atemora lori şuta ti won ba fi kan an, kii sii şe eniti o maa n fi aburu san aburu; awon ijo re fi inira kan an nigba ti o n pe won si oju ona esin Isilaamu, won lu u, titi ti won fi gba

ẹjẹ lara rẹ, ti yoo si maa nu ẹjẹ naa kúrò ni oju rẹ lẹniti n sọ pe:Ìwọ Ọlọhun, forijin awọn ijo mi; tori pe wọn ko mọ nnkan ti wọn n ẹ. ¹¹

6- Ẹlẹkẹfa: Itijú

Mùsùlùmí jẹ oníwámímọ onítijú, itijú jẹ akẹtun kan nínú àwọn akẹtun ìgbàgbọ, ọ jẹ nńkan ti o maa ti mùsùlùmí lọ sí gbogbo iṣẹ rere, ó sì máa n kọ fún olówó rẹ kúrò níbi èébú àti ibàjẹ níbi ọrọ àti iṣẹ, Ọjísẹ Ọlọrun- kí ikẹ àti ọlà Ọlọrun máa ba a- sọ báyií pé:

“ÌTÌJÚ KÌÍ WÁ ÀYÀFÌ PẸLÚ OORE”¹²

7- Ẹlẹkẹje: Ẹṣe dáadáa sí àwọn òbí méjèèjì"

Ẹṣe daadaa si àwọn òbí méjèèjì àti níní ìbálòpọ dáadáa pẹlú wọn, àti rirẹ iyẹ apá ẹni nílẹ fún àwọn méjèèjì wa ninu awọn ọranyan ipilẹ nínú ẹsìn ìsiláàmù, ohun tí ó jẹ dandan yií yòò sì máa lékún sii ní ohun tí a o máa kanpa mọ ní gbogbo ìgbà tí àwọn òbí méjèèjì bá ti n dàgbà tí wọn sì n ní b̀k̀áátà sí ọmọ wọn. Ọlọrun ọba àlekè ọlá sì ti pàṣe ẹṣe dáadáa sí àwọn òbí méjèèjì nínú ìwé Rẹ, O sì tún kanpa mọ títóbi iwọ wọn. Ọlọrun tí O tóbi jùlọ sọ pé:

---

¹¹ Hadiisi yii, Bukhari ni o gbe e jade ninu Kitaabul Mur'taddeen, ipin (9/20)

¹² Ìmáámù Bùkháárí ni ó gbe Àdíísì nàà jade: Nínú Tírà AL-ADAB ojuponna itijú (8/35)

﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾ ﴾ [الإسراء: 23-24]

{Olúwa rẹ pàşẹ pé: “È má şe jòsìn fún ẹnì kan àyàfí Òun. Kí ẹ sì şe dáadáa sí àwọn òbí (yín) méjèèjì. Tí ọkan nínú àwọn méjèèjì tàbí ìkíní kejì wọn bá dàgbà sí ọ lódò, má şe şìọ sí wọn, má şe jágbẹ mọ wọn. Mára bá àwọn méjèèjì sọ ọrọ àpónlẹ. * Kí ó sì rẹ apá rẹ nílẹ láti fi bọwọ fún àwọn méjèèjì nípa şíşe àánú wọn. Kí o sì sọ pé: "Olúwa Èlédàá mi, kẹ àwọn méjèèjì gégé bí wọn şe rẹ mí ní kékeré." [Al-Israa: 23- 24]

Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصْلَهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَىٰ الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾ ﴾ [لقمان: 14]

{Àti pé A pa á ní àşẹ fún èniyàn nípa àwọn òbí rẹ méjèèjì - iyá rẹ gbé e ká (nínú oyún) pẹlú àìlera lóri àìlera, ó sì gba ọmú lẹnu rẹ láààrin ọdún méjì – (A sọ) pé: “Dúpẹ fún Èmi àti àwọn òbí rẹ méjèèjì.” Ọdò Mi sì ni àbò èdá.} [Luqman: 14]

Arákùnrin kan béèrè lọwọ ojìşẹ Ọlọrun- kí ikẹ àti ọlẹ Ọlọhun máa ba a- pé: (Taani ó ní ẹto jù sí ibalọpọ dáadáa mi? Anọbi dáhùn pé:

"(ÌYÁ RẸ NI, ARÁKÙNRIN YÌÌ SỌ PÉ: LẸYÌN NÁÀ TAANI? O SỌ PÉ: ÌYÁ RẸ, Ó TÚN SỌ PÉ: LẸYÌN NÁÀ TAANI? O SỌ PÉ: ÌYÁ RẸ, Ó TÚN NÍ LẸYÌN NÁÀ TAANI: O SỌ PÉ: BÀBÁ RẸ)"¹³

"Nítorí idí èyí, èsìn isiláàmù ẹe é ní dandan fún mùsùlùmí láti tẹlẹ àwọn òbí rẹ méjèèjì níbi gbogbo ohun tí wọn bá pa a láṣe àyàfi tó bá jẹ iyapa Ọlórún nikan; torí pé a kò gbọdò máa tẹlẹ ẹdà aláàyè kankan láti fi yapa Ọlórún Ọba Adédàá. Ọlórún Ọba Aleke ọlá sọ báyií pé:

﴿وَإِنْ جَهَدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾﴾

[لقمان: 15]

{Tí àwọn méjèèjì bá sì jà ọ lógun pé kí ó fi ohun tí iwọ kò ní ìmọ nípa rẹ ẹbọ sí Mi, má ẹe tẹlẹ àwọn méjèèjì, Fi dáadáa bá àwọn méjèèjì lò pọ ní ilé ayé} [Luqman: 15]

Gégé bi o ẹe ẹe e ni dandan fún un láti maa rẹ ara rẹ silẹ fun wọn, ki o si maa pọn wọn le pẹlú ọrọ àti iṣe, ati ẹṣe dáadáa si wọn pẹlú gbogbo nńkan ti o ba ni ni ikapa ninu awọn oríṣiríṣi daadaa bii bibọ wọn, ati rira aṣọ fun wọn, ati titọju aláìsàn wọn, ati titi suta dànù fun wọn, ati ẹṣe adua fun wọn, ati titọrọ aforijin fun wọn, ati mimu adehun wọn ẹe, ati ẹṣe aponle ọrẹ wọn.

---

¹³ Ìmáàmù Bùkháárí ni ó gbe Àdîsì nàà jáde: Nínú Tírà AL-ADAB, ojúpònnà "Taani ó ní ẹtọ jù sí ibalopo dáadáa"(8/2)

8- Èlẹ̀kẹ̀jọ: Wíwu ìwà dáadáa sí àwọn èlòmíràn:"

Anabi – ki ike ati ola Olohun maa ba a – so pe:

"MÙÙMÌNÍ TÍ Ó PÉ JÙ NÍ ÌGBÀGBÓ NI ÈYÍ TÍ Ó BÁ DÁRA JÙ NÍ ÌWÀ"¹⁴

O tun so – ki ike ati ola Olohun maa ba a – pe:

"DÁJÚDÁJÚ NÍNÚ ÀWỌN TÍ MO NÍFÈÈ SÍ JÙ NÍNÚ YÍN, ÀTI ÀWỌN TÍ WỌN YÓÒ SUNMỌ MI JÙ NÍ ÌJÓKÒÓ LOJỌ ÌGBÈNDE ÀLÙKÌYÁMÒ NI ÀWỌN TÍ WỌN BÁ DÁRA JÙ NÍNÚ YÍN NÍ ÌWÀ"¹⁵

Ọlọhun Ọba ròyìn Anọbi rẹ- ki ike ati ọla Ọlọhun máa bá a- pẹlu gbólóhùn Rẹ pe:

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ [القلم: 4]

{Dájúdájú iwọ̀ sì wà lórí ìwà àpónlé.} [Al-Qalam: 4]

---

¹⁴ Abu Daa'ud ni o gbe e jade: Tira AS-SUNNAH, ojuponna ÈRI LORI ALEKUN ATI ADINKU RẸ (5/6) ati Tirmiziy ninu tira AR-RỌDỌOHU, ojuponna "Nnkan ti o wa nipa eto obinrin lori oko re (3/457), Tirmiziy wa so pe: O daa, o si ni alaafia, ninu idajo ti Al-Baaniy: Wo "Sohiihu Abii Daa'ud" (3/886)

¹⁵ Imaaamu Bukhaari ni o gbe Hadiisi naa jade: Ninu Kitaabul-Manaaqib, ojuponna Iroyin Anabi Muhammad (ki ike ati ọla Ọlọhun máa bá a) (4/230), pẹlu gbólóhùn (Dajudaju ninu awon eni rere ninu yin ni awon ti won dara ju ni iwà).

O tun so – ki ike ati ola Olohun maa ba a – pe:(Dájúdájú Ọlohun gbé mi òdide láti wá pé àwọn iwà rere)¹⁶Fun idi eyi, o je dandan fun Mùsùlùmí ki o ni iwa rere si awon obi re gégé bí a se so síwájú, ki o si ni iwa rere si awon omọ re, ni eni tí yoo maa re won ni rire ti o dáa, ti yoo maa ko won ni ekọ Isilaamu, yoo si gbe won jina si nkan ti o ba le pa won lara ni ayé ati ni alukiyaamo, yoo si maa náo le won lori titi ti won yoo fi dá dúró, ti won maa ni ikapa lati sise. Gégé beẹ naa ni o se maa ni iwa dáadáa si iyawó re ati awon omọ-iyá re lokunrin ati lobinrin, ati si awon molebi re, ati awon alabagbe re, ati si awon eeyan lapapo. Yoo maa fe fun awon omọ-iyá re nkan ti o ba n fe funra re, yoo si maa da ebi ati alabagbe po, yoo maa se aponle agbalagba won, yoo si maa saanu awon omode won, yoo si maa se abewo eni ti ajalù ba kan, yoo si maa petu si i loka lati se amulo gbólòhùn Ọlohun ti O so pe:

﴿...وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ
الْجُنْبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجُنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ...﴾ [النساء: 36]

{E se dáadáa sí awon obí méjèèjì àti ebí àti awon omọ òrukàn àti awon məkúnnù àti aládùúgbò t'ó súnmo àti aládùúgbò t'ó jinnà àti ọre alábàárin àti eni tí agara dá lóri irin-àjò} [An-Nisaa: 36]

Àti ọre ànọbì (ki ike ati ola Olohun máa bá a) ti o so pe:

¹⁶ Ìmáàmù Ahmad ni ó gbe e jade ninu Musnad (17/80), Ahmad Shakir wáa so pé: Isnaadu re ní àlàáfíà, Ìmáàmù Bùkháárí nàa gbe e jade ninu Al-Adab, àti Ìmáàmù Bayhaqiy ninu Shuhabul-Eemaan, àti Al Haakim ninu Al-Mustadrok"

**"ẸNITÍ Ó BÁ GBA ỌLỌHUN GBỌ ÀTI ỌJỌ ÌKẸHÌN, KÒ GBỌDÒ
FI SÙTÁ KAN ALÁBÀÁGBÉ RÈ"** ¹⁷

9- Ẹlẹ̀ẹ̀kẹ̀sàn-án: Igbìyànjú sí ojú ònà Ọlọhun fún ríran ẹnítí wọn ẹ̀ ẹ̀bòsì rẹ̀ lẹ̀wọ̀, àti fífí òdodo rinlẹ̀, àti fífọ̀n déédéé ká"

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقْتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩٠﴾﴾

[البقرة: 190]

{Fún ààbò ẹ̀sìn Allāhu, ẹ pa àwọn t'ó n jà yín lógun. Kí ẹ̀ sì má ẹ̀ tayo ẹ̀nu-àlà. Dájúdájú Allāhu kò nífẹ̀ ẹ̀ wọn olùtayo ẹ̀nu-àlà.} [Al-Baqorah: 190]

"Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga tún sọ pé:"

﴿وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾﴾ [النساء: 75]

{Kí l'ó ẹ̀ yín tí ẹ̀ ò níí jagun fún ẹ̀sìn Allāhu, nígbà tí àwọn aláìlágbara nínú àwọn ọkùnrin, àwọn obìnrin àti àwọn ọmọdé (sì n bẹ̀ lórí ilẹ̀), àwọn t'ó n sọ pé: "Olúwa

---

¹⁷ Ìmáàmù Bùkháárí ni ó gbe e jade ninu Kitaabul Adab, ojúpọ̀nà "Ẹnití o bá gba Ọlọhun gbọ àti ọjọ ìkẹhìn kí ó má fi sùtá kan alábàágbé rẹ:(8/13)"

wa, mú wa jáde kúrò nínú ilú yíí, ilú àwọn alábòsí. Fún wa ní alábò kan láti òdò Rẹ. Kí Ó sì fún wa ní alàránṣe kan láti òdò Rẹ.} [An-Nisai: 75]

"Afojusun jijagun ti Isilaamu naa ni fifi òdodo rinጃ, ati fifon déédéé ká, ati dida oju ijà kọ àwọn ti wọn n ṣe àbòsí fun àwọn ẹrú Ọlọhun, ti wọn n funጃ mọ wọn, ti wọn si kọ fun wọn lati jọsin fun Ọlọhun, ati lati gba Isilaamu. Ni idakeji ẹwẹ, o tun kọ irori ijẹninípá láti gba Isilaamu. Ọlọhun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ ... ﴿٣٦﴾﴾ [البقرة: 256]

{Kòsí ijẹninípá nínú ẹ̀sìn} [Al-Baqorah : 256]

Lásìkò ogun, kò tọ fún mùsùlùmí láti pa obìnrin ati ọmọdé ati àgbàlagbà, bí kò ṣe pé àwọn jagunjagun alábòsí ni wọn máa bá ja.

"Ẹnití wọn ba pa si oju ọna Allahu ti ọla Rẹ ga, iru ẹni bẹẹ ti ku iku ṣehiidi, o si maa ni ipo ati ẹsan lọdọ Allahu ti ọla Rẹ ga. Allahu ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أحيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزُقُونَ ﴿١٦٩﴾﴾ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾﴾ [آل عمران: 169-170]

{Ẹ má ṣe lérò pé òkú (iyà) ni àwọn tí wọn pa s'ójú ogun ẹ̀sìn Allāhu, àmọ alààyè (ẹni iké) ni wọn. Wọn sì n pèsè ijẹ-ìmu fún wọn lódò Olúwa wọn. * Wọn n dunnú nítorí ohun tí Allāhu fún wọn nínú oore-àjùlọ Rẹ. Wọn sì n yò fún àwọn tí kò tí ì pàdé wọn nínú àwọn tí wọn fi

sílẹ̀ pé: “Kò sí ìpáyà fún wọn. Wọn kò sì ní banújé.} [Aal-Imraan: 169- 170]

10- Èlẹ̀kẹ̀waa: Adua ati iranti ati kika Alukuraani:"

Gbogbo ìgbà tí ìgbàgbó mumini ba ti n lekun naa ni asopọ̀ rẹ̀ mọ̀ Ọlọhun naa maa lekun, ati pipe E, ati ifaragbolẹ̀ rẹ̀ ni iwájú Rẹ̀ pẹ̀lú gbigbọ̀ b̀kátà rẹ̀ ni ayé, ati ̀s̀s̀s̀e aforijin eṣe rẹ̀, ati gbigbe ipo re ga ni ojọ̀ ìkẹ̀yìn. Ọba Ọlọ̀rẹ̀ ni Ọlọhun, O si nífẹ̀ẹ̀ si ki wọn maa tọ̀rọ̀ ǹnkan lówọ̀ Oun, O sọ̀ pe:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ...﴾ [البقرة: 186]

{Nígbà tí àwọn ẹ̀rúsin Mi bá bi ọ̀ léèrè nípa Mi, dájúdájú Èmi ni Olùsúnmọ̀. Èmi yòò jẹ̀pè àdúà aládùuà nígbà tí ó bá pè Mí.} [Al-Baqara:186]

Allahu a gba adua naa ti o ba jẹ oore fun ẹ̀rusin, yoo si san ẹ̀san fun ẹ̀rusin naa fun adua yii.”Ninu awọn ìròyìn mumini naa ni ̀s̀s̀s̀e irántí Ọlọhun ni ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ni ọ̀san ati aḗ, ni jẹ́jẹ́ ati síta, yoo waa gbe Olohun tobi pẹ̀lú oríṣíríṣi igbetobi ati irántí bíi gbolohun: "Subhaanallooh", ati "Alhamdulillaah", ati "Laa ilaaha illal Looh", ati Allahu Akbar, ati ǹnkan ti o yatọ̀ si iyẹn nínú àwọn gbólóhùn irántí Ọlọhun, Ọlọhun si fi ẹ̀san nílá rinḗ fun un. Ojìṣẹ̀- ki ikẹ̀ ati ọ̀la Ọlọhun máa bá a- sọ̀ pé:

”AWỌN MUFARRIDUUN TI GBA WAJU”, wọn sọ̀ pe: Tani Mufarriduun, iwọ̀ ojìṣẹ̀ Allahu? O sọ̀ pe:

“AWỌN NAA NI ÀWỌN TI WỌN N Ẹ IRANTI ALLAHU
LOPOLOPO LOKUNRIN, ATI LOBINRIN”¹⁸.

Olohun ti O mo tun so pe :

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾ وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾﴾ [الأحزاب:

[42-41

{Ẹyin tí ẹ gbàgbọ ní òdodo, ẹ rántí Allāhu ní ìrántí púpọ. * Ẹ Ẹ̀sàfòmọ́ fún Allāhu ní àárọ̀ àti ní ìròlẹ̀.} [Al-Ahzab:41-42]

"Allahu tun so pe:"

﴿فَاذْكُرُونِي اذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾﴾ [البقرة: 152]

{Nítorí náà, ẹ rántí Mi, Mo máa rántí yín. Ẹ dúpẹ́ fún Mi, ẹ má Ẹ̀sàì moore sí Mi} [Al-Baqarah: 152]

Ninu iranti naa ni kika Kuraani, bi ẹru ba ẹ n ka Kuraani si, ti o si n ronun nipa itumọ ẹ si, naa ni ipo ẹ o ẹ maa ga loḍo Allahu.

“Wọn maa so fun oluka AluKuraani ni ojo igbedide pe:

---

¹⁸ “[18] Muslim ni o gbe Hadiisi naa jade: Tira iranti ati adua - Abala isenilojukokoro si iranti (4/17).”

“MÁA KÀ, MAA GOKE LỌ, MAA KA GÉGÉ BI O TI MAA N KA NI AYE; NITORI PE IPÒ RẸ WA NIBI ÒPIN AAYA TI O N KA.”¹⁹

11- **Èlẹ̀ẹ̀kọ̀kanla**": Kikọ ẹkọ imọ ti shariah, ati fifi mọ awọn eniyan, ati pipepe lọ sibẹ:

O sọ – ki ike ati ọla Ọlọhun maa ba a– pe:

“ENIKENI TI O BA TỌ ỌNA KAN TI O N WA IMỌ NIBE, ALLAHU YOO SE E NI IRORUN LATI JE ỌNA FUN UN LỌ SÍ ALUJANNA, DAJU DAJU AWỌN MALAIKA MAA N TE IYE WỌN SILE FUN ENI TÍ N WA IMỌ LATI FI ÌYÓNÚ WỌN HAN SI NÑKAN TI O N SE.”²⁰

O tun so – ki ike ati ọla Olohun maa ba a – pe:

“ENI TI O LOORE JULỌ NINU YIN NI ENI TI O KỌ KURAANI TI O WA FI KỌ ELÒMÍRÀN”²¹

---

¹⁹ “[19] Abu Dawood ni o gbe e jade (1464), gbólóhùn naa si ni ti ẹ, ati Tirmidhi (2914), ati Nasa’i ninu (As-Sunan al-Kubra) (8056), ati Ahmad (6799).

²⁰ Tirmiziy ni o gbe e jade: Àwọ̀n ojupọ̀nna mimọ, ojupọ̀nna ọ̀la ti n bẹ fun agboye ninu ijọ̀sìn (4/153), ati Abu Daa'ud: Tira imọ, ojupọ̀nna "iṣeni lojukokoro lati wa imọ" (4/5857), ati Ibnu Maajah nínú Al-Mukòddimọ (1/81), Albaaniy sọ pé o ni àlàáfíà (Sohiihul Jaamih 5/302).

²¹ “[21] Hadiisi naa, Bukhari ni o gbe e jade: Iwe "Awọn Aṣẹgbọre, Abala:" Ẹni ti o dara julọ ninu yin ni ẹniti o kọ Kuraani ti o si fi mọ ẹlòmíràn (6/236).

O tun so – ki ike ati ola Olohun maa ba a – pe:

“DÁJÚDÁJÚ AWỌN MALAIKA MAA N ŞE ADUA FUN AWỌN OLUKO AWỌN ENIYAN NI DAADA”²². O tun so – ki ike ati ola Olohun maa ba a – pe:

“ENIKENI TI O BA PEPE LO SÍ IMONA KAN, YOO NI ESAN GÉGÉ BII TI ÀWỌN TI WỌN N LÒ Ó, LAISI ADINKU KANKAN NINU ESAN WỌN.”²³

Olohun ti O mọ tun sọ pe :

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾ [فصلت:

[33

{Ta ni ó dára jùlọ ní ọ̀rọ̀ síṣọ̀ t’ó tayọ ẹnì tí ó pèpè sí ọ̀dọ̀ Allāhu, tí ó ẹ̀ ẹ̀ ẹ̀ rere, tí ó sì sọ pé: "Dájúdájú èmi wà nínú àwọ̀n mùsùlùmí.} [Fussilat: 33]

12- Ẹ̀lẹ̀kejila: Iyọnu si idajọ Allahu ati Ojişẹ Rẹ:

Àitako nńkan ti Olohun ẹ ni ọfin, Olohun ni o mọ ẹjọ da ju lọ nínú àwọ̀n oludajọ, Oun si ni O ni aanu ju lọ ninu awọ̀n aláàánú, nńkan kan ko pamọ fun Un ni ilẹ ati sanmọ, idájọ rẹ kii lapa pẹ̀lú ifẹ-inu àwọ̀n ẹrusin, ati irankan àwọ̀n apàşewàá, ninu aanu Rẹ naa ni pe O ẹ lofin

²² “[22] Hadiisi naa, Tirmidhi ni o gbe e jade: lwe" Imọ", abala" Nńkan ti o wa nipa ọlá agboye ẹsin lóri ijọsin (5/50) pẹlu ọrọ to gun."

²³ “[23] Muslim ni o gbe e jade: lwe "Imọ", Abala "Ẹniti ti ẹ àfihàn ilàna ti o dara tabi ti o buru" (16/227)

fun àwọn ẹrusin Rẹ nńkan ti o maa ẹ wọn ní àhńàńń ní ayé ati ní ojọ ìkẹyìn, ko si la bọ wọn lẹrun ohun ti wọn ko ni ikapa rẹ, lara nńkan ti ije ẹrusin n wá naa ni gbigbe ẹjọ lọ ba nńkan ti Olohun ẹ lofin nibi gbogbo àlámọ́rì pẹlú yiyọnu si i pátápátá

Olohun Oba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ [النساء: 65]

{Rára, Èmi fi Olúwa rẹ búra pé wọn kò tí ì gbàgbọ ní òdodo tí tí wọn yóò fi gbà ọ ní olùdájọ lórí ohun tí ó bá dá yánponyánrin sílẹ láààrin wọn. Lẹyìn náà, wọn kò ní ní èhónú kan sí ìdájọ tí o bá dá. Wọn sì máa gbà pátápátá.} [Sūratun Nisā': 65]

Olohun ti O mọ tun sọ pe :

﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ﴾ [المائدة: 50]

{Şé ìdájọ ìgbà àimọkan ni wọn n wá ni? Ta ni ẹni tí ó dára ju Allāhu lọ níbi ìdájọ fún ijọ t'ó ní àmòdájú (nípa Rẹ)} [Al-Ma'idah: 50]

b- Awọn nnkan eewọ ati awọn nñkan ti a kò"

1- Akọkọ: Ẹbọ: (yiye eyikeyi ninu iran ije ẹrusin fun ẹlòmíràn ti o yatọ si Allahu ti ọla Rẹ ga):

gégé bí ẹni tí n fori balẹ fun nñkan ti o yatọ si Ọlọhun, tabi o n pe nñkan ti o yatọ si Ọlọhun, tabi o n wa bibiya bükátà rẹ ọdọ rẹ, tabi o n du ẹran àsè fun nñkan ti o yatọ si Ọlọhun, tabi o n ẹ ẹyíkéyíi ninu awọn iran ije ẹrusin fun nñkan ti o yatọ si Ọlọhun, boya ẹni tí wọn n pe yii jẹ alààyè ni tabi òkú, tabi sàrèè, tabi oosa, tabi okuta, tabi igi, tabi Malaika, tabi Anọbi, tabi wólîi, tabi ẹranko, tabi nñkan ti o yatọ si i. Gbogbo eleyii jẹ ẹbọ ti Ọlọhun ko nii fi ori rẹ jin ẹrusin àyàfi ti o ba tuuba ti o si tun wonu Isilaamu pada ni tuntun.

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا﴾ [النساء: 48]

{Dájúdájú Allāhu kò níí foríjin (ẹni tí) ó bá n ẹbọ sí I. Ó sì máa ẹ́foríjìn fún ohun mīràn yàtò sí iye fún ẹni tí Ó bá fẹ. Ẹni tí ó bá n ẹbọ sí Allāhu, dájúdájú ó ti dá àdápá iró (tí ó jẹ) ẹ̀sẹ̀ nílá.} [An-Nisa': 48]

Musulumi kọ gbọ máa sin nkankan yatọ si Allāh, ko si gbọdọ maa pe nñkan kan àyàfi Allāh, ko sì gbọdọ tẹriba fún nkankan àyàfi Allāh, Allāh ti ọlá Rẹ ga sọ pe:

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾﴾ [الأنعام: 162-163]

{So pé: "Dájúdájú ìrun mi, ẹran (pípa) mi, ìṣẹmí ayé mi àti ikú mi n jẹ ti Allāhu, Olúwa gbogbo èdá. * Kò sí akegbé fún Un. Ìyẹn ni Wọn pa láṣẹ fún mi. Èmi sì ni ẹni-àkókó àwọn mùsùlùmí (ní àsikò tẹmi).} [Al-An'aam:162-163]

Ninu ẹbọ bákannáà ni: Nini adisọkan wipe dajudaju Ọlọhun ni iyàwó tàbí ọmọ- Ọlọhun ga tayo ìyẹn gan- tabi nini adisọkan wipe awọn ọlọhun mírán tun n bẹ leyin Allāh ti wọn n dari ayé yi.

﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلَاءُ اللَّهِ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾﴾ [الأنبياء: 22]

{Tí ó bá jẹ pé àwọn ọlọhun kan wà nínú sánmọ àti ilẹ lẹyìn Allāhu, sánmọ àti ilẹ ìbá ti bàjẹ. Mímọ ni fún Allāhu, Olúwa Ìtẹ-ọlá, tayo ohun tí wọn n fi ròyìn (Rẹ).} [Sūratul Anbiyā': 22]

2- Ẹlẹkeji: Idan, yiye iṣe wo, ati pipe apemọra imọ kọkọ.

Idan ati yiye-iṣe-wo jẹ iṣe keferi, opidan o si le jẹ opidan ayaafi ki o ni asopo pelu awọn ẹṣù, ati ki o jọsin fun wọn leyin Ọlọhun, fún ìdí yẹn ko lẹtoṣo fún Musulumi ki o lọ sí ọdọ àwọn opidan, ko sì lẹtoṣo fún un ki o gba wọn gbọ nibi nkan ti wọn fi n parọ nipa pipe apemọra imọ kọkọ wọn, ati nibi awọn nṣẹkan ti wọn n fún ni ni iro rẹ nipa awọn iṣeṣe ati awọn iroyin ti wọn n lero pe o maa ṣeṣe ni ojo iwaju"

Ọlọhun Ọba tí ọlọ Rẹ ga sọ pe:

﴿قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ﴾

[النمل: 65]

{Sọ pé: “Àwọn t’ó wà nínú àwọn sánmò àti ilẹ̀ kò nímò ìkòkò àfi Allāhu} [Sūratun Naml: 65.]

Ọlọhun tí O mọ tun sọ pe :

﴿عَلِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ۖ إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ

بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا﴾ [الجن: 26-27]

{Onímò-ìkòkò, kò sì fi (ìmò) ìkòkò Rẹ han ẹnì kan * àyàfi ẹnì tí Ó sàlẹ̀sà t’ó jẹ̀ Òjísẹ̀. Dájúdájú Ó n mú ẹ̀sọ̀ kan rìn níwájú Òjísẹ̀ náà àti lẹ̀yìn rẹ̀} [Suuratul Jinn: 26-27].

3- Ẹ̀lẹ̀kẹ̀ta: Abosi

Abosi, ojú ọna kan ti o fẹ ni, ti ọpọlọpọ awọn iṣẹ aburú àti àwọn iroyin buruku wọ inu rẹ, eleyii ti máa n lapa lara onikaluku. O wọ inu rẹ abosi èyàn kan sí ẹmi ara rẹ, ati abosi rẹ sí àwọn tí wọn yí i ka, ati abosi rẹ sí àwujọ rẹ, kòdà ti o fi dórí abosi rẹ sí àwọn ọta rẹ, Ọba tí ọlọ Rẹ ga sọ pe:

{È má ʂe jẹ kí ìkórira àwọn ènìyàn kan tì yín láti má ʂe déédé. È ʂe déédé, òhun l’ó súnmọ̀ ìbèrù Allāhu jùlọ.} [Al-Maa'ida: 8]

Ọlọhun ti ọla Rẹ ga ti fún wa ní ìró wipe Oun ko nífẹẹ awọn alabosi. Ọjìʂé Ọlọhun- ki ike ati ọla Ọlọhun máa bá a- sọ pe:

ỌLỌHUN TI ỌLA RẸ GA SỌ PE:(ẸYIN ẸRUSIN MI, DAJUDAJU MO ẂE ABOSI NI EEWỌ FÚN ẸMI ARA MI, MO SI ẂE E NI EEWỌ LAARIN YIN NAA; NÍTORÍ NÁÀ Ẹ MA ẂE ẂE ABOSI ARA YÍN)”.

O tun so – ki ike ati ola Olohun maa ba a – pe:

“RAN ỌMỌ-IYA RẸ ALABOSI ATI ẸNÍTÍ WỌN BO SI LỌWỌ.”

Ni arakunrin kan wa sọ pe: Irẹ ojìʂé Ọlọhun, máa ran an lọwọ ti o ba jẹ ẹnití wọn bo si, sọ fún mi ti o ba jẹ alabosi, bawo ni máa ʂe ràn an lọwọ? O sọ pe:

“WAA KỌ FÚN UN KURO NIBI ABOSI, NÍTORÍ PÉ DAJUDAJU ÌYẸN NI RIRAN AN LỌWỌ”.^{24*25}

²⁴ Muslim gbe e jáde: lwe "Daada ati siso ẹbi pọ ati awọn ẹkọ", ojuṣọna "ʂiʂe abosi ni eewọ" (16/132).

²⁵ Bukhārī gbe e jáde: lwe "Awọn nkan abosi ati gbigba nḡkan ni tipa", ojuṣọna "Ran ọmọ-iyá rẹ alabosi ati ẹnití wọn bo si lọwọ". (3/168).

4- Eļeķerīn: Pīpa ेमī tī Ōlōhun ेमē nī eewō ayaafi pēlu ेतō.

O je oran ti o tobi ninu েশin Islām ti Ōlōhun ेमē adehun iya eļeta elero lori re, ti O sī tun gbe awon ijìyà tí o le koko le e lori ní ayé, iyen ni pipa apaayan ayaafi ti awon èyàn েশití wōn pa ba ेमē amojukuro, Ōlōhun ti োla Re ga so pe:

﴿مَنْ أَجَلٍ ذَلِكِ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا...﴾ [المائدة: 32]

{Nítorí iyen, A sī ेमē é ní òfin fún àwōn omō 'Isrō'īl pé dájúdájú েশikēni tí ó bá pa ेमí (èniyàn) kan láìjé nítorí pīpa ेमí (èniyàn) kan tàbí েশíşe ìbàjé kan lórí ilẹ̀, ó dà bí েশi tí ó pa gbogbo èniyàn pátápátá. েশikēni tí ó bá sī mú ेमí (èniyàn) šemí, ó dà bí েশi tí ó mú gbogbo èniyàn šemí pátápátá.} [Suuratul Māidah: 32].

Ōlōhun ti O mō tun so pe :

﴿وَمَن يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مَّتَعِمِدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا﴾ [النساء: 93]

{Eņikēni tí ó bá mōmō pa onígbagbō òdodo kan, iná Jahanamō ni েশan re. Olușegbére ni nínú re. Allāhu yóo bínú sī i. Ó máa fi েশēbi lé e. Ó sī ti pèsè iyà t'ó tóbi sílẹ̀ dè é.} [Sūratun Nisā': 93]

5- Èlẹ̀ẹ́karun: Itayọ̀ ààlà lori awọ̀n eeyan nibi dukiya wọ̀n.

Boya pẹ̀lu ole jija ni, tabi gbigba ni tipa, tabi owó ẹyin, tàbí ẹ́ṣe gbájúẹ̀, tabi nkan ti o yatọ̀ sí iyẹn, Ọba ti ọ̀la Rẹ ga sọ pe:

﴿وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جِزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ [المائدة: 38]

{Olè lókùnrin àti olè lóbìnrin, ẹ̀ gé ọwọ̀ àwọ̀n méjèèjì. (Ó jẹ) ẹ̀san fún iṣẹ̀ ọwọ̀ àwọ̀n méjèèjì. (Ó sì jẹ) ijìyà láti ọ̀dọ̀ Allāhu. Allāhu sì ni Alágbára, Ọlọgbọ̀n.} [Sūratul Mā'idah: 38]

Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ ...﴾ [البقرة: 188]

{Ẹyin kò gbọdò fi èrú jẹ dúkiá yín láààrin ara yín.} [Sūratul Baqorah: 188].

Ọlọhun ti O mọ tun sọ pe :

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا﴾ [النساء: 10]

{Dájúdájú àwọ̀n t'ó n jẹ dúkiá ọmọ ọ̀rukàn pẹ̀lú àbòsí, Iná kúkú ni wọ̀n n jẹ sínú ikùn wọ̀n. Wọ̀n sì máa wọ inú Iná t'ó n jò.} [An-Nisaa: 10]

Islām gbe ogun ti ikoja ààlà lori awọn dukiya ẹlòmíràn gidigan, o sí lekoko nibi iyẹn, o si tun gbe kalẹ lori olutayo ààlà àwọn iya ti o lekoko ti yíò máa jẹ oludena fún ùn ati fún àwọn tó jọ ọ ninu awọn ti wọn n da ètò ati ifayabale àwùjọ rú.

6- Ẹlẹkẹfa: Irejẹ ati itanjẹ ati ijamba.

Ninu gbogbo ibara-ẹni-lopo bii kárakátà, ati awọn àdéhùn, àti nkan ti o yatọ sí iyẹn, o jẹ awọn ìròyìn eebu eléyìí ti Islām kọ ti o si tun so ni lara kuro níbẹ.

Olohun Oba ti ọla Rẹ ga so pe:

﴿وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ﴿١﴾ الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾ أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ﴿٤﴾ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾﴾ [المطففين: 1-5]

{Ègbé ni fún àwọn olúdín-òṣùwòn-kù, * àwọn (òntajà) t’ó jẹ pé nígbà tí wọn bá wọn ñhkan lódò àwọn èniyàn, wọn á gbà á ní ẹkún, * nígbà tí àwọn (òntajà náà) bá sì lo iwọn fún àwọn (òntajà) tàbí lo òṣùwòn fún wọn, wọn yóò dín in kù. * Šé àwọn wònyẹn kò mò dájú pé dájúdájú A máa gbé wọn dide * ní Ojọ nílá kan? * Ní ojọ tí àwọn èniyàn yóò dide nàró fún Olúwa gbogbo ẹdá.} [Al-Mutaffiini: 1-5]

O tun so – ki ike ati ola Olohun maa ba a – pe:

“ÈNITI O BA RẸ WA JẸ KII ŞE ARA WA”²⁶

Allah tun sọ pe:

﴿وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا﴾ [النساء:

[107

{Dajudaju Allāhu ko fẹran ẹnikeṅi ti o jẹ onijanba, eḷeṣe.} [An-Nisaa:107]

7- Eḷeṣekeje: Títayọ àlà lórí àwọn èniyàn.

nibi ije-omoluwàbí wọn pèlú bibu èébú àti síso ọrọ-eyin ati ofofo, ati keeta, ati èrò burúkú, ati itopinpin, ati ifiniṣe-yeyẹ, ati nńkan ti o yatọ si iyeṅ. Isilaamu n ṣe ojúkòkòrò láti gbe àwùjọ ti o mọ dúró, ti ifẹ maa jọba nibe, ati ije omọ-iya, ati irepo, ati iran-ara-ẹni-lowo, torí naa ni o ṣe n gbogun ti gbogbo àisàn àwùjọ ti o le ṣe okunfa ki àwùjọ o tuka, ati hihan ikóriíra ati imotara-ẹni-nikan láàrin àwọn èniyàn rẹ.

Olohun Oba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

---

²⁶ Hadiisi yii, Imaam Muslim gbe e jade ninu Kitaabul-Eeeman, ojuponna "Ọrọ Anabi (Èniti o ba rẹ wa jẹ, kii ṣe ara wa)" (2/109)

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرُونَ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّنْ نِّسَاءِ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِّقَبِّ بِئْسَ الْأَسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَEُضُكُم بَEُضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾﴾ [الحجرات:

[12-11

{Èyin tí ẹ gbàgbọ ní òdodo, àwọn ènìyàn kan kò gbòdò fi àwọn ènìyàn kan ẹ yẹyẹ. Ó lè jẹ pé àwọn (tí wón sọ di oníyẹyẹ) dára ju àwọn (t'ó n ẹ yẹyẹ). Àwọn obìnrin kan (kò sì gbòdò fi) àwọn obìnrin kan (ẹ yẹyẹ). Ó lè jẹ pé àwọn (tí wón sọ di oníyẹyẹ) dára ju àwọn (t'ó n ẹ yẹyẹ). Ẹ má ẹ búra yín. Ẹ má pe'ra yín lóríkì burúkú lẹyìn ìgbàgbọ òdodo. Ẹnikẹni tí kò bá ronú pìwàdà, àwọn wònyẹn ni àwọn alábòsí. * Èyin tí ẹ gbàgbọ ní òdodo, ẹ jìnnà sí ọpọlọpọ àròsọ. Dájúdájú apá kan àròsọ ni ẹşẹ. Ẹ má ẹ topinpin ara yín. Kí apá kan yín má ẹ sọrò apá kan lẹyìn. Şé ọkan nínú yín nífẹẹ sí láti jẹ ẹran-ara ọmọ iyá rẹ t'ó ti kú ni? Ẹ sì kórira rẹ. Ẹ bẹrù Allāhu. Dájúdájú Allāhu ni Olùgba-ìronúpìwàdà, Àşàkẹ-òrun.} [Al-Huj'raat: 11-12]

Gégé bi o ẹ jẹ pé Isilaamu n gbógun ti ẹleyameya, ati àibánìlò lógbọgbà láàrin àwọn èyàn nínú àwùjọ, bákan náà ni gbogbo èyàn ri lójú rẹ, ko si ọlá fun larubawa lóri ẹni ti kii ẹ larubawa, funfun kan ko si ni ọla ju dúdú lọ àyàfi pẹlú nńkan ti o ba n bẹ ninu ọkan bii

ẹsin ati ìpayà. Gbogbo èniyàn yio maa fi iga gbaga bákan náà nibi awon iṣe rere, Olohun ti oḷa Re ga so pe:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ [الحجرات: 13]

{Ẹyin èniyàn, dájúdájú Àwa ṣedá yín láti ara okùnrin àti obìnrin. A sì ṣe yín ní orílẹ̀-èdè orílẹ̀-èdè àti ìran-ìran nítorí kí ẹ̀ lè dára yín mò. Dájúdájú alápòn-ónlẹ̀ jùlọ̀ nínú yín lódò Allāhu ni ẹ̀ni t'ó bèrù (Rẹ̀) jùlọ̀. Dájúdájú Allāhu ni Onímò, Alámòtán.} [Al-Huj'raat:13]

8- Ẹlẹ̀kejọ: Mimaa ta tẹ̀tẹ̀, ati ọ̀ti mimu, ati mimaa lo oogun oloro:

Olohun Oba ti oḷa Re ga so pe:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقَعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩١﴾﴾ [المائدة: 90-91]

{Ẹyin tí ẹ̀ gbàgbọ̀ ní òdodo, dájúdájú ọ̀tí, tẹ̀tẹ̀, àwọn orìṣà àti iṣe yiyewò, ẹ̀gbìn nínú iṣe Ẹ̀ṣù ni. Nítorí náà, ẹ̀ jìnnà sí i nítorí kí ẹ̀ lè jèrè. * Ohun tí Ẹ̀ṣù n fẹ̀ ni pé ó máa dá ọ̀tá àti ìkórira sílẹ̀ láààrin yín níbi ọ̀tí àti tẹ̀tẹ̀. Ó sì fẹ̀ ṣe yín lórí kúrò níbi ìrántí Allāhu àti níbi ìrun kíkí.

Şé èyin kò ní jáwọ (níbi işé Èşù) ni? [Al-Maa'ida 90-91]

9- Èlẹ̀kẹsan-an: Jije okunbete, eje, ati ẹran ẹlẹde:

Ati gbogbo awon nnkan egbin ti o le fi inira kan eeyan, bakan naa ni awon nnkan ti won du lati fi sunmo nnkan miiran ti o yatọ si Olohun ti O ga julọ. Olohun ti o la Re ga julọ so pe:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنزِيرِ وَمَا أَهَلَ بِهِ لِعَيْرِ اللَّهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧٣﴾﴾ [البقرة: 172-173]

{Èyin tí ẹ gbàgbọ ní òdodo, ẹ jẹ nínú àwọn ñ̀nkan dáadáa tí A pèsè fun yín, kí ẹ sì dúpẹ́ fún Allāhu tí ó bá jẹ pé Òun nìkan soşo ni ẹ n jòsìn fún. * Ohun tí (Allāhu) şe ní èèwò fun yín ni òkúnbete, eje, ẹran ẹlẹde àti ohun tí wón pe orúkọ miiran lé lóri yàtò sí (orúkọ) Allāhu. Şùgbón ẹni tí wón bá fi inira (ebi) kan, yàtò sí ẹni t'ó n wá èèwò kiri àti olútayo-enu-àlà, kò sí ẹşé fún un. Dájúdájú Allāhu ni Aláforijìn, Àşaké-òrun.} [Al-Baqorah: 172, 173]

10- Èlẹ̀kẹwaa: Sisunmo agbere ati iwa ijo Lut:

Agbere şise je işe ẹlẹgin, ti o si maa n ba iwa eeyan ati awujo je, o si tun maa n fa didapo ebi, ati rirare molebi, ati şise afeku itoju ti o

dara. Awon omọ agbere maa mo kikoro oran naa lara ati ikorira eni lawujo. Olohun ti o la Re ga so pe:

﴿وَلَا تَقْرَبُوا الزَّيْنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا﴾ [الإسراء: 32]

{E ma se sunmo agberè. Dajudaju o je iwà burúku. Ó si burú ní ojú ònà.} [Al-Israa'i: 32]

Oun si ni okunfa fifonka aisan ibalopo ti o maa n pa awujo run. Ojise Olohun (ki ike ati o la Olohun maa ba a) so pe:

“AGBERE KO NII FONKA LAARIN IJO KAN TITI TI WON YOO FI MAA SE E NI GBANGBA, AYAFI KI AJAKALE ARUN O FONKA LAARIN WON ATI AWON AISAN TI KO TII SELE SI AWON TI WON SAAJU WON RI.”²⁷

Tori naa ni Islām se pasese didi gbogbo onà ti o ja sibè, o wa pa Musulumi lase pelu rife-oju won nile tori pe wiwo nikan eewo naa ni ibere oju ona lo si agberè, o si pa obinrin lase lati bo ara ati oju ati jije eni mimo, titi ti won fi maa so awujo kuro nibi agbere. Ni idakeji ewe, o pase sese igbeyawo, o si se ni lojukokoro lori re, koda o se adahun laada ati esan lori adun ibalopo laarin loke-laya, ki molebi alapon-onle ti o mo le jade latara re, ti yoo kunju iwon lati je aaye oko fun ikoko oni ti yoo di okunrin ni o la.

²⁷ Hadiisi yii, Ibn Majah gbe e jade ninu Kitaabul Fitan, ojuponna "Awon ijia" {2/1333}, Albaaniy so nipa re pe: O dara (Saheehu ibn Majah) (2/370).

11- Ẹḽẹkọkanla: Jijẹ owo-ele:

Ele maa n ko iparun ba isuna ni, o si tun jẹ ilo-anfaani b̀kátà ẹni ti o n b̀kátà si owó, boya o jẹ sowosowo ni ninu òwò rẹ, tabi ki o jẹ talika fún b̀kátà rẹ. Oun naa ni yiyan lowo di asiko kan pátó p̀lú alekun kan pátó nígbà ti wọn ba fe da owó naa pada. Ẹni ti n gba owó élé maa n lo ànfààní b̀kátà talika si owó, yoo wa di ẹrù awọni-lọrùn gbèsè ti yoo maa sarajọ ti yoo si le si owó idokowo rù ú

Ẹniti o n ya eeyan ni owo ele yoo lo anfaani bukata oluṣowo, tabi òṣìṣé, tabi agbẹ ati awọn ẹniti o yatọ si wọn ninu awọn ti wọn o jẹ ki isuna o dúró sójú kan.

Yoo lo anfaani bukata wọn ti o pàtàkì si owó, yoo waa ẹ ni ọranyan le wọn lóri ipin kan ti o le ninu èrè nibi n̄kan ti o ya wọn, lai nii ba wọn pin ninu ewu àìjèrè.

Ti sowosowo yii ko ba wa jèrè, gbèsè maa wọ ọ lọrun, olówó-èlé yii maa waa pa á run, ti o ba si jẹ pe wọn jọ da owo papọ ni nibi èrè ati òfò, èyí p̀lú wàhálà rẹ, èyí p̀lú owó rẹ, gẹgẹ bi Islām ẹ pa wa láṣẹ, isuna i ba maa tẹsiwaju ni ọ̀nà ti o gba maa jẹ anfaani fun gbogbo èyàn.

Ọlọhun Ọba ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٧٨﴾ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۗ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٩﴾ وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ۚ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٨٠﴾﴾ [البقرة: 278-280]

{Èyin tí ẹ gbàgbọ ní òdodo, ẹ bẹrù Allāhu, kí ẹ sì fi ohun t'ó ẹkù nínú èlé sílẹ, tí ẹ bá jẹ onígbàgbọ òdodo. * Tí ẹ ò bá ẹ bẹẹ, ẹ lọ mò pé ogun kan láti òdò Allāhu àti Òjísẹ Rẹ (ń bọ wá ba yín). Tí ẹ bá sì ronú pìwàdà, tiyín ni ojú-owó yín. Ẹ ò ní ẹbòsí (sí wọn). Wọn kò sì ní ẹbòsí si yín. * Tí (onígbèsè) bá jẹ ẹni tí ara ń ni, ẹ wò ó níran di àsìkò ìdẹra. Àti pé kí ẹ fi ẹ sàràà (fún un) lóore jùlọ fun yín, tí ẹ bá mò.} [Al-Baqorah: 278- 280]

12- Ẹlẹkejila: Ẹṣe ahun

Itọka ni o jẹ si imotara-ẹni-nikan, ahun yii ma maa ko owó jọ, ko si nii yọ Zakat ẹ fun àwọn talika ati awọn mekunnu, leniti o ti ko àwujọ ẹ silẹ, ati ipilẹ iran-ara-ẹni-lowo ati ije omọ-iya ti Olohun ati ojise Re pase ẹ. Olohun ti o la Re ga so pe:

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ وَاللَّهُ مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾

[آل عمران: 180]

{Kí àwọn t'ó n ṣahun pèlú ohun tí Allāhu fún wọn nínú oore-àjùlọ Rẹ má ẹ lérò pé oore ni fún wọn. Rárá, aburú ni fún wọn. A ó fí ohun tí wọn fi ṣahun dì wọn lẹrùn ní Ojọ Àjìnde. Ti Allāhu sì ni ogún àwọn sánmò àti ilẹ. Allāhu sì ni Alámòtán nípa ohun tí ẹ n ẹ níṣẹ.} [Aal-Imraan: 180]

13- Èlẹkẹtala: Iṛọ àti ijẹrii èké

Ati sọ síwájú ọrọ Anọbi (ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a) pé:

“DAJUDAJU IROPIPA A MÁA TI NI LO SÍ IBI IWA BURÚKÚ, DAJUDAJU ÌWÀ BURÚKÚ A SÌ MÁA TI NI LO SÍ INÚ INÁ NI, OMONIYÀN KO WÁÁ NÍÍ YẸ KÒ SÌ NÍÍ GBÒ LẸNITÍ YÓÒ MÁA PARO TÍ YÓÒ SÌ TÚN MÁA Ẹ ÀWÁRÍ IRO TÍTÍ TI WỌN YÓÒ FI KO SÍLẸ LOጋO ỌLOHUN PÉ ÒPÙRÓ GBÀÀ NI”

Nínú àwọn ìran iṛọ tí a kórirá ni èyítí ó bá jẹ ijẹrii èké, ojiṣe Ọlọhun-ki ikẹ ati ọla Ọlọhun máa bá a- sì ti dé ògórógó níbi lílénijìnnà tefétefé kúrò níbi mímaa jẹrii èké, o si kilọ nipa àtúbòtán rẹ, o gbe ohun rẹ sókè lẹniti n sọ fún àwọn saabe rẹ pe:

“È TẸTÌ Ẹ JẸ KI N FUN YIN NI IRO NIPA EYI TI O TOBI JU NÍNÚ ÀWỌN ẸẸ ÌLÁ: MÍMÚ OROGUN PÈLÚ ỌLOHUN, ATI SÌẸ OBI

MÉJÈÈJÌ, O ROGBOKU TELE NI, NI O BA JÓKÒÓ, O WA SỌ PE: E TETI E GBO, ATI ORO IRÓ, E TETI E GBO, ATI IJERII ÈKÉ”²⁸

Anọbi ko ye kò gbò lenití n pààrà rẹ lati jẹ ikilọ fún àwọn ijo mùsùlùmí láti má le kó sínú rẹ.

14- Ẹlẹkẹrinla: Igbéraga, àti ẹtanjẹ, àti motómotó:"

Igbéraga àti ẹtanjẹ jẹ iròyìn burúkú ti a korira ninu ẹsin Isilaamu, Olọhun si ti sọ fun wa pe Oun ko nífẹẹ àwọn onigbeeraga, O sọ nípa wọn ni ile ikẹyìn pe:

﴿... أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ﴾ [الزمر: 60]

{Şe inu ina Jahnamọ kọ ni ibugbe fun awọn onigbeeraga ni?} [Suuratu- Zumar: 60]

Onigbeeraga, janujanu, onimotómotó ènìyàn jẹ ẹnì ikóriira lọdọ Olọrun àti lọdọ àwọn ẹda Rẹ"

c- Títúúbá níbi àwọn ohun tí a şe ní èwò

Àwọn ẹşẹ nílá ati awọn nńkan eewọ ti a dárúko yii, o di dandan fun musulumi lati şóra ki o ma baa ko sinu rẹ, gbogbo işẹ ti omoniyana ba n şe pata ni wọn maa san an lẹsan lori rẹ ni ojọ igbende alukiyaamọ, ti o ba şe rere, o maa gba ẹsan rere, ti o ba si jẹ aburu, o maa gba ẹsan aburu.

---

²⁸ Bukhari ni o gbe Hadiisi naa jade: Tira "Àwọn ijerii", ojuponna "Nńkan ti wọn sọ nípa ijerii èké" (3/225)

Ti Mùsùlùmí ba wa ko sinu n̄kan kan ninu awọn n̄kan ti a ẹ ni eewọ yii, ki o yaa tete tuuba kuro nibẹ, ki o si sádi Ọlọhun, ki o si wa aforijin Rẹ, ti tuuba rẹ ba dé ọkàn, o di dandan ki o jawọ kúrò nibi ẹẹ ti o ko si, ki o si kabamọ lori n̄kan ti o ẹ, ki o si pinnu pe oun ko nii pada sibẹ mọ, ti o ba gba n̄kan lówó ẹnikan pèlú abosi, ki o yaa da a pada fun un, tabi ki o wa amojukuro rẹ, igba yẹn ni tuuba rẹ maa jẹ òdodo, Ọlọhun si maa gba tuuba rẹ, ko si nii fi iya jẹ ẹ lori ẹ, ẹni tí ó bá tuuba kuro nínú ẹẹ da gẹgẹ bii ẹni ti ko ni ẹẹ ni.

O wáá jẹ dandan fún un lati tọrọ àforínjìn lẹwọ Ọlọrun lẹlẹlẹ, o si jẹ dandan fún gbogbo musulumi láti máa pọ ni ìtọrọ aforijin níbi àwọn ẹẹ kéékèké tàbí n̄lánílá ti o ba n da, Ọlọhun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾﴾ [نوح: 10]

{ẹ tọrọ àforíjìn ní òdò Olúwa yín, dájúdájú Ó n jé Aláforíjìn.} [NuuH: 10]

Pipọ ní títọrọ àforínjìn ati ìrònúpìwàdà jẹ ìròyìn àwọn mumini olùfọkànbalẹ sòdò Allāhu, Ọlọhun ti ọla Rẹ ga sọ pe:

﴿قُلْ يَاعِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٤﴾ وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿٥٥﴾﴾ [الزمر: 53-54]

{Sọ pé: "Ẹyin ẹrúsìn Mi, tí ẹ ti dẹsẹ púpò sí ẹmí ara yín lẹrùn, ẹ má ẹ sọrètí nù nípa iké Allāhu. Dájúdájú Allāhu l'Ó n ẹàforíjìn gbogbo ẹẹ pátápátá. Dájúdájú Allāhu, Ọun ni Aláforíjìn, Àsàkẹ-ọrun. * Ẹ sẹrí padà (ní

ti ìronúpìwàdà) sí ọ̀dò Olúwa yín. Kí ẹ̀ sí juwọ̀-jusẹ̀ sílẹ̀ fún Un ẹ̀wájú kí ìyà náà t'ó wá ba yín. (Bí bẹ̀ẹ̀ kọ) lẹ̀yìn náà, A ọ̀ ní ràn yín lówọ̀.} [Az-Zumar:53-54]

d- Àkólékàn awọn mùsùlùmí pẹ̀lu lilalaafia titan ẹ̀sin yii ká"

Nigba ti àwọn ọ̀rọ̀ ojìṣẹ̀ Ọ̀lọ̀hun- ki ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ Ọ̀lọ̀hun máa bá a- ati iṣe rẹ̀ ati ifaramọ̀ rẹ̀ jẹ̀ nńkan ti n ẹ̀lẹ̀yẹ̀ ọ̀rọ̀ Ọ̀lọ̀hun ti ọ̀lẹ̀ Rẹ̀ ga, ti o n túmọ̀ àwọn àṣẹ̀ àti àwọn nńkan ti wọn kọ̀ nínú ẹ̀sin Isilaamu, eyi ni o mu ki awọn musulumi ni akolekan nla si ìní àlàáfíà títàn ká àwọn Hadiisi ti wọn gba wa lati ọ̀dọ̀ ojìṣẹ̀ Ọ̀lọ̀hun- ki ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ Ọ̀lọ̀hun máa bá a- wọn si gbìyànjú gan láti ẹ̀ afomọ̀ àwọn ẹ̀gbàwá yii kúrò nibi awọn alekun ti ko si nínú ọ̀rọ̀ ojìṣẹ̀ Ọ̀lọ̀hun- ki ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ Ọ̀lọ̀hun máa bá a- ati nibi ẹ̀lẹ̀yẹ̀ àwọn ọ̀rọ̀ ti wọn parọ̀ rẹ̀ mọ̀ ọ̀n- ki ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ Ọ̀lọ̀hun máa bá a-, wọn wa gbe àwọn ìlànà ati ètò ti o péye julọ̀ kalẹ̀ fun ìyẹn, èyí tí o di dandan lati woye si i nibi titan àwọn Hadiisi yii ka lati ìran de ìran.

A maa sọ̀rọ̀ ni ẹ̀sókí nipa imọ̀ yii (imọ̀ Hadiisi), titi ti yoo fi han si olùkà, àlámòrí yẹn ti ijo Islām fi da yàtò si awọn ẹ̀sin to ẹ̀ku nibi nńkan ti Ọ̀lọ̀hun ẹ̀ ni irọ̀run fun un, bii didaabo bo ẹ̀sin rẹ̀ ni nńkan ti o wa ni mimọ̀ ti irọ̀ ati ìgbàgbọ̀ nínú ohun asán ko ropọ̀ mọ̀ ọ̀n lati ìgbà dé gbà.

"Ègbàwá ọ̀rọ̀ Ọ̀lọ̀run àti ojìṣẹ̀ Rẹ̀- ki ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ Ọ̀lọ̀hun máa bá a- ti gbarale awọn àlámòrí pàtàkì méjì kan, àwọn méjèèjì ni:

Hiha sínú igbaaya ati kikọ̀ sílẹ̀, àwọn Mùsùlùmí àkókó wa ninu awọn ijo ti wọn ni ikapa lori hiha nńkan jù, ati agboye ti o fẹ̀; tori pe

won da yàtò pèlú làákàyè ti o mọ, ati ìrántí ti o lágbára, ǹnkan ti a mọ ti o han ni eléyí si ẹni ti o ba ka nipa itan won, ti o si mọ iròyìn won, saabe kan a maa gbọ Hadiisi lenu ojise Ọlọhun- ki ike ati ọla Ọlọhun máa bá a- yoo si ha a dáadáa, òun naa yoo gbe e lo fun taabihy ti oun naa maa ha a, léyìn naa oun naa maa so ọ fun ẹni tí o wa léyìn oun naa, bayii ni isnaad Hadiisi se maa tesiwaju de odo okan ninu awon olumọ nipa Hadiisi ti o maa n ko awon Hadiisi yii, yoo waa ha a sori, yoo tun ko o jo sinu tira kan, yoo wa ka tira yii fun awon omọ akékòó re, awon naa maa ha awon Hadiisi yii, won si maa ko ọ, léyìn naa won maa ka a fun awon akékòó won, bayii ni o se ma maa to tele ara won titi ti awon tira yii fi maa de odo gbogbo awon iran ti won ba n wa leyin pelu ona yii.

Nitori idi eyi, won ko ni gba Adisi kankan lati odo ojise ọlọhun ki ike ati ọla ọlọhun lo máa ba lai mo afiti re lati odo awon olugba egbawa tosepe won si Adisi yi nipò waa bawa"

Imomiran naa si tun tele alamori yi, eyitosewipe awon ijo musulumí fi tayo awon ijo miran, ohun naa ni imo nipa isesi awon olugba egbawa Adisi ati iroyin won".."

Ohun sini imo ti o ni akolekan pelu mimo isesi awon olugba wa ti won ni gba awon Adisi ojise ọlorun ki ike ati ọla ọlorun lo máa ba. Imo yi waa ni akolekan nipa mimo paapa itan won, pelu itan bibi ati ikú won pelu mimo awon oluko ati awon akékòó won ati igbekele awon onimimo ayé ode oni fun awon ati opin dide nkan mọle won ati niní amodaju lori won nibi nkan hihá, ati awon ohun ti won fi gba esa gege bi afokantan ati ije ije olododo ati awon awon nkan miran ninu awon nkan ti Onimo adisi ni bukata si mimo won lati le mo amodaju nibi ilalafia Adisi ti o ba gbà wá lati ipase awon iko olugbawa won yi."

Dájúdájú ó jẹ ìmọ tí àwọn ijọ ìsiláàmù fi dájú láti máa fi se ojúkòkòrò níbè lori ilalaaafia ọrọ ti a ba se àfiti rẹ lọ sí ọdọ anọbi rẹ, a kò sì rí nínú gbogbo itan patapata lati ijọ ti alaye ti dáyé wipe ìgbìyànjú nla kànkà yíí wá láti ibi níní àkólékàn pelu ọrọ ìkan ninu àwọn ọmọniyàn gẹgẹ bi won se ni àkólékàn pelu ọrọ ọjìṣe ọlọrun kí ìkẹ àti ọlẹ ọlọrun lọ máa báa"

Dajudaju o je ìmọ kan tí ó fẹ púpọ tí a kójo sínu awọn Tírà kan ti o ni àkólékàn tó pé pelu egbàwá Àdíísìi, àwọn pàápàá itàn ti a fọsìwẹwẹ fún àwọn egbegberún olùgbàwá Àdíísìi tí dárúkọ wípé wón jẹ alágàta níbi sísí adiisi ní pò lati ọdọ ojise ọlọhun ki ike ati ọla ọlọhun lọ máa ba losí awọn ìran ti o tẹlé wọn, kòsisí ìpán ọrọ fún ẹnìkẹni níbi ìmọ yíí bíkòsepé ó dà gégébi oṣuwọn níbi àrídájú àtakò tiwọn máa n sọ nípa ọpùrọ ènìyàn wipe ọpùrọ ni, àti olódodo wipe olododo ni, àti fún ẹnítí làákàyè rẹ lẹ ,àti fún ẹnítí làákàyè rẹ múnná dọko wipe gẹgẹ bẹẹ ni o se ri, wọn si se agbekale awọn ọpó tí ó ẹ pé àwọn tí wọn wá ní ojú ònà yíí náà damo."

Àdíísìi kòsì leè jẹ nnkan ti óní àlàáfíà lọdọ wọn àyàfi ìgbàtí apákan ninu awọn síṣentelé olùgbàwá Àdíísìi bá sopọ mọ apámíràn-àn, ti isedeede ati isododo pelu ìmúnádóko làákàyè and idenkanmáḗ sù ní wáyé láàrin àwọn olùgbàwá Àdíísìi náà."

Àlámàrí mìíràn ninu ìmọ Àdíísìi

Òhun ni níbi púpọ àwọn òníran-ìran síṣentelé isàfiti fún Àdíísìi ẹyọkan soso, lònà tí adiisi ti a gbàwá lọdọ anọbi ní ojúpònà púpọ ninu àwọn síṣentelé awọn olùgbà egbàwá adiisi yóò fi dé, isàfiti meji yóò wáá máa bẹ fún adiisi ẹyọkan, tabi isàfiti męta tabi męrin, nigbamiran o si le jẹ męwa, ó sì tún lè pọjuyenlọ nigbamiran

Gbogbo ìgbà tí síṣentelẹ̀ ìṣàfiti adiisi ba ti n pọ̀sìí ni adiisi yóò máa lágbára síí ti igbarale yóò sì máa lẹ́kún sì níbí ṣìṣe àfiti rẹ̀ lọ́sì ọ̀dọ̀ ojìṣe ọ̀lọ̀hun kí ikẹ̀ ati ọ̀lẹ̀ ọ̀lọ̀hun lẹ̀ máa ba. Àdísìí ti ẹnítí o pọ̀ ju mẹ̀wa ninu awọn olugbarale ba gbàwá ninu gbogbo awọn ìpele rẹ̀ ní a n pé ni Mùtawáátír, ohun sì ni èyí tí o ga jùlọ̀ nínú àwọn ìran ohun tí a sínípò lọ̀dọ̀ awọn mùsùlùmí, gbogbo ìgbà tí àlámọ̀rì ìdájọ̀ bá tin jẹ̀ gbogboogbo ninu ẹ̀ṣin ìsiláàmù gẹ̀gẹ̀bi alaye nipa awọn orígun ìsiláàmù lápẹ̀rẹ̀, àwọn ẹ̀gbàwá ọ̀rọ̀ tí o wá fun-un yóò pọ̀ síí, àwọn ìṣàfiti ẹ̀gbàwá ọ̀rọ̀ yóò síí pẹ̀ka fún un , gbogbo ìgbà tí ìdájọ̀ àlámọ̀rì náà bá sì ti n wa ninu awọn akẹ̀tún ati awọn nnkan tí a fẹ̀, awọn ìṣàfiti ẹ̀gbàwá ọ̀rọ̀ fún-un yóò kéré síí, ìní àkólékàn pẹ̀lu rẹ̀ yóò sì máa lẹ̀ síí."

Àkólékàn to gajulo pẹ̀lu ẹ̀gbàwá ọ̀rọ̀ tí àwọn mùsùlùmí kóo lekan níbí ìsínípòpadà ni titi kuraani lònà tósepé o se alabapade àkólékàn to gajulo níbí nnkan kíko ati híhá sí oókan- an àyà, ati mímo amọ̀daju fún àwọn ọ̀rọ̀ rẹ̀ àti ibùjádẹ̀ awọn áráfí i rẹ̀ ati ojúpònà kikaa rẹ̀, ẹ̀gbẹ̀ẹ̀gbẹ̀rún ni ó wáá gbàá wá pẹ̀lu ìṣàfiti olùgbàwá nipasẹ̀ awọn ìran díran tí n to tẹ̀leraawon, nitori ìdí èyí ni itọ̀wọ̀bọ̀ tabi ọ̀wọ̀ àyípadà ko fi leè wólé tọ̀ọ̀ fún àìmọ̀ye mọ̀ye ọ̀dún, alukurani ni wọn n kẹ̀ ní ibùwọ̀ oòrùn náà ni èyí tí wọn n kẹ̀ ní ibùyọ̀ oorun, òhun náà sì ni èyí tí wọn n kẹ̀ ní gbogbo awọn oríṣìírìṣìí ààyè lóríle, lati fi jẹ̀ irinṣẹ̀ ìgbàgbo sí ọ̀rọ̀ ọ̀lọ̀hun ọ̀ba àleké ọ̀lẹ̀ to sọ̀pé :

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ [الحجر: 9]

{Dájúdájú Àwa l'A sọ̀ Tírà Írántí kalẹ̀ (ìyẹn al-Kur'ān).
Dájúdájú Àwa sì ni Olùṣọ̀ rẹ̀.} [Al-Hijr: 9]

e- Lẹ̀yìn náà:

Eleyi ni ẹ̀ṣin ìsìlààmù eyitosepe óún kéde ìmú ọ̀lọ̀hun ọ̀ba àlẹ̀ké ọ̀lá ni ọ̀kan soso níbi ijọ̀lọ̀hun rẹ̀, àmì idámò rẹ̀ ni (kosi eniti ijọ̀sin òdodo tósì, àyàfi ọ̀lọ̀hun), eleyi ni ẹ̀ṣin ìsìlààmù eyitosepe ọ̀lọ̀hun ọ̀ba yonu sí fún àwọn ẹ̀rúsin rẹ̀ láti máa jẹ ẹ̀ṣin."

﴿... الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا...﴾ [المائدة: 3]

{Mo parí ẹ̀sin yín fun yín lónìí. Mo sì ẹ̀ àṣepé idèra Mi fun yín. Mo sì yónú sí 'Islām ní ẹ̀sin fun yín.} [Al'Maa'idah: 3]

Eleyii ni ẹ̀ṣin ìsìlààmù tosewipe ọ̀lọ̀hun konii tẹ̀wọ̀gba ẹ̀sin mírán tó yàtò sí lọ̀wọ̀ ẹ̀nikẹ̀ni

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخٰسِرِينَ﴾ [آل عمران: 85]

{Ẹ̀nikẹ̀ni tí ó bá wá ẹ̀sin kan ẹ̀ yàtò sí 'Islām, A ò ní gbà á lọ̀wọ̀ rẹ̀. Ní Ọ̀jọ̀ Ìkẹ̀yìn, ó sì máa wà nínú àwọn ẹ̀ni òfò.} [Aal-Imraan: 85]

Eleyi ni ẹ̀ṣin ìsìlààmù tosewipe ẹ̀nití o bá n'igbagbọ̀ pẹ̀lu rẹ̀, to si se dáadáa, yòò máa bẹ̀ ninu awọn olujere ninu ọ̀ba alujanna onídeṛa".

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ﴿٣٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلًا ﴿٣٨﴾﴾ [الكهف: 107-108]

{Dájúdájú àwọn t'ó gbàgbó ní òdodo, tí wọn sì ẹ àwọn iṣé rere, àwọn ogbà Firdaos ti wà fún wọn ní ibùdésí. * Olùṣegbère ni wọn nínú rẹ. Wọn kò sì ní fẹ kúrò nínú rẹ.} [Suurat kahf : 107-108].

"Eleyi ni ẹṣin isiláàmù, kí ẹ ẹṣin àdáníkànse fún àwọn ijo kan ninu awon omunyan, beṣ si ni kii se ohun ti a dá sàlèsà pelu awon iran kan patò nínú àwọn èlẹran ara, bíkòsepé enitóbá n'igbagbo pelu rẹ, tósi tún pepe sibe, yòò máa ẹ enití o lẹtoṣ si jù, yòò sì máa ẹ enití oní apónlé julò lodo olohun oba àleké oṣa:

﴿... إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾﴾ [الحجرات: 13]

{Dájúdájú alápòn-ónlé jùlò nínú yín lódò Allāhu ni ẹni t'ó bèrù (Rẹ) jùlò.} [Suuratul Hujirōt: 13].

O wáá ẹ dandan fún wa láti ta olùkà alaponle jí lori awon àlámorí to pandandan ti máa n be sílẹ láàrin àwọn omunyan àti ẹṣin isiláàmù yí, tí ó sì máa n kòdii wọn láti mále wò ibè:"

Àkọkọ : Síse aimokan pelu esin isiláàmù nititi adisokan ati ofin ati awon ekọ -awon omunyan si máa n je oṣa fún ohun ti wọn bá saimokan nipaa rẹ- Nítorí ìdí èyí, o ẹ dandan fún ẹnití o bá ni àkólékàn pelu mímo ẹṣin isiláàmù lati kàà ní àkátúnkà títítí yòò fi ni idámò sí ẹṣin yii láti ibi awon ibusewá rẹ ti ipile, kí kíkà si ẹ pelu èmi tó mokangá to ẹ ti déédéé ti yòò máa wá otitọ fún gbogbo aisedeede."

"Eleেকেجي: síse ẹ́ḗyameya fún ẹ́ṣin ati awọ́n isesi ati awọ́n ọ́laju tósepe olukuluku a máa dá sílẹ̀ láì ronú jù àti làákàyè níbi lilalaafia ẹ́ṣin tosewipe òhun ni o dàgbà lèé lórí, ẹ́ḗyameya titi ijo náà a sì máa lo ọ́ níbẹ̀, ni gbogbo ẹ́ṣin bá kọ ẹ́ṣin mírán yàtọ́ sí ẹ́ṣin awọ́n bàbá rẹ̀ àti àwọ́n baba ńlá rẹ̀, Síse ẹ́yàmeya a máa kun ojú méjèjè ní oorun, a sì tún máa di awọ́n etí, o sì tún máa ń kọdí awọ́n làákàyè, Nitori ìdí ẹ̀yí, ọ́mọ̀niyàn ko gbọ́dọ́ máa ronú nípa òmìnira ati àìní àfojúfòru , kòsì tún gbọ́dọ́ máa ẹ̀ ipinya laarin òkùnkùn àti imọ́lẹ̀ ."

Ẹ́ḗkẹta" : ìfẹ̀ ẹ̀mí àti àwọ́n ojúkòkòrò rẹ̀ ati àwọ́n adùn rẹ̀ , nitoripe dájúdájú ifẹ̀ inú a máa mú ìròrí ati ẹ̀ròngbà rin lo sí ààyè tó bá wùú, o sì máa n darí ọ́mọ̀niyàn lati ààyè ti ko lérò, o sì máa n kọdí rẹ̀ pẹ̀lu agbara kúrò níbi gbigba òdodo àti ijupajuse sílẹ̀ fún un."

Ẹ́ḗkẹrin : Rírí apákan ninu àwọ́n àṣìṣe àti àwọ́n àyípadà lo ọ́ apakan ninu awọ́n mùsùlùmí ati isàfiti èké àti irọ́ sí ibi ẹ́ṣin isiláàmù, isiláàmù sì má kangá kuro níbẹ̀ , kí gbogbo ọ́mọ̀niyàn yaa mọ́pé Dájúdájú ẹ́ṣin ọ́lọhun kí ẹ̀ ohun tí à ń beèrè nipa àwọ́n àṣìṣe ẹ́ḗran ara."

Dájúdájú ojú ònà tí ó rọ̀rùn jù fún mímọ́ òdodo àti ọ́nàámà ni kí ọ́mọ̀niyàn dojuko ọ́lọhun pẹ̀lu ọ́kàn rẹ̀ lẹ̀nití yóò gbára lée lẹ̀nití yóò máa tìjù rẹ̀, yóò máa fara gbolẹ̀ lọ́sì ọ́dọ rẹ̀, yóò máa tọ́rọ́ lọ́wọ́ rẹ̀ wipe kí o fi ọ́nà mọ́ ọ́sì ojú ọ́nà tó dúró ẹ́ṣin àti ẹ́ṣin tó tọ́ eyitosewipe ọ́lọhun ọ́ba ni ifẹ̀ sí, ti o sì yonusi pẹ̀lu, kí ọ́wọ́ ẹ́rusin ọ́lọhun sì tẹ̀ irọ̀run ati oríire láílálí eyitosewipe konii konii soriibu mọ́ lẹ̀yìn in rẹ̀, kí ó sì le baà mọ́ wipe Dájúdájú ọ́lọhun a máa tẹ̀wọ́gba ipepe olupepe nígbàtí ó bá ké pèè, ọ́lọhun ọ́ba àlẹké ọ́lá sọ báyi pé :

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ [البقرة: 186]

{Nígba tí àwọn ẹrúsìn Mi bá bi ọ léèrè nípa Mi, dájúdájú Èmi ni Olùsúnmọ. Èmi yòò jẹpè àdúà aládùuà nígbà tí ó bá pè Mí. Kí wọn jẹ'pè Mi (nípa ìtẹlé àşẹ Mi). Kí wọn sì gbà Mí gbọ nítorí kí wọn lè mọ̀nà (gbígbà àdúà).} [Al-Baqara: 186]

"Ó parí pẹ̀lú oníran ìran ọpẹ̀ lẹ̀wọ̀ ọ̀lọ̀hun ọ̀ba".

Awọn akoonu:

ORỌ IŞAAJU.....	4
A- LEYIN IGBA NAA.....	4
OLÙKÀWÉ MI ỌWỌN:	8
1- GBOLOHUN IMỌ ALLAAHU NI ỌKAN (LAA ILAAHA ILLA ALLAHU)	9
B- KILODE TÍ ỌLOHUN FI DÁ WA?	21
2- MUHAMMAD OJIŞE ỌLOHUN N:	24
A- KINI İTUMỌ OJIŞE? TANI MUHAMMAD? NİJE ÀWỌN OJIŞE MİRÀN WA YÀTỌ SI İ?.....	24
B- ÀKÓKÓ ÀWỌN OJIŞE NI BÀBÁ WA ADAM (KI ỌLÀ MAA BA A).....	25
C- NUUH- KI ALAAFIA MAA BA A-?.....	29
D- OJIŞE ALLAHU HUD (KI ALAAFIA MAA BA A)	34
E- OJIŞE ALLĀHU TO N JE SOOLIH, KI ALAAFIA MAA BA A.....	36
F- OJIŞE TII ŞE IBRAAHIM (KI ALAAFIA ỌLOHUN MAA BA A)	39
G- OJIŞE ỌLOHUN LŪT (KI ALAAFIA ỌLOHUN MAA BA A).....	42
H- OJIŞE TI N ŞE SHUAIB (KI ALAAFIA ỌLOHUN MAA BA A) A	43
I- OJIŞE ALLAHU, MUSA (KI ALAAFIA MAA BA A).....	46
J- OJIŞE ALLAHU, ISA (KI ALAAFIA MAA BA A).".....	58
3- MUHAMMAD OJIŞE ALLAHU (İGBÈYİN ÀWỌN ANỌBI ATI AWỌN OJIŞE)	66
A- İRAN RE ATI İYI RE	67
B- AWỌN İROYIN RE.....	67
C- KURAISHI ATI AWỌN LARUBAWA.....	68
D- İGBEDIDE ANỌBI MUHAMMAD (KI İKE ATI ỌLA ỌLOHUN MÁA BÁ A)	68
E- KİKUN ANABI (KI İKE ATI ỌLA ỌLOHUN MAA BA A) LÓWÓ PELU ÀWỌN İŞE İYANU	81
F- AWỌN SAABE ALAPON-ONLE:.....	83
4- AWỌN ORIGUN ISILAAMU.	85
A- ORIGUN AKÓKÓ: JIJERII PE KO SI ỌLOHUN KANKAN TI İJOSIN ODODO TỌ SI AYAFI ỌLOHUN ỌBA ALLAAH, ATI PE DAJUDAJU MUHAMMAD OJIŞE ỌLOHUN NI.	85
B- ORIGUN KEJI: GBIGBE IRUN DURO.....	86
C- ORIGUN KĘTA: ZAKAAT	87

D- ORIGIN KẸRIN: AAWẸ RAMADAN"	88
E- ORIGIN KARÙN-ÚN: ŞÍŞE HAJJ LỌ SI ILE QWỌ (KA'BA)"	89
5- AWỌN ORIGIN IGBAGBỌ "	90
6- AWỌN ẸKỌ ISILAAMU ATI AWỌN IWA RẸ	101
A- AWỌN NKAN TI WỌN PA WA LAŞE LATI ŞE"	101
B- AWỌN NKAN EEWỌ ATI AWỌN NŃKAN TI A KỌ"	119
C- TÍTÚÚBÁ NÍBI ÀWỌN OHUN TÍ A ŞE NÍ ÈÈWỌ.	134
D- ÀKÓLÉKÀN AWỌN MÙSÙLÙMÍ PẸLU LILALAAFIA TITAN ẸSIN YII KÁ"	136
E- LẸYÌN NÁÀ:	140
AWỌN AKOONU:	144